

OKTATÁSI
HIVATAL

NAT
2020

Szövegről szövegre

Szövegértés munkatankönyv
I. kötet

3

Szövegről szövegre

Szövegértés munkatankönyv

3. osztály
I. kötet

A kiadvány 2022. 03. 09-én tankönyvi engedélyt kapott a TKV/77-8/2022. számú határozattal.

A tankönyv megfelel a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet alapján készült, 2020. 01. 31. után kiadott, 1–4. évfolyam Magyar nyelv és irodalom tantárgy kerettantervének.

A tankönyvvé nyilvánítási eljárásban kirendelt szakértő: Bódi Csilla

Tananyagfejlesztő: Bartha Jánosné, Fukkné Fukász Enikő, Szalay Mária

Kerettantervi szakértő: Fukkné Fukász Enikő

Lektor: Major Enikő

Szerkesztette: Boldizsárné Kovács Gizella

Ezúton is köszönetet mondunk azoknak az íróknak, költőknek, képzőművészeknek, akiknek alkotásai tankönyveinket gazdagítják.

Illusztráció: Takács Viktória

Borítóterv: Takács Viktória illusztrációjának felhasználásával Slezák Ilona és Bánáti János készítette

© Oktatási Hivatal, 2021

ISBN 978-963-436-201-2

Oktatási Hivatal

1055 Budapest, Szalay utca 10–14.

Telefon: (+36–1) 374–2100

E-mail: tankonyv@oh.gov.hu

A kiadásért felel: Brassói Sándor mb. elnök

Raktári szám: OH–MIR03TA/I

Tankönyvkiadási osztályvezető: Horváth Zoltán Ákos

Műszaki szerkesztő: Kóródiné Csukás Márta

Grafikai szerkesztő: Slezák Ilona

Nyomdai előkészítés: Fekete Gabriella

Terjedelem: 18,54 (A/5) ív • tömeg: 398 gramm

1. kiadás, 2022

Ez a tankönyv a Széchenyi 2020 Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program EFOP–3.2.2–VEKOP–15–2016–00001. számú, „A köznevelés tartalmi szabályozóinak megfelelő tankönyvek, taneszközök fejlesztése és digitális tartalomfejlesztés” című projektje keretében készült. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

Gyártás: Könyvtárellátó Nonprofit Kft.

Nyomtatta és kötötte:

Felelős vezető:

A nyomdai megrendelés törzsszáma:

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Kedves Gyerekek!

Gyertek velünk az olvasás varázslatos világába!

A magyar mesevilág és költészet gyöngyszemeiből válogattunk nektek. Amíg a mesék, versek üzenetét megfejtitek, megtanultok kifejezően olvasni. A hozzájuk kapcsolódó feladatokon keresztül a titkok nyomába szegődhettek. Rájöttök, hogy nemcsak a szereplőknek kell a próbákat kiállniuk. Mindannyiunknak le kell küzdenünk azokat az akadályokat, amelyekkel a hétköznapiak hőseivé válhatunk. Az ismerettartalmú szövegek feldolgozása is komoly próbák elé állít benneteket. A környező világgal való ismerkedés közben a szövegek feldolgozásával a tanulás tanulását is elkezditek. Ha minden feladatot nagy odafigyeléssel végezték el, év végére kiálljátok a próbákat!

Ehhez az izgalmas kalandozáshoz kívánunk örömteli pillanatokot!

„Valami titkon, valami készül:”

Kányádi Sándor

Ismerkedj a könyvvel!

1. Írd le az olvasás-munkatankönyv adatait!

Címe: _____

Kiadó neve: _____ Kiadás éve: _____

Tananyagfejlesztők: _____

Illusztrátor: _____

Borítóterv: _____

A munkatankönyv oldalszáma: _____

2. Egészítsd ki a fejezetek címeit!

1. „Valami _____,
valami készül.”

2. „Az Óperencián túl
_____ a vén idő.”

3. „Holnapután az _____
Gyémánt-havat hoznak.”

3. Hol tájékozódhatsz a munkatankönyv tartalmáról? Húzd alá a felsoroltakból!

a tankönyv borítóján

az első oldalakon

végiglapozom a könyvet

a meselexikonból

a tartalomjegyzékből

a hátsó borítóról

4. Ismerj meg néhány magyar népmeseegyűjteményt! Olvasd őket kedvedre!

1. Olvasd el a fejezet címét adó sorokat!

„Valami titkon,
valami készül.”

2. Mi lehet az a titkos készülődés? Írd le ötleteidet! Oszd meg társaiddal!

3. Hallgasd meg a verset!

Valami készül

Elszállt a fecske,
üres a fészke,
de mintha most is
itt ficserészne,
úgy kél a nap, és
úgy jön az este,
mintha még nálunk
volna a fecske.

Még egyelőre
minden a régi,
bár a szúnyog már
bőrét nem félti,
és a szellő is
be-beáll szélnek,
fákon a lombok
remegnek, félnek.

Valami titkon,
valami készül:
itt-ott a dombon
már egy-egy csósz ül:

Nézd csak a tájat,
de szépen őszi.

Kányádi Sándor

4. Ki lehet a vers beszélője? Keretezd be a felsoroltak közül!

a fecske

a fák lombja

a szél

a csósz

a költő

a szúnyog

bárki, aki látja a változást

5. Mikor figyel meg a vers beszélője a természetet? Húzd alá!

Ősz végén, amikor már közeleg a tél.

Ősz közepén, amikor már csípősek a reggelek.

Ősz elején, amikor még alig van jele az ősztnek.

6. Milyen sorrendben olvashatod a versben a kifejezéseket? Számozd meg!

___ jön az este	___ bőrét nem félti
___ a lombok remegnek, félnek	___ egy-egy csósz ül
___ elszállt a fecske	___ valami készül
___ be-beáll szélnek	___ kél a nap

7. Mivel indokolja a beszélő, hogy olyan, „*mintha még nálunk volna a fecske*”? Jelöld * -gal a versrészletek közül a megfelelőt!

„úgy kél a nap, és
úgy jön az este”

„de mintha most is
itt ficserészne”

„elszállt a fecske,
üres a fészke”

8. Mi bizonyítja, hogy még csak ezután történik a természet valódi változása? Keretezd be a versben!

9. Mit jelentenek a felsorolt változások? Kösd a jelentésükhöz! Indokold meg a választásodat!

„bár a szúnyog már
bőrét nem félti”

- a szúnyog már fázik
- a szúnyog már megöregedett
- a szúnyog már senkit nem fél megcsípni

„fákon a lombok
remegnek, félnek”

- a fák lombját fújja a szél
- ősszel befejeződik a falevelek élete
- a fák levelei fáznak

„és a szellő is
be-beáll szélnek”

- nem fúj már a szellő
- a szellő viharrá erősödik
- a lágy szellő hideg szellé változik

10. Mit jelent számodra az „*itt-ott a dombon már egy-egy csósz ül*” gondolat? Beszélgetsetek róla!

11. A vers utolsó két sorának melyik értelmezésével értesz egyet? Húzd alá!

A vers beszélője szomorú az ősz miatt.

Ez a vers összegzése.

ŐSZI KALENDÁRIUM

1. Olvasd el a szövegeket! Írd a számukat az Őszi kalendárium témáihoz!

Évszázados
hagyomány

Az ősz
színei

Az ősz
hangjai

Könyvbe
tekintő

1.

A különleges, de veszélyes szépség

Az ősz beálltával lassan a virágzó növények is eltűnnek a természetből. Egyre rövidülnek a nappalok, gyengül a Nap ereje. Lassacskán beköszöntenek az első hajnali fagyok. Egyes virágos növények ezért különleges módon viselkednek. Hogy ne fagyjanak meg, a termésérlelést tavaszra halasztják. Ilyen virág az őszi kikerics is.

Nyár végétől egészen októberig virít. Nedves réteken, legelőkön gyakori. Halványlila virágszőnyege szemet gyönyörködtető látványt nyújt. Egyszerre jelképezi a szépséget és az elmúlást. A legelő állatok igyekeznek elkerülni, mert a növény minden része mérgező.

2.

Az őszi erdő csábító hangja

Az őszi erdő egyik legnagyobb élményét kínálja a szarvasbögés. Legtöbbször hűvös, párás hajnalokon vagy alkonyatkor, éjszaka hallani leginkább a bikák „orgonálását”. A hang a nőstények terelgetését és a hímek közti versengést egyaránt szolgálja. A bikák sokágú koronájukat hátrahajtva világgá harsogják fenyegető üzenetüket, ki az úr az erdőben. Ez olyan élmény, amiért érdemes minden ősszel újra és újra az erdőbe látogatni.

A szarvasbögés idején a természetjáróknak és a vadveszélyes utakon közlekedőknek is érdemes fokozott figyelemmel lenniük. Ilyenkor a bikák figyelmét a tehenek és a vetélytársak kötik le. Nem vesznek észre egy közeledő járművet. Megéri komolyan venni a vadveszélyre figyelmeztető táblákat.

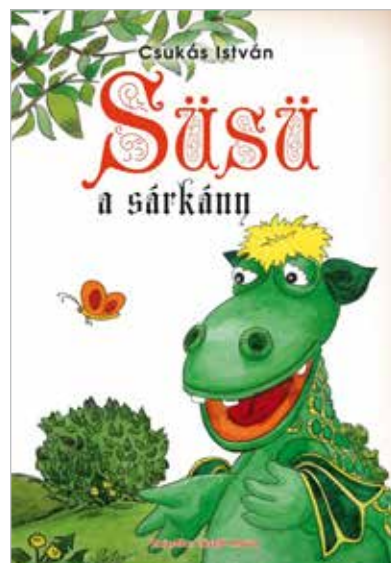

3.

Csukás István: Süsü a sárkány

„Ó, ha rózsabimbó lehetnék!
Rám szállnának szépen a lepkék!
Kicsi szívem velük dobogna!
Nem lennék ilyen nagy otromba!
Ezt a vágyam senki se érti,
se gyerek, se nő és se férfi!
Senki, senki itt a világon,
mi is az én titkos nagy álmom!”

Csukás István Kossuth-díjas író legendává lett mesehőse, Süsü, a sárkány. A behemót, ám szívében szelíd, híres egyfejű, akit háromfejű apja kitagadott, az emberek közé került. Előbb riadalmat kelt, azután csupa szeretet veszi körül. Bár vágya, hogy elnyerje a királynő kezét, nem teljesül, de kárpótlásul a Fő-fő Udvari Sárkány címet azért megkapja. Kalandjainak ártatlan sutasága, kedves humorral ábrázolt figurája révén a gyerekek és a már felnőtt gyerekek kedvence lett.

4.

„Ez jó mulatság, férfi munka volt!”

A szüret mindig többet jelentett egyszerű munkánál. Ünnepeknek számított és számít ma is. A hagyományos szüreten már kora reggel elkezdődött a szőlő betakarítása. Az asszonyok feladata volt a szőlőfürtök leszedése, amit a férfiak puttonnyal a hátukon hatalmas dézsákba gyűjtöttek. Ilyenkor vidámság és jókedv zengte be a szőlő koszorúzta hegyeket és a szőlőskerteket.

A szüreti időszakot a hagyomány szerint szüreti felvonulás és bál zárta. Alkonyatkor hosszú terített asztalok várták a szüretelőket. A vigasságot tréfás versengésekkel is színesítették. Kivilágos-kivirradtig tartott a mulatság. Szerencsére a szüret mindmáig megőrizte ezt az örömteli jellegét szerte az országban.

2. Dolgozd fel a neked legjobban tetsző szöveget! Keresd meg a választott szöveghez tartozó feladatokat!
Párban és csoportban is dolgozhattok! A kiválasztott szöveget olvassátok el újra!

1. Igaz (I) vagy hamis (H)? Írd az állítások után!

- a) Ősszel a virágzó növények lassan eltűnnek a természetből. ____
b) Egyre hosszabbak a nappalok. ____
c) Megszűnnek a hajnali fagyok. ____
d) Vannak növények, amelyek a termésérlelést tavaszra halasztják. ____
e) A tavaszi kikerics is ilyen virág. ____

2. Húzd alá a szövegben a kérdésekre válaszoló kifejezéseket!

- a) Mikor virít az őszi kikerics?
b) Hol nyílik ez a virág?
c) Mit jelképez ez a halványlila virág?
d) Miért igyekeznek elkerülni az állatok?

3. Mi volt számodra a legérdekesebb az őszi kikerics leírásában? Számolj be róla!

1. Számozással állítsd az előfordulásuk sorrendjébe a kifejezéseket!

___ figyelmeztető táblákat	___ őszi erdő
___ fenyegető üzenetüket	___ közeledő járművet
___ legnagyobb élményét	___ sokágú koronájukat
___ párás hajnalokon	___ fokozott figyelemmel

2. Keretezd be a mondatba illő szót!

Ősszel gyakran lehet hallani **a nöstények** / **a bikák** / **a kicsinyek** „orgonálását”.

Koronájukat **hátrahajtva** / **előrehajtva** / **félrehajtva** harsogják üzenetüket.

Ezért érdemes minden ősszel **tópartra** / **mezőre** / **erdőbe** látogatni.

3. Szívesen választanál-e egy ilyen őszi programot? Miért? Mondd el érveidet!

1. Kösd össze a mondatok elejét a végével!

Ó, ha rózsabimbó

dobogna!

Rám szállnának szépen

lehetnék!

Kicsi szívem vélük

otromba!

Nem lennének ilyen nagy

a lepkék!

2. Hogyan olvasod a szövegben? Húzd alá a kifejezések megfelelőjét!

a) híressé lett mesehőse

b) ormóttanul nagy, ám szívében szelíd

c) előbb félelmet kelt

d) vágya, hogy megkapja a királynő kezét

e) kalandjainak ártatlan ügyetlensége

3. Miért ajánlanád másoknak ezt a könyvet? Mondd el!

1. Válaszolj a röviden a kérdésekre!

a) Mi jelentett többet egyszerű munkánál? _____

b) Minek számított és számít ma is? _____

c) Mikor kezdődött a szőlő betakarítása? _____

d) Kinek volt a feladata a szőlőfürtök leszedése? _____

2. Miről nem olvastál a szövegben? Húzd át!

a szüret mindig ünnepnek számított

báلكirálynőt választottak

a vacsorán sok fogást tálaltak föl

a szüretet felvonulás és bál zárta

vidámság és jókedv uralkodott a bálon

a férfiak gyűjtötték össze a szőlőt

3. Részt vettél-e már szüreten? Számolj be róla!

1. Készíts fent-lent találkozó verset!

Egyetlen szabályt tarts szem előtt a szavak beírásánál: a kulcsszó első és utolsó betűjéhez írt szó, szószerkezet, mondat ugyanazt fejezze ki.

	I	
	S	
	K	
	O	
	L	
	A	

2. Hallgasd meg a verset!

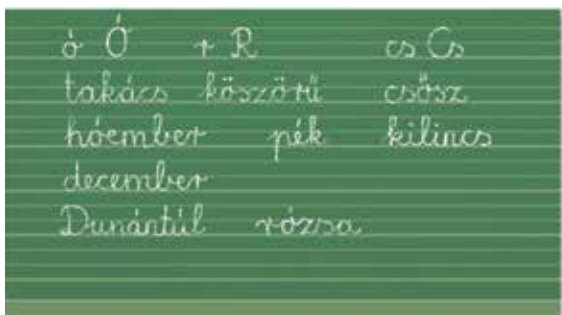
Iskola-nyitogató

Iskola, iskola,
ki a csoda
jár oda?
A takács, a kovács,
a kőműves meg az ács,
a kardjával odajár
kese lovon a huszár!

Itt tanulta meg az á-t
és a matematikát,
itt tanulta meg az ó-t,
mennyi szálát fon a pók.
Itt tanulta meg az í-t,
hogyan írja le az ú-t,
s a Dunántúl csupa púp,
pörögtek az ő-k, az ú-k,
mint a fényes köszörűk.

Itt kezdte a hóember,
jaj, de szép a december!
itt sütötte meg a pék
a legelső kenyerét,
itt tanulta meg a csősz,
mikor sárgul meg az ősz,
minden ember itt tanulta
meg, hogy mennyit ér a munka,
é-t is, b-t is, c-t is,
itt tanulok én is!

Kinyújtom a kezemet,
ha ugyan elérem
a kilincset, s bemegyek
pirosan, fehérén,
körülottem karikában
kürtös-fürtös kobakok,
itt tanult meg a halász is
készíteni csónakot,
itt tanulta meg az á-t
és a matematikát,
itt tanulta meg az ó-t,
hogyan kötik a csomót,
meg a d-t, meg a t-t,
emberek becsületét!

Gyurkovics Tibor

3. Ki teszi fel versben elhangzó kérdést? Húzd alá a felsoroltakból!

egy iskolába járó gyerek
a vers beszélője

a tanító néni
egy felnőtt

minden ember
a hóember

4. Miért tette fel ezt a kérdést a vers beszélője? Tegyél ✓-t a helyesnek ítélt válasz után!

Kíváncsi volt, hogy ki jár az iskolába. ___

Be akarja mutatni az összes foglalkozást. ___

Be akarja bizonyítani, iskola nélkül nincs élet. ___

Ezzel is felhívja a vers olvasójának a figyelmét az iskola fontosságára. ___

5. Kit nem említ meg a beszélő az iskola tanulói közül? Húzd át a felsoroltakból!

takács

kovács

kőműves

mézeskalácsos

ács

huszár

pék

fazekas

minden ember

cukrász

hóember

szappanos

csősz

szakács

én

6. Mit tanultak meg az emberek az iskolában? Számozással állítsd a versben leírt sorrendbe!

___ a matematikát

___ az á-t

___ mennyi szálát fon a pók

___ a rózsa kivirít

___ az ó-t,

___ a Dunántúl csupa púp

___ az ú-t

___ az í-t

___ mikor sárgul meg az ősz

7. Mit tanult meg minden ember az iskolában? Húzd alá a versben!

8. Mi bizonyítja a versben a beszélő állítását: „itt tanulok én is”? Keretezd be azokat a sorokat!

9. Mit jelent számodra a vers utolsó sora? Oszd meg gondolataidat!

10. Írd be a rímpárok hiányzó tagját!

hóember

meg a pék

meg a csősz

december

kenyerét

a munka

1. Melyik évszak tulajdonságai lehetnek? Húzd alá a megfelelő színnel!

nyár

ősz

borongós napsütötte ködös sárguló viruló szerelmes színes deres
melengető harmatos enyhe önfeledt vidám szomorú felhős szürke
viharos napsugaras esős izzasztó hangos fázós zöld sárguló

2. Tekintsd át az előző feladat szavait! Milyen gondolatok fogalmazódtak meg benned az aláhúzásuk közben? Beszélgessetek róla!

3. Írj ötsorost az ősz szóval!

1. Mi? (1 szó):

ősz

2. Milyen? (2 szó): _____

3. Mit csinál? (3 szó): _____

4. Mit gondolsz róla? (4 szóból álló mondat):

5. Más szóval (1 szó): _____

4. Hallgasd meg a verset!

Sírdogálás

Gyászol három hangyaboly,
cincognak a tücskök,
ködnek nézik az eget,
és ködnek a füstöt.
Szaladnak a füvekhez:
nincsenek füvecskék.
Leharapták fejüket,
s fölfalták a kecskék.

Szaladnak a fákhöz is:
eltűntek a fák is.
Bebújnának egy zsákba:
kiszakadt a zsák is.
Megadják hát magukat,
egy göröngyre ülnek,
sírnak-rínak, s kis öklükkel
könnyeket törölnek.

Kormos István

5. Ki lehet a vers beszélője? Keretezd be!

egy hangya

a tücsök

kecskék

egy fa

bárki, aki tanúja volt a jelenetnek

egy kiránduló

6. Milyen a vers hangulata? Tegyél ✓-t a jellemző kifejezések után! Indokold meg választásodat!

szomorú ___ barátságtalan ___ humoros ___ borongós ___ varázslatos ___

békés ___ nyugalmat árasztó ___ vidám ___ titokzatos ___ derűs ___

7. Melyik szereplő cselekedte? Kösd össze a cselekvést jelentő szavakkal!

gyászol cincognak nézik szaladnak leharapták fölfalták eltűntek

hangyaboly

tücsök

kecskék

fák

zsák

bebújnának

kiszakadt

megadják

ülnek

sírnak-rínak

törülnek

8. Milyen sorrendben olvasod a versben? Számozd meg!

___ nincsenek füvecskék

___ megadják hát magukat

___ szaladnak a fákhöz is

___ egy göröngyre ülnek

___ könnyeket törülnek

___ ködnek nézik az eget

9. Írd be a rímpárok hiányzó tagját!

tücsök

füvecskék

fák is

füstöt

kecskék

törülnek

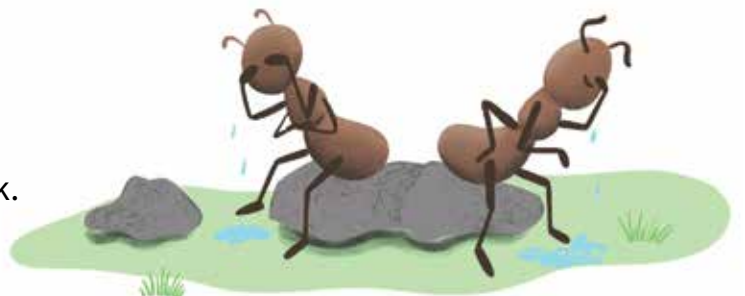
10. Húzd alá az igaz állításokat!

A vers minden sora 7 szótagból áll.

A vers páratlan sorai 7 szótagúak.

A vers páros sorai 6 szótagból állnak.

A vers összesen 6 mondatból áll.

11. Mit üzen neked a vers? Beszéljetek róla az osztályban!

1. Először csak a nagybetűvel, majd a kisbetűvel írt szavakat olvasd!

FALEVÉL	mulatságos	SZELLŐ	szomorú	KISMADÁR
vidám	NAPSUGÁR	ráncos	FECSKE	aranyos
HÁZIGAZDA	csillogó	VIDÉK	ragyogó	ESŐCSEPP

2. Húzd alá az igaz állításokat tartalmazó mondatokat!

A kisbetűvel írt szavak mindegyike cselekvést jelent.

A nagybetűvel írt szavak mindegyike valaminek a megnevezése.

A kisbetűvel írt szavak mindegyike tulajdonságot nevez meg.

A nagybetűvel írt szavak mindegyike cselekvést jelent.

3. Hallgasd meg a mesét!

Őszi mese

Egy magas fa legfelső ágán élt a kis falevél. Mostanában nagyon szomorú volt. Hiába jött játszani hozzá a szellő, csak nem vidult fel.

– Miért nem hintázol velem? – kérdezte a szellőcske. – Láttam, most mindig egy kismadárral beszélgetsz. Ugyan, mennyivel mulatságosabb ő nálamnál? No, de találok én is más pajtást!

A falevél erre sírva fakadt.

– Ne bánts, szellőcske, tudhatnád, mennyire szeretlek, és láthatod, milyen szomorú lett a sorsom. Azelőtt reggelenként arany napsugárban fürödtem, és fecskesereg köszöntött vidám jó reggelt. Most se napsugár, se fecskék.

Hová lettek, miért hagytak el? Nézd az arcom, a nagy bánattól egészen megöregedtem, már ráncos is, az esőcseppek naphosszat elülhetnek benne!

A szellő megsajnálta a falevelet. Megsimogatta, vigasztalta, de az zokogott, hogy leszakadt az ágról, és hullt a föld felé.

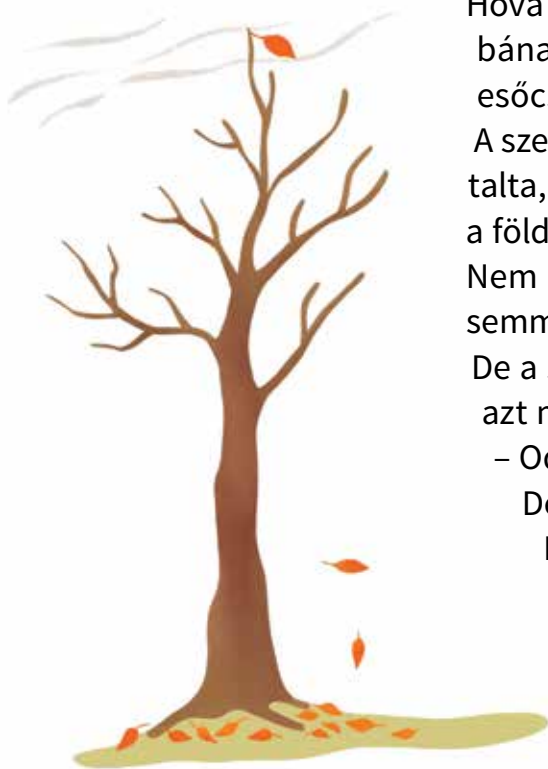
Nem baj, ha meghalok – gondolta –, úgysem ér már semmit az életem.

De a szellő nem hagyta kis barátját: szárnyára vette, s azt mondta:

– Oda viszlek, ahová akarod! Merre repüljünk?

De a falevél bizony nem tudta.

Éppen akkor egy kismadár szállt a fára. Csodálkozott, hogy nem találta ott a falevelet; máskor már messziről integetett neki, alig várta, milyen híreket hoz.

– Ott van a kismadár – ujjongott a falevél, – akivel beszélgetni láttál. Ő megígérte, hogy hírt hoz a fecskékről, talán már tudja is, merre kell utánuk menni!

Odarepültek hát hozzá. A kismadár elmondta, hogy egyik pajtása látta, mikor a fecskék összegyűltek, s elhatározták, hogy itt hagyják ezt a vidéket, s elindulnak tengerentúlra. Azt beszélték: ott mindig aranyos napsugár ragyog.

– Menjünk utánuk! – könyörgött a falevél.

A szellő nem kérte magát. Szálltak hegyen-völgyön, erdőkön, mezőkön, míg csak a tengerhez nem értek. Azon is átszálltak, mikor egy fecske suhant el mellettük. Rögtön észrevette a kis falevelet, aki több társával együtt olyan kedves házigazdája volt. Örömeben gyorsan összehívta a fecskéket; de mire odaértek, a falevél már nagyon fáradt volt. A fecskék szépen rátették a csillogó tenger hátára.

Ott himbálódzott a ragyogó napsütésben. A fecskék énekeltek, a napsugár mosolygott, a szellő duruzsolt.

– Most már boldog vagyok – sóhajtott a kis falevél, aztán álomba ringatta a tenger.

Zelk Zoltán

4. Kik a mese szereplői? Húzd alá a felsoroltakból!

fürge gyík

kismadár

falevél

felhő

szellő

fecske

5. Számozással állítsd időrendbe a mese eseményeit!

___ A szellő nem hagyta magára, segített neki.

___ A kis falevél szomorú volt.

___ A tenger álomba ringatta a kis falevelet.

___ A szellőcske megsajnálta a falevelet.

___ A szellőcskének elmondta bánatát.

6. Ki mondta? Írd a mondatok mellé a megfelelő szereplő nevét!

– Miért nem hintázol velem? _____

– Most se napsugár, se fecskék. _____

– Hová lettek, miért hagytak el? _____

– Oda viszlek, ahová akarod! _____

– Menjünk utánuk! _____

– Most már boldog vagyok. _____

1. Keresd a szóhalmazban a leggyakrabban előforduló országnevet! Húzd alá a kiemelt szavak közül!

Svédország

Finnország

Magyarország

Svédország

Finnország

Magyarország

Finnország

Magyarország

Magyarország

Svédország

Magyarország

Finnország

Magyarország

2. Húzd alá a kiemelt szavak rokonértelmű megfelelőit! Használd a szavaknak megfelelő szint!

hideg

lápos

híres

gyönyörű

dermesztő

mocsaras

ismert

csodálatos

fagyos

káprázatos

fenséges

zimankós

hírneves

pazar

közismert

pompás

ingoványos

szépséges

3. Olvasd el a szöveget! Számozd meg a bekezdéseket!

Látványos természeti csoda a Hortobágyon

A daru a Hortobágyi Nemzeti Park jelképe és egyben az egyik legféltettebb természeti kincse. A Magyarországra érkező darvak a Hortobágyon vonulnak át, és hónapokat töltenek el itt. A hideg idő beálltával költőhelyükről, Svédország, Finnország lápos területeiről vonulnak Afrikába.

Az ősz beköszöntével érkeznek meg a Hortobágyra. Daruvonulás szempontjából a Hortobágy szinte egész Európa legkedveltebb állomása. Az itt-tartózkodásukat a további útjukhoz szükséges táplálék megszerzésével töltik.

Az éjszakát lápos területen vagy leeresztett halastavon töltik. Napkeltekor a szélrózsa minden irányába kirepülnek. A közeli tarlókon táplálkoznak. Napnyugtakor

páratlan látványt nyújtva, 20-30 ezres csapatokban húznak éjszakázóhelyükre.

A hortobágyi daruvonulás messze földön híres gyönyörű természeti esemény. Az alkonyathoz kötődő látványosság szeptember végétől november elejéig tart. Ezekben a hetekben Európa összes országából fordulnak meg itt látogatók. Madármegfigyelők, fotósok és természetkedvelők egyaránt.

4. Húzd alá a szövegben a választ a kérdésekre!
A kérdések színét használd!

- a) Minek a jelképe a daru?
- b) Hol vonulnak át a Magyarországra
érkező darvak?
- c) Mennyi időt töltenek a Hortobágyon?
- d) Mikor indulnak el a költőhelyükről?

5. Döntsd el, melyik **igaz** vagy **hamis** az állítások közül! Jelöld a megfelelő szó bekarikázásával!

- A tavasz beköszöntével érkeznek a Hortobágyra. igaz hamis
- A Hortobágy egész Európában a legkedveltebb állomásuk. igaz hamis
- Míg itt tartózkodnak, kiköltik a tojásukat. igaz hamis
- Megszerzik a további útjukhoz szükséges táplálékot. igaz hamis

6. Egészítsd ki a hiányos mondatokat!

Az éjszakát _____ területen vagy leeresztett _____
töltik. Napkeltekor a _____ minden irányába _____.

A közeli _____ táplálkoznak. Napnyugtakor 20-30 ezres csapatok-
ban húznak _____ helyükre.

7. Húzd alá a mondatba illő kifejezést!

Az alkonyati látványosság

március végétől május elejéig tart.

július végétől szeptember elejéig tart.

szeptember végétől november elejéig tart.

8. Melyik bekezdésben olvastál róla? Írd a bekezdés számát a négyzetbe!

☐ legkedveltebb állomása	☐ messze földön híres
☐ Európa összes országából	☐ vonulnak Afrikába
☐ természeti kincse	☐ páratlan látványt nyújtva

1. Írj szélszíporkát a zárójelben lévő kérdések segítségével!

Azt álmodtam, **madármegfigyelő** voltam (valaki vagy valami).

_____ (Hol?)

_____ (Mi történt?)

_____ (Hogyan?)

2. Tanulmányozd az őszi kirándulás programját!

DARUVONULÁS A HORTOBÁGYON

A Hortobágyi Nemzeti Park őszi kirándulásajánlata iskolás csoportok számára

Kedves Gyerekek!

A Hortobágyi Nemzeti Park igazgatóságának dolgozói szeretettel várják a természet iránt érdeklődő gyerekeket őszi kirándulásra a Hortobágyra.

Időpont: október hónapban, hétköznapokon

Helyszín: Hortobágy

Programok: Filmvetítés a darvakról a Hortobágyi Látogatóközpontban.
Daruvonulás megtekintése terepen.

Szükséges felszerelés: évszaknak megfelelő ruházat (az erős szélre való tekintettel sapka és kesztyű ajánlott), ennivaló, innivaló, szúnyogriasztó

Utazás: Csoportonként önállóan busszal.

Érkezés: 14.00 órakor a Hortobágyi Látogatóközponthoz

Legyetek részesei ennek a felejthetetlen élménynek!
oktatas@hnp.hu

3. Keretezd be a helyes választ a kérdésekre!

a) Mi az őszi kirándulás célja?

túrázás a szélben a daruvonulás megtekintése pusztakocsikázás

b) Ki szervezi a kirándulást?

Hortobágyi Nemzeti Park Madarász Egyesület Daru Túraklub

c) Kik számára szervezik a megfigyelést?

természetfotósok madarászok iskolás csoportok

d) Mi a kirándulás helyszíne?

Budapest Hortobágy Balaton

e) Milyen időpontra szervezik?

októberi hétvégéken egész októberben októberi hétköznapokon

4. Mit jelent a „*megtekintése terepen*” kifejezés? Húzd alá a felsoroltakból!

Filmvetítés a darvakról a Hortobágyi Látogatóközpontban.

Tanórai megfigyelés végzése az osztályteremben.

Helyszíni megfigyelés a természetes környezetben.

5. Kösd a plakát fő elemeihez a hozzá tartozókat!

daruvonulás
megtekintése terepen

évszaknak megfelelő
ruházat

csoportonként
önállóan busszal

programok

szükséges felszerelés

utazás

filmvetítés a darvakról

ennivaló, innivaló

sapka és kesztyű

szúnyogriasztó

6. Mit nem tudtál meg a program ismertetőjéből? Húzd át!

az esemény időpontját

az érkezők létszámát

a szükséges felszerelést

az esemény időtartamát

az esemény programjait

az utazás körülményeit

az esemény helyszínét

a vetített film címét

az érkezés időpontját

1. Olvasd el a szö szerkezeteket helyes hangsúlyozással!

északi vidék
igazi élőhely
állati táplálék
szabályos alak

erdei tájak
lakatlan puszták
hosszú hónapok
növényi anyagok

nagy csapat
szürke daru
ősi vadmadár
jellegzetes tánc

2. Melyik állítás igaz a szö szerkezetekre? Tegyel ✓-t az igaz állítások után!

A szö szerkezetek második tagja a **Mi?** kérdésre válaszol. ___

A szö szerkezetek második tagja a **Milyen?** kérdésre válaszol. ___

A szö szerkezetek első tagja a **Milyen?** kérdésre válaszol. ___

3. Olvasd el a szöveget!

A daru

A daru a magyarok megbecsült ősi vadmadara. Valójában hazánkon csak átvonul, mégis hosszú hónapokat tölt itt. Igazi élőhelye Európa északi vidéke. Ott költ. Költőhelyként zavartalan helyet keres nádasokban, mocsarakban, vizes erdei tájakon vagy lakatlan pusztákon. Tétre, a hideg idő beálltával Afrikába költözik.

A szürke daru átlagosan 115 cm magas. Testhossza 110-120 cm, szárnya fesztávolsága 190-220 cm. Testtömege 450-600 dekagramm. Alapszíne palaszürke. Közélről a fejtető piros színe is látható. Nagy csapatban, szabályos ék alakban repülnek. Hangjuk messzire hangzó, trombitaszerű krúgatás.

A darukakas jellegzetes tánccal udvarol a tojónak. A fészket növényi anyagokból, lehetőleg víz által védett helyre készítik. A fészkealja 2 tojásból áll. A tojásokon mindkét szülő felváltva 28-30 napig kotlik. A fiókák néhány nap múlva már elhagyják a fészket. De a vonulás idejéig a szülők még gondoskodnak róluk.

A daru mindenevő. Rovarokat, kisebb halakat, magokat, gyökereket, hajtásokat, gumókat fogyaszt. Vonulás idején gyakran megfigyelhetők a Hortobágy környéki tarlókon. A learatott gabonaföldön állati és növényi táplálékot egyaránt talál.

4. Keretezd be a mondatba illő szót!

A daru a magyarok megbecsült **színes** / **ősi** / **új keletű** vadmadara.

Igazi élőhelye Európa **keleti** / **déli** / **északi** vidéke.

Költőhelyként **zavartalan** / **emberközeli** / **zajos** helyet keres.

Hideg idő beálltával **Amerikába** / **Ausztráliába** / **Afrikába** költözik.

5. Egészítsd ki az állításokat a hiányzó számmal!

A szürke daru átlagosan _____ cm magas. Testhossza _____ - _____ cm.

Szárnya fesztávolsága _____ - _____ cm. Testtömege _____ - _____ dkg.

6. Egészítsd ki a hiányos mondatokat!

A darvak a fészket _____ anyagokból készítik. A fészkekalja _____ áll. A tojásokon _____

felváltva kotlik. A fiókák _____ nap múlva már elhagyják a fészket.

7. Mi szerepel a daru étlapján? Húzd alá a szövegben!

8. Mi igaz a darura? Húzd alá!

A magyarok megbecsült vadmadara.

A magyarok megbecsült háziállata.

Alapszíne világoszöld.

Alapszíne palaszürke.

A darukakas énekszóval udvarol.

A darukakas tánccal udvarol.

A daru növényevő madár.

A daru mindenevő madár.

Igazi élőhelye Afrika északi vidéke.

Igazi élőhelye Európa északi vidéke.

Szabályos ék alakban repülnek.

Szabályos négyzet alakban repülnek.

A daru 28-30 napig kotlik.

A daru 40-42 napig kotlik.

A learatott gabonaföldön táplálkozik.

A leszüretelt szőlőkben táplálkozik.

9. Melyik bekezdésben olvastál róla? Írd a bekezdések számát a címek elé!

___ Szaporodása

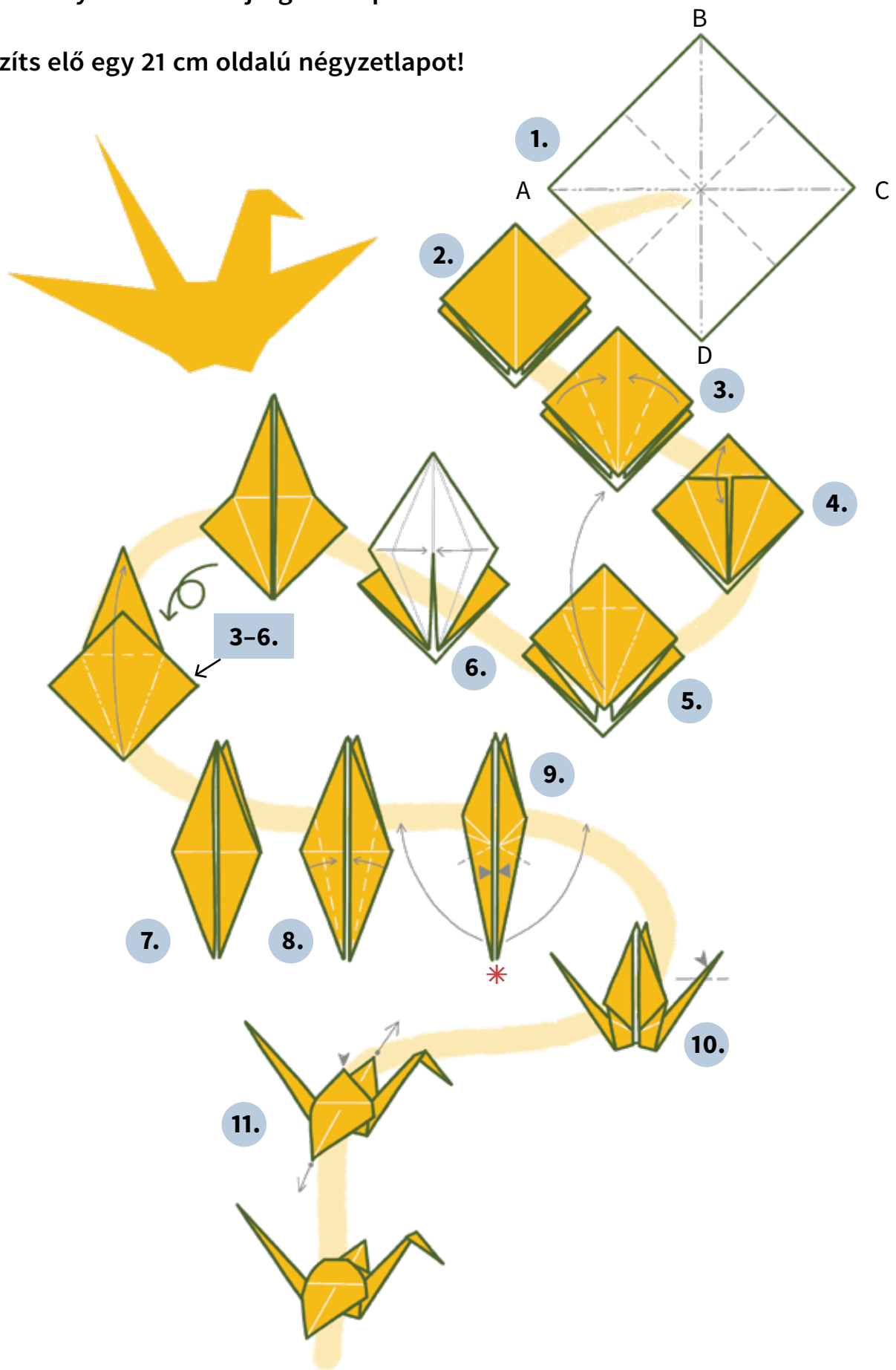
___ Táplálkozása

___ Élőhelye

___ Testfelépítése

1. Tanulmányozd a daruhajtogatás lépéseinek ábrásorát!

2. Készíts elő egy 21 cm oldalú négyzetlapot!

3. Készítsd el a hajtogatott madarat! Az ábrák számozása szerint kövesd az utasításokat!

1. A lapot a fehér oldalával felfelé helyezd az asztalra! Mindkét átló mentén hajtsd félbe, és élezd le! Mindkét oldalfelező mentén is hajtsd félbe a lapot, és élezd le!
2. A négyzetet egyik csúcsával (D) helyezd magad elé! Majd az A és C csúcsát hajtsd rá! Felülre a B csúcs kerül.
- 3–4. A kis négyzet középvonaláig hajtsd vissza két oldalról az éleket!
- 5–8. A törésvonalak mentén húzd föl a felső réteget mindkét oldalon! Így egy újabb szabályos hosszúkás négyszöget kapsz.
9. A keskeny hosszúkás négyszög * -gal jelölt két csúcsát nyisd szét, hajtsd fel a középvonalig!
10. A nyíllal jelölt véget hajtsd vissza! Ez lesz a daru feje.
11. Hajtsd le a daru szárnyait is!

4. Írd be a lépések számát a megfelelő elemhez!

A lépések:	A hajtogatás elemei:
	A középvonalig visszahajtjuk két oldalról az éleket.
	A négyzetet az átlók mentén félbehajtjuk.
	Az A és C csúcsot ráhajtjuk.
5–8. lépés	Egy újabb szabályos hosszúkás négyszöget kapunk.
	A daru szárnyait lehajtjuk.
	A * -gal jelölt két csúcsot szétnyitjuk.
	Ez lesz a daru feje.

5. Igaz (I) vagy hamis (H)? Írd az állítások mellé!

Helyezd magad elé a háromszög alakú lapot! ____

Mindkét átló mentén hajtsd félbe, és élezd le! ____

A négyzetet egyik csúcsával (D) helyezd magad elé! ____

Majd az A és B csúcsát hajtsd rá! ____

Így egy újabb szabályos hosszúkás háromszöget kapsz. ____

A nyíllal jelölt véget hajtsd vissza! Ez lesz a daru feje. ____

Hajtsd le a daru farkát is! ____

1. Húzd át a felsoroltakból, amelyek nem ünnepnapok!

megemlékezés az 1848–49-es forradalom és szabadságharcról, nyári szünet, lehullik az első hó, a munka ünnepe, húsvét, kirándulás a hegyekbe, újév, pünkösöd, úszóverseny, az államalapítás ünnepe, karácsony, nagytakarítás

2. Melyik napon ünnepeljük? Kösd össze!

az 1848–49-es forradalom és szabadságharc

● augusztus 20.

az államalapítás ünnepe

● december 25–26.

karácsony

● március 15.

3. Olvasd el a szöveget!

Október 6. – A nemzet gyásznapja

1849. október 6. a nemzet egyik legsötétebb napjaként vonult be a magyar történelembe. Aradon kivégezték a szabadságharc tizenkét tábornokát és egy ezredesét. Fegyveres lázadás és felségárulás bűnében marasztalták el őket.

A 13 mártír honvédtiszt a szemtanúk szerint bátran állt hóhérai elé. A császár katonái elrettentésül estig kinn hagyták a holttesteket. Számításaik nem váltak be. Csak azt érték el vele, hogy a közeli falvakból több ezren zarándokoltak el a vesztőhelyre.

Ezen a napon végezték ki Pesten Batthyány Lajost is, az első független felelős magyar kormány miniszterelnökét. Batthyány a kivégzőosztag előtt fél térdre ereszkedett, majd azt kiáltotta: „Éljen a haza! Rajta, vadászok!”

4. Számozd meg a szöveg bekezdéseit!

5. Minek az emléknapja október 6-a? Keretezd be a felsoroltakból!

az ősz beköszöntének

az aradi vértanúk emléknapja

advent kezdete

a nemzet gyásznapja

az 1848-as forradalom ünnepe

az erdők napja

6. Miért húztál alá két állítást? Indokold meg!

7. Igaz (I) vagy hamis (H)? Írd az állítások után!

1849. október 6. a nemzet egyik legsötétebb napja történelmünkben. ____

Aradon kivégeztek tizenhárom tábornokot és egy ezredest. ____

Fegyveres lázadás és felségárulás bűnében marasztalták el őket. ____

8. Felelj a kérdésekre a megfelelő válasz aláhúzásával!

a) Kik álltak bátran hóhéraik elé?

12 honvédtiszt

13 honvédtiszt

14 honvédtiszt

b) Miért hagyták kinn estig a holttesteket?

hanyagságból

időhiány miatt

elrettentésül

c) Honnan zárandokoltak az emberek?

messze vidékről

közeli falvakból

távoli városokból

d) Miért nem váltak be a számításaik?

zarándoklat indult

gyászolni kezdtek

megijedtek az emberek

9. Egészítsd ki a mondatokat a szövegben olvasottak alapján!

Ezen a napon végezték ki _____ Batthyány Lajost is.

Ő volt az első független felelős _____ kormány miniszterelnöke.

Batthyány a _____ előtt fél térdre ereszkedett,

majd azt kiáltotta: „_____ Rajta, vadászok!”

10. Melyik bekezdésben olvastad? Írd a bekezdés számát a kifejezések elé!

____ felelős magyar kormány

____ felségárulás bűne

____ legsötétebb napja

____ 13 mártír honvédtiszt

____ fél térdre ereszkedett

____ zárandokoltak a vesztőhelyre

____ elrettentésül kinn hagyták

____ kivégzőosztag előtt

11. Mennyire tartod igazságtalannak ezt a büntetést? Beszélgessetek róla!

1. Olvasd el a szö szerkezeteket helyes hangsúlyozással!

tüntetés

megszállás

felkelő

mártír

túlerő

- Egy célért életét feláldozó személy (vértanú).
- Aránytalanul nagy létszámú ellenség.
- Olyan összejövétel, ahol az emberek tiltakoznak valami ellen.
- Hatalom ellen fegyveresen lázadó személy.
- Egy területet elfoglalása, többnyire idegen katonai erővel.

2. Keretezd be a hibákat a szavakban! Mindig a kiemelthez hasonlíts!

legmeghatározóbb

legmeghatározób

legmekhatározóbb

legmeghatározóbb

legmeghatározobb

ünnepélyesen

ünnepélyesen

ünnepéjesen

ünepélyesen

ünnepélyesen

független

független

független

független

független

3. Olvasd el a szöveget!

Október 23. – A kettős nemzeti ünnep

Az 1956. október 23-i forradalom és szabadságharc a kor egyik legmeghatározóbb eseménye volt. Az ország számos településén tüntetéseket szerveztek a szovjet megszállás ellen. A felkelők hatalmas túlerővel találták szemben magukat. A szovjet csapatok vérbe fojtották a forradalmat. Az ország több napon át folytatott szabadságharca így végül elbukott.

1989. október 23-án több tízezer ember gyűlt össze az Országház előtt. Ünnepelesen felvonták az állami lobogót, és kikiáltották a független Magyar Köztársaságot. Azóta az egész országban szabadon tarthatnak megemlékezéseket az 1956-os forradalomban elesett áldozatok, hősök és mártírok tiszteletére is. Így vált október 23-a kettős nemzeti ünnepé hazánkban.

4. Számozd meg a szöveg bekezdéseit!

5. Döntsd el, melyik **igaz** vagy **hamis** az állítások közül! Jelöld a megfelelő szó bekarikázásával!

Az 1956. október 23-a a kor jelentős eseménye volt.	igaz	hamis
Az emberek tüntettek a német megszállás ellen.	igaz	hamis
A felkelők hatalmas túlerőben voltak.	igaz	hamis
A szovjet csapatok vérbe fojtották a forradalmat.	igaz	hamis
A szabadságharc több napon át folyt.	igaz	hamis
A szabadságharc végül győzedelmeskedett.	igaz	hamis

6. Húzd alá a szövegben a kérdésekre válaszoló kifejezéseket!

a) Mikor gyűlt össze több tízezer ember?

b) Hol gyűlt össze hatalmas tömeg?

c) Mit kiáltottak ki?

d) Mivé vált hazánkban október 23-a?

7. Keretezd be a mondatba illő szót!

1989. október **22-én** / **23-án** / **24-én** az Országház előtt nagy tömeg volt.

Azóta megemlékeznek az **1936-os** / **1946-os** / **1956-os** forradalomról.

Így vált **október 23-a** / **november 23-a** / **december 23-a** kettős nemzeti ünnepé.

8. Melyik bekezdésben olvastál róla? Írd a bekezdések számát a címek elé!

___ végül elbukott

___ Országház előtt

___ Magyar Köztársaságot

___ legmeghatározóbb eseménye

___ vérbe fojtották

___ mártírok tiszteletére

___ nemzeti ünnepé

___ tüntetéseket szerveztek

1. Tanulmányozd a könyvismertetést!

Könyvismertetés

A mű szerzője: Fekete István

A mű címe: Vuk

Kiadó: Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó Zrt.

Kiadás éve: 2020

Illusztrátor: Balogh Péter

Vuk családjának életét kioltotta a simabőrű. A rakoncátlan rókakölyköt nagybátyja, az öreg Karak veszi védelmébe. Megtanítja vadászni, megismerteti vele az erdő rejtelmeit, s óva inti a rá leselkedő veszélyektől. Vuk bebizonyítja, hogy leleményessége, ravaszsága révén bármikor képes túljárni a simabőrű és hú kutyái eszén. Bátorságával még a kedves rókalányt is lenyűgözi. Fekete István népszerű regényét, amely a felnőtté válás izgalmas története, az írói életművet megjelentető sorozat köteteként adjuk közre.

2. Milyen adatokat találsz a könyvismertetésben? Húzd alá a felsoroltakból!

a mű szerzője

a mű címe

a mű hossza

a könyv tömege

a könyv mérete

a mű kiadója

az illusztrátor neve

a regény oldalszáma

a kiadás éve

3. Kösd az állításokat a megfelelő szereplő nevéhez!

vadászni tanít

öreg

lenyűgözi a rókalányt

VUK

rókakölyök

vadászni tanul

nagybácsi

megismerteti az erdővel

KARAK

túljár a simabőrű eszén

felnőtté válik

óva int

4. Miért szeretnéd elolvasni a regényt? Indokold meg!

1. Karikázd be a hosszú mássalhangzókat! Olvasd el helyes időtartammal a szóoszlopokat!

morgott	zörgött	indult
szipogott	odaesett	beszért
mérgelődött	csodálkozott	mozdult
lelkendezett	makacskodott	beleszimatolt

2. Melyik állítás igaz a szóoszlopokra? Tegyél ✓-t az igaz állítások után!

A szóoszlopok minden szava **valakinek** vagy **valaminek** a neve. ____

A szóoszlopok minden szava **tulajdonságot** jelöl. ____

A szóoszlopok minden szava **cselekvést** jelöl. ____

3. Először csak a nagybetűvel, majd a kisbetűvel írt szavakat olvasd!

ERDŐ	győzelmes	FEJ	idegen	RÓKA	bátor	LÁTVÁNY
öreg	MOTOLLA	ideges	TARKÓ	magas	ORR	édes
HOLD	csodálatos	ÉG	fagyos	BAGOLY	erős	ÖRÖKSÉG

4. Húzd alá az igaz állításokat tartalmazó mondatokat!

A kisbetűvel írt szavak mindegyike cselekvést jelent.

A nagybetűvel írt szavak mindegyike valaminek a megnevezése.

A kisbetűvel írt szavak mindegyike tulajdonságot nevez meg.

A nagybetűvel írt szavak mindegyike cselekvést jelent.

5. Írj ötsorost a róka szóval!

1. Mi? (1 szó):

róka

2. Milyen? (2 szó): _____

3. Mit csinál? (3 szó): _____

4. Mit gondolsz róla? (4 szóból álló mondat):

5. Más szóval (1 szó): _____

6. A könyvismertetés és az oldal feladatai alapján milyen szöveggel fogsz megismerkedni? Ötleteidet oszd meg társaiddal!

1. Hallgasd meg a meseregény első részletét!

Vuk

1. részlet

– Iny, az anyád nem jöhet érted. Engem küldött. Az én nevem Karak, és rokonod vagyok. Velem kell jönnöd. Tudsz jól járni?

– Messze még nem voltam, de azért jól tudok járni.

– Akkor hát menjünk – indult előre Karak, de Vuk nem mozdult.

– Nem értetted? Indulj, mert megrázlak.

Vuk ismét szipogni kezdett: – És... Tást itt hagyjuk?

– Miféle Tást? Hol van? – mérgeződött Karak, aki azt hitte, valami gyermekmeséről van szó.

– Valami dörgött a víz felett – magyarázta Vuk lelkesedve –, és Tás odaesett mellém.

Most is érzem a szagát – és a nedves kis rókaorr pontosan mutatta az irányt.

Karak is beleszimatolt a mozdulatlan levegőbe, de nem érzett semmit.

– Érzed a fenét – morgott Karak. – Az én orrom sincs fából...

– De érzem – makacskodott Vuk, ki nagyon éhes volt. – Meg is mutatom.

Karak türelmetlen lett:

– Hát mutasd. De ha csak a helye lesz ott, elverlek, azt előre mondom.

Vuk apró lábai szorgalmasan zörögtek a tavalyi sáson, és Karak nagyokat lépett utána. Nemsokára Karak is felkapta fejét. Szellő mozdult, melyben benne volt Tás illata.

Megcsóválta fejét, és magában beszélt:

– Az öreg Vuk vére! Még ki sem látszik az idei fűből, és ilyen orrt... Karak, vén róka... kincset kaptál, úgy vigyázz rá...

– Megállj, fiam – szólt aztán. – Hiszen már a dombtetőn éreztem Tás illatát, csak az orrod akartam próbára tenni. Látom, jó orrod lesz, de most engedj előre. Hátha elrepül előled.

Tás azonban már nem repült. Pár perce múlhatott ki. Úgy látszik, nem csak a szárnyába kapott a sörétekből.

Még meleg volt.

Karak is éhes volt, de nem feledkezett meg Vukról sem, akinek jó darabokat adott, és csodálkozott a kis róka hatalmas étvágyán.

Fekete István

2. Kik beszélgetnek egymással? Keretezd be a felsoroltakból!

Vuk és Tás

Karak és Iny

Karak és Vuk

Vuk és Iny

3. Húzd alá az igaz állításokat tartalmazó mondatokat!

Karak volt Vuk anyja.

Rokonok voltak.

Vuk Karak fia volt.

4. Ki mondta? Írd a mondatok mellé a megfelelő szereplő nevét! Készülj fel a padtársaddal a párbeszéd felolvasására!

– Iny, az anyád nem jöhet érted [...] Velem kell jönnöd. _____

– Messze még nem voltam, de azért jól tudok járni. _____

– Nem értetted? Indulj, mert megrázlak. _____

– És... Tást itt hagyjuk? _____

– Valami dörgött a víz felett, [...] most is érzem a szagát. _____

– Érzed a fenét! Az én orrom sincs fából... _____

– De érzem. Meg is mutatom. _____

5. Mit mondott magában Karak, mikor rájött, hogy Vuknak igaza van? Keretezd be a mesében!

6. Miért mondja Karak, hogy csak Vuk orrát akarta próbára tenni? Húzd alá az állítások közül! Magyarázd meg a választásodat!

Titkolni akarta, hogy kincset kapott.

Karak meg akarta leckéztetni Vukot.

Szégyellte, hogy a kicsi rókának jobb a szimata.

Nem akarta beismerni, hogy Vuk orra jobb, mint az övé.

7. Számozással állítsd időrendbe az eseményeket!

___ Karak is éhes volt.

___ Pár perce múlhatott ki.

___ Nem feledkezett meg Vukról.

___ Csodálkozott a kis róka étvágyán.

___ Még meleg volt.

___ Tás már nem repült.

8. Jó tanítómestere lesz-e Karak Vuknak? Vitassátok meg az osztályban!

1. Hallgassátok meg a rajzfilm szöveggönyvének részletét!

Vuk

Karak: Magammal viszlek vadászni!

Vuk: Juj, de jó, vadászunk, vadászunk! Karak és Vuk vadásznak! Karak és Vuk vadászni megy! Most aztán reszkessetek csúszok, tások, minden állat reszkessen! Vadászunk!

Karak: Csend legyen! Ha vadászni mégy, nem kell kikiabálni mindenkinek! A csend, a csend az az élelem, és az élelem az meg az élet. Majd megérted kis Vuk, majd megtanulod ezt is.

Vuk: Taníts engem, Karak, taníts meg mindenre!

Karak: Jól van. Hát arra emlékszel-e, mit mondtam neked arról, hogy ki a jó vadász legjobb barátja?

Vuk: A jó vadásznak, hát szóval nekem, te vagy a legjobb barátom.

Karak: Nem vagy te egy kicsit beképzelt?

Vuk: Hát bocsáss meg! Igazad van. A jó vadásznak, amilyen te vagy, Karak, és amilyen én is leszek, ugye leszek, Karak?

Karak: Leszel, leszel, de bökd már ki!

Vuk: A jó vadász legjobb barátja a sötétség.

Karak: Na látod, tudod te ezt! Na, gyere!

Vuk: Karak! Karak!

Karak: Mi van már megint?

Vuk: Már három...

Karak: Mi három?

Vuk: Már három dologra megtanítottál. Nappal aludni, túrni az éhséget, meg csöndben lenni... Nem, nem, nem is három, már négy! Mert a sötétség is, aki nekünk a legjobb barátunk! Mindent megjegyeztem, Karak! A sötétség, az négy!

Karak: Hová mégy, Vuk?

Vuk: Hát vadászni! Már tudom mind a négyet!

Karak: Vadászni, vadászni! De hogyan, hogyan, Vuk! A lábaidat óvatosan emeld, így, ahogy én teszem! Jegyezd meg jól, soha nem szabad nyomot hagynod! Úgy osonj, mintha árnyék lennél!

Vuk: Árnyék, tényleg, mint az árnyék!

Karak: Most próbáld meg te is!

Vuk: Na, milyen voltam, mint az árnyék, olyan voltam? Én is, mint az árnyék?

Karak: Majd beletanulsz. Gyere mögöttem!... Hát akkor hegyezd az orrod! Figyeld a szelet!

Vuk: Igen. Máris figyelem a szelet!

Karak: De mit figyelsz rajta?

Vuk: Hát hogy fúj-e! Nem igaz? Hogy fúj-e, azt figyelem!

Karak: Hogy merről fúj! Azt figyeld, hogy honnan jön a szag! S hogy merre viszi a te szagod! Nehogy idő előtt megérezze az, akit üldözöl!

Vuk: Öt! A szag az ötödik.

Karak: Micsoda?

Vuk: Nappal aludni, túrni az éhséget, csendben lenni, meg a sötétség, aki a mi legjobb barátunk, meg hogy merről és merre fúj, már hogy a szél, ez az ötös. Van még?

részlet, rendező: Dargay Attila

2. Ki kinek a tanítómestere? Írd le!

3. Az események alapján húzd alá a mondatokba illő szót!

Karak magával viszi Vukot, hogy

igyanak a forrás vizéből.

megismerje az erdőt.

megtanuljon vadászni.

Karak szerint Vuk

sohasem tanul meg vadászni.

jó vadász lesz.

már nagyon jó vadász.

Vuk a vadászat alatt

három

négy

öt

dolgot megtanult a vadászatról.

4. Húzd alá a párbeszédben a választ a kérdésekre! A kérdések színét használd!

a) Hova indult a két róka?

b) Kiknek kell félnie a két vadásztól?

c) Melyik mondat bizonyítja, hogy Vuk tanulni akar?

d) Kit tart jó vadásznak Vuk?

e) Hogyan összegezte Vuk a tanultakat?

5. Milyen tanácsokat nem adott Karak Vuknak? Húzd át!

- Ha vadászni mégy, nem kell kikiabálni!
- Aludj egyet vadászat előtt!
- A csend... az élelem, és az élelem az meg az élet.
- Soha nem szabad nyomot hagynod!
- Soha ne húzódj a fa árnyékába!
- Úgy osonj, mintha árnyék lennél!
- Figyeld a szelet!
- Azt figyeld, hogy honnan jön a szag!
- Figyeld a víz csobogását!
- S hogy merre viszi a te szagod!

6. Olvasd el a rajzfilm születéséről szóló írást!

A mesefilm születése

Dargay Attila egy interjúban utalt rá, hogy a Vuk feldolgozása volt a legkedvesebb rajzfilmes munkája. „Elovestam a könyvet, és elbűvölt. Szinte láttam a figurákat, csak le kellett rajzolni őket” – mondta az alkotó.

Vuk megformálásánál nem volt egyszerű dolga, hiszen a róka a legtöbb történetben ellenszenves figura, s korábban nemigen jelent meg rajzfilmekben, pláne nem kölyökkorú szereplőként. Hogy Vuk még életszerűbb lehessen, Dargay egy élő modellt is választott. A Fővárosi Állat- és Növénykertben született rókakölyökhöz hetekig járt látogatóba, hogy tanulmányozza mozgását, szokásait.

Dargay Attila rajzfilmfigurái 1972-ben először egy képregényben tűntek fel. Ebből született az az ötlet, hogy rajzfilm szülessen belőle. Először a Magyar Televízió mutatta be a négyrészes filmsorozatot 1981-ben. A rendkívüli siker hatására még ebben az évben elkészült az egész estés mozifilm.

Vuk a gyerekek, szülők és nagyszülők lelkébe is azonnal beleszórt magát, mikor 1981-ben bebukfencezett a televízió képernyőjére. „Az elmúlt négy évtizedben Dargay Attila figurája lett a magyarok egyik kedvenc mesehőse. [...] A mai gyerekek ugyanazzal a lelkesedéssel barátkoznak Vukkal, mint a szüleik” – nyilatkozta a Móra Kiadó művészeti vezetője.

7. Számold meg a szöveg bekezdéseit!

8. Kösd össze a szavakat a jelentésükkel!

figura

- a kérdező és a beszélgetőpartnerek beszélgetése

alkotó

- alak, szereplő

interjú

- új dolgot létrehozó

9. Húzd alá az *elbűvöl* rokonértelmű megfelelőit!

elvarázsol

taszít

elbájol

ijeszt

elkápráztat

lebilincsel

rabul ejt

riaszt

lenyűgöz

rémiszt

10. Egészítsd ki a mondatokat a szövegben olvasottak alapján!

Vuk megformálásánál nem volt _____ dolga. A róka a legtöbb történetben _____ figura. Hogy Vuk még _____ lehessen, Dargay egy élő modellt is választott.

A Fővárosi Állatkertben született rókakölyökhöz hetekig _____ látogatóba.

11. Számozással állítsd a kifejezéseket az olvasottak sorrendjébe!

___ rajzfilm figurái

___ 1981-ben.

___ képregényben

___ 1972-ben

___ négyrészes filmsorozatot

___ ebben az évben

___ egész estés mozifilm

___ Magyar Televízió

12. Húzd alá a kiemelt kifejezések jelentését!

belopta magát az emberek lelkébe

- ellopta az emberek lelkét
- megijedtek tőle az emberek
- megszerettette magát
- hirtelen jelent meg a tévében
- tornázott a tévében
- belebotlott a tévébe

bebukfencezett a televízió képernyőjére

13. Mit volt a legérdekesebb a mesefilm születéséről olvasottakban? Számolj be róla!

1. Készíts fent-lent találkozó verset!

Egészítsd ki mondatokkal a megkezdett verset! Segíthet, amit Vukról olvastál!

T	Ö	bb leszek vele.
	R	
	Ö	
	K	
	S	
	É	
Me	G	tapasztalom az értékét.

2. Hogyan tudod összekapcsolni a versedet a Vukról olvasottakkal? Beszélgetek róla!

3. Hallgasd meg a meseregény második részletét!

Vuk

2. részlet

Az idő eljárt, és már öreg volt a hó is, amikor Vuk maga se tudta, miért, összevisz-sza csavargott az erdőn. Egyszer csak felkapta fejét. Messze a szálásban két róka közeledett sebesen. Az egyik mintha menekülne. Vuk ideges volt ebben az időben, s ez a látvány feldühösítette. Szőre felborzolódott, és amikor azok közelebb értek, kiugrott eléjük.

Az első róka lelapult, de a második vicsorgó fogakkal ugrott Vuk elé:

– Mit akarsz? Ki vagy?

– Vuk a nevem, és ne hajszold a gyengébbet, mert... – de nem folytathatta. Az idegen róka úgy ugrott neki, hogy felhemperegtek a hóban. De nem adta meg magát. Fogai csillogtak, és forgott, mint a motolla. Aztán kicsúszott Vuk alól, és újra támadott. De most már nem váratlanul.

Vukban fellángolt valami győzelmes, nyugodt örökség, és mielőtt még a másik haraphatott volna, Vuk már a tarkóján fogta, és úgy vágta a mellettük levő fához, hogy az idegen csak hempergett a fájdalomtól. Vuk már nem bántotta. A másik aztán felállt és elkullogott.

A harmadik róka még mindig lapult, de szemei nagyra nőttek a bámulattól, és amikor Vuk ránézett, ezekből a szemekből érezte meg igazán a győzelem mámorát.

– Csodálatos voltál, Vuk – kúszott felé a kistróka. – Sokat hallottam rólad, és így nem vagy idegen. Én Csele vagyok, Bark húga. És most azt sem tudom, mit csináljak. Félek. Nem merek hazamenni...

– Amíg én itt vagyok, ne félj, Csele. Ki merne téged bántani?

– Igen, de te elmégy, és én megint egyedül maradok. Alig tudtam most is megmenekülni.

– Köszönöm, Vuk! Te bátor vagy és erős, és olyan jó a közeledben lenni.

Csele már ekkor Vuk előtt állt, és orruk összeért. A hold magasan járt az égen. A fák fagyos karjaikkal árnyékot szűrtak a hóba, és Hu, a bagoly is elhallgatott, mert megérezte, hogy valami édes pillanat repül át az erdőn.

Fekete István

4. Milyen idősnek ismered meg Vukot ebből a részletből? Tegyel ✓-t mellé!

újszülöttnek kölyökrókanak fiatal felnőttnek tapasztalt vén rókanak

5. Felelj a kérdésekre a megfelelő válasz aláhúzásával!

a) Kik kerültek Vuk útjába csavargás közben?

Bark és Csele az idegen róka és Csele az idegen róka és Bark

b) Miért menekült Csele?

az idegen róka üldözte Bark üldözte Vuk üldözte

c) Ki mentette meg Cselét?

az idegen róka Bark Vuk

6. Olvasd el az állítást! Keretezd be a szövegben, ami ezt bizonyítja!

Vuk csak védekezett az idegen róka támadásával szemben.

7. Állítsd időrendbe Vuk harcának eseményeit az idegen rókával!

___ kicsúszott Vuk alól ___ Vuk már a tarkóján fogta
___ az idegen róka úgy ugrott neki ___ aztán felállt és elkullogott
___ csak hempergett a fájdalomtól ___ forgott, mint a motolla
___ és újra támadott ___ Vuk már nem bántotta

8. Milyen kapcsolat szövődik Vuk és Csele között a részlet végére? Tegyel * -ot mellé!

Csele Vuk szomszédja lesz

Csele lesz Vuk tanítványa

Vuk lesz a Csele testőre

szerelem szövődik közöttük

9. Mit jelent: „*valami édes pillanat repül át az erdőn*”? Beszéljétek meg!

„Az Óperencián túl Megállt a vén idő.”

Juhász Gyula

1. Olvasd el a vers címét! Mit üzen neked ez az egyetlen szó? Beszélgessetek róla!

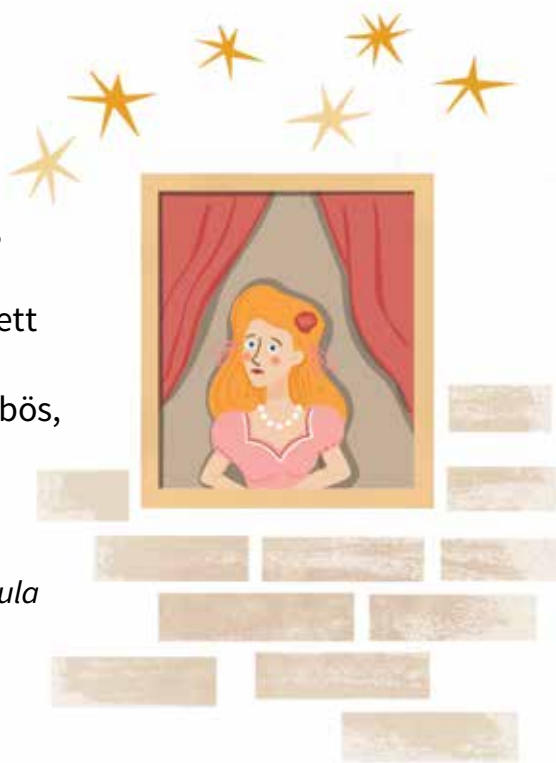
2. Hallgasd meg a verset!

Mese

Egy világvégi házban
Világszép lány lakott,
Világ végére néztek
Ott mind az ablakok.
Nem járt előtte senki,
Nem látott senkit ő,
Az Óperencián túl
Megállt a vén idő.
A világszép lány nézte
A csillagos eget,
Tavasz táján szívében
Valami reszketett.

Hajába rózsát tűzött,
Valakit várt nagyon,
De csak a csillag nézett
Be a kis ablakon.
S a csillag oly közömbös,
Hideg és halovány.
S hiába várt örökké
A világszép leány...

Juhász Gyula

3. Kik lehetnek a vers beszélői? Keretezd be! Választásodat indokold meg!

egy lány, aki várja a szerelmét
a királyfi, aki keresi a királylányt
a csillag, aki benéz az ablakon
az, aki elmeséli a lány történetét

a vén idő, aki megállt
az Óperenciás-tenger
a lány hajába tűzött rózsza
a szerelmet ébresztő tavasz

4. Hol lakik a világszép lány? Húzd alá a felsoroltakból!

egy világvégi házban
egy vártoronyban

az Óperencián túl
a csillagos égen

egy erdőszéli kunyhóban
a héttornyú kastélyban

5. Húzd alá a versben azokat a mesés elemeket, amelyek igazolják a címet!
Választásodat oszd meg a társaiddal!

6. Írd be a rímpárok hiányzó tagját!

lakott

senkit ő

eget

halovány

ablakok

vén idő

ablakon

MESEKALENDÁRIUM

1. Olvasd el a négy szöveget! Írd a számukat a Mesekalendárium témáihoz!

A népmese napja

A nagy mesemondó

Mesemondók üzenete

Meseszámok bővületében

1. A népmeséket régen főként a felnőttek hallgatták, egy-egy közösen végzett munka közben. Nem volt leírva, nem olvashatta senki. **Tollfosztás***, **csigaccsinálás**, **kukoricafosztás** vagy más közösségi esemény idején a legszebben mesélők feladata volt a mesemondás. A társaság nagy élvezettel hallgatta a varázslatos történeteket. Mindenki együtt izgult a főhőssel, hogyan küzdi le a gonoszt, s hogyan nyeri el méltó jutalmát. A mese az igazságos világot mutatja.

A legjobb mesemondókat régen nagy tisztelet övezte. Gyakran meg is hívták az összejövetelekre. Előkelő helyre ültették, ételből, italból az első kínálás járt neki. Ma is vannak mesemondók, akik kifogyhatatlan kincses tárral rendelkeznek. Tengernyi mesét tudnak, s azokat olyan ízesen tudják előadni, hogy elbűvölik a hallgatóságot. Meséikkel ma is képesek varázsolni, elérnek a hallgatóság lelkéig.

2. A népmesék különleges, folytonosan ismétlődő számokat rejtenek. A magyar népi **hitvilágban** a hármas, a hetes, a kilences fordul elő a leggyakrabban. A számok segítenek a világ rendjéhez való igazodásban. A legismertebb mesefordulatok is erről árulkodnak.

Három **égitest**, a Nap, Hold, Föld járásához igazították az emberek az életüket. Három a magyar igazság, három nap egy esztendő, a főhősnek három próbát kell kiállnia, a királyné is olyan szomorú volt, mint a háromnapos eső.

3. A mesék hetedhét országban játszódnak. Hét napja van a hétnek, hét színe a szivárványnak. Hét szűk esztendő után bőséget hoz az új. Egy mesehős hétszer szebben éled újra, de a gonoszok is heten vannak. A hétpecsétes titoknál pedig nincs titkosabb.

Egy évnek tizenkettő a hónapja, de egy tucat is ugyanennyi. A mesében királyfiból, sárkányból, de csókalányból is lehet 12. Különös, ha a négy égtáj és a tér három irányát összeszorozzuk, az eredménye tizenkettő. Nem csoda, ha ez a szám jelképezi a világmindenséget.

3. A Magyar Olvasástársaság kezdeményezésére 2005 tavaszán az egész országban összefogtak a népmesét szerető emberek. Benedek Elek, a nagy mesemondó tiszteletére az író születésnapja lett a népmese napja. Azóta minden év szeptember 30-án a pedagógusok, könyvtárosok, felnőtt és gyermek mesemondók szentelnek különös figyelmet e csodálatos **kultúrkinccs**nek.

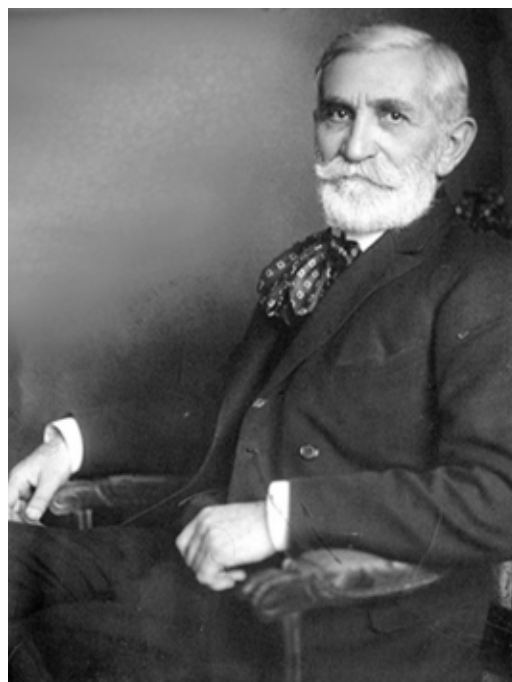
„Őseinktől kincsekkel teli tarisznját kaptunk örökségbe [...] Vegyük birtokba, ismerjük meg, fényesítsük újra, és adjuk tovább az eleinktől kapott, élethosszig érvényes, értékes, unokáink számára is feltétlenül megőrzendő, mesebeli kincseket!” – hangzott el a Magyar Olvasástársaság felhívásában.

4. Benedek Elek a **Székelyföld** szülötte volt. Egy kicsi falucskában, Kisbaconban látta meg a napvilágot 1859. szeptember 30-án. Csodálatos, mesekedvelő nép lakta ezt a helyet. A szép történeteket a Benedek család is kedvelte. A kis Elek az első mesét mégis egy fiatal lánykától hallotta, aki gyakran vigyázott rá.

Tanárnak készült, de lelke mélyén arra vágyott, hogy író lehessen. Újságíró lett Budapesten, s közben szorgalmasan gyűjtötte és írta a meséket.

Küzdött a gyermekirodalom és a népköltészet elismeréséért. Életének utolsó szakaszában hazatért Kisbaconba. Itt szerkesztette a Cimborá című ifjúsági lapot.

A nagy mesemondó ezzel az intelligenciával fordult ifjú olvasói felé: „Lehet belőled nagy ember, – és hadd legyen! – de szív nélkül, szeretet nélkül igazán naggyá nem leszel. Ne bízd el hát magad, ha csodálják elméd tündöklését: sok fényes elme elhomályosult már, de a szív, – jó vagy rossz – megmarad utolsó dobbanásig annak, ami volt első dobbanásakor.”

* A kékkel jelölt szavak magyarázata a témakör végén, a Meselexikonban található.

2. Dolgozd fel a neked legjobban tetsző szöveget! Keresd meg a választott szöveghez tartozó feladatokat!
Párban és csoportban is dolgozhattok! A kiválasztott szöveget olvassátok el újra!

1. Keretezd be a mondatba illő szót!

A népmeséket régen a **felnőttek** / **gyerekek** / **lányok** hallgatták.
A legszebben **olvasók** / **mesélők** / **beszélgetők** feladata volt a mesemondás.
A legjobb mesemondókat régen nagy **tisztelet** / **szeretet** / **csodálat** övezte.

2. Húzd alá a szövegben a kérdésekre válaszoló kifejezéseket!

a) Milyen közösségi események idején meséltek régen az emberek?

b) Milyen világot mutat a mese?

c) Mivel rendelkeznek a mai mesemondók?

3. Egészítsd ki a hiányos mondatokat az odailó kifejezéssel!

A mese nem volt leírva, _____ senki.

Mindenki együtt izgult a _____, hogyan küzdi le

a gonoszt, s _____ méltó jutalmát.

1. Igaz (I) vagy hamis (H)? Írd az állítások után!

Benedek Elek a Székelyföld szülötte volt. ____

Egy kis faluban, 1859. október 30-án látta meg a napvilágot. ____

Az első meséket egy öreg mesemondótól hallotta. ____

Lelke mélyén mindig arra vágyott, hogy író lehessen. ____

Életének utolsó szakaszában hazatért Kisbaconba. ____

2. Számozással állítsd az előfordulásuk sorrendjébe a kifejezéseket!

____ újságíró lett Budapesten

____ lehet belőled nagy ember

____ intellemmel fordult

____ tanárnak készült

____ mesekedvelő nép lakta

____ gyűjtötte és írta a meséket

3. Hogyan olvasod a szövegben? Húzd alá a kifejezések megfelelőjét!

a) Kisbaconban született

c) figyelmeztetéssel fordult

b) titkon arra vágyott

d) elméd ragyogását

1. Kösd össze a mondatok elejét a végével!

A számok segítenek

folytonosan ismétlődő számokat rejtenek.

Az emberek az életüket

fordul elő a leggyakrabban.

A hármas, a hetes, a kilences

a Nap, Hold, Föld járásához igazították.

A népmesék

a világ rendjéhez való igazodásban.

2. Egészítsd ki a mesei kifejezéseket a hiányzó meseszámmal!

_____ szebben éled újra

_____ vannak, mint a gonoszok

_____ nap egy esztendő

_____ jelképezi a világmindenséget

_____ pecsétes titok

_____ próbát kell kiállni

_____ szűk esztendő

_____ a magyar igazság

3. Hol találd a szövegben? Húzd alá!

a) Ezek a legtöbbször előforduló meseszámok.

b) Az emberek életét meghatározó égitestek.

c) Olyan szereplők, melyekből tizenkettő van a mesékben.

1. A szöveg alapján fölírással javítsd a hibás szót a mondatokban!

2005 tavaszán az egész országban összefogtak a népzeneét szerető emberek.

Benedek Elek író névnapja lett a népmese napja.

„Őseinktől versekkel teli tarisznyát kaptunk örökségbe...”

2. Miről nem olvastál a szövegben? Húzd át!

a Magyar Olvasástársaság születéséről

a mesebeli szereplőkről

a Magyar Olvasástársaság kezdeményezéséről

a mesebeli kincsről

3. Miért fontos megőrizni a mesekincset? Írd le a gondolataidat erről!

1. Olvasd el a szószerkezeteket helyes hangsúlyozással!

nagyot ugrott
derékon fogta
együtt élünk
földhöz vágta
hirtelen megfordult

bokor tövébe
nagy diadallal
fél haragban
másik fülemet
bárányok királya

vége az életemnek
beledugják a nyakukat
elszégyenlette magát
estében agyonütötte
lehajlította a földre

2. Írj ötsorost az oroszlán szóval!

1. Mi? (1 szó): **oroszlán**
2. Milyen? (2 szó): _____
3. Mit csinál? (3 szó): _____
4. Mit gondolsz róla? (4 szóból álló mondat):

5. Más szóval (1 szó): _____

3. Az előzetes feladatok alapján mit gondolsz, miről szól a mese? Beszélgetek róla az osztályban!

4. Hallgasd meg a mesét!

A szamár meg az oroszlán

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl volt, de még az üveghegyen is túl, ahol a kis kurta farkú malac túr, volt egyszer egy szamár. Ez a szamár elindult, hogy lásson országot-világot. Amint megy, mendegél, találkozik egy oroszlánnal.

Megnézi az oroszlán erősen a szamarat, mert még ilyen nagy fülű állatot nem látott világon való életében, s kérdi tőle:

– Hát te ki vagy s mi vagy, te füles?

Azt mondja a szamár:

– lá, iá! Én a bárányok királya vagyok.

– No bizony, ha a bárányok királya vagy, hadd lássuk, melyikünk erősebb. Itt van egy fa, ni! Húzd le annak a tetejét a földre.

– Húzd le előbb te – mondotta a szamár –, aztán én is lehúzom.

Az oroszlán nagyot ugrott, derékon fogta a fát, s lehajlította a földre.

– Hisz ennél én többet tudok – mondta a szamár, s mikor éppen az oroszlán el akarta eresztetni a fa tetejét, megfogta, belekapaszzkodott, de abban a pillanatban fel is

lódította a fa, s úgy eldobta a szamarat, hogy a fától egy puska lövésnyire esett le.

Éppen egy bokor tövébe esett a szamár; ott guggolt egy nyulacska, azt estében agyonütötte. Felkapta a nyulat a szamár, vitte az oroszlánhoz, s mutatta nagy diadallal.

– Látod-e, ilyen erős vagyok én!

Az oroszlán egy kicsit elszégyenlette magát, de mégis azt mondta:

– No, próbáljunk még egyet.

– Én nem bánom – mondta a szamár –, de azt előre megmondom neked, hogy ha a fél fülemet hátracsapom, akkor még csak fél haragban vagyok, de mikor a másik fülemet is hátracsapom, akkor szaladj, amerre láatsz, mert különben vége az életednek. „Hej! – gondolta az oroszlán –, ennek fele sem tréfa!” Azzal uccu, nekirugaszkodott az erdőnek, szaladott, ahogy tudott. Amint szalad, jön szembe vele egy farkas.

– Hát te hová szaladsz, oroszlán?

– Jaj, ne is kérdezd! Találkoztam a bárányok királyával, s azt mondta nekem, ha a fél fülét hátracsapja, akkor csak fél haragban van, de ha a másikat is hátracsapja, vége az életemnek.

– De már én szeretném látni azt az állatot – mondotta a farkas. – Gyerünk vissza, ketten csak elbírunk vele.

– Nem megyek én – mondta az oroszlán.

– Ne félj, csak gyere. Csinálok egy nyírfagúzt, abba beletesszük a nyakunkat, együtt élünk, együtt halunk.

No, ebbe bele is nyugszik az oroszlán. A farkas hamarosan nyírfagúzt csinál, beledugják a nyakukat, mennek, mendegélnek, s egyszer csak meglátják a szamarat. A szamár is meglátja őket, s hátracsapja az egyik fülét.

– Látod-e – mondja az oroszlán –, az egyik fülét már hátracsapta, forduljunk vissza, amíg csak fél haragban van.

– Gyere csak, gyere – biztatta a farkas –, ne félj tőle.

Egyet-kettőt lép még az oroszlán nagy nehezen, de mikor a szamár a másik fülét is hátracsapta, hirtelen megfordult, akart, nem akart a farkas, vitte őt is magával, szaladott esze nélkül. Egyszerre csak a farkas földhöz vágja magát: úgy megszorította a gúzs a nyakát, hogy felfordult.

Megáll az oroszlán, nézi a farkast, hogy mi történt vele. A farkasnak ki volt tátva a szája, s az oroszlán azt hitte, hogy rávigyorog, nevet az ő gyávaságán. Mondta az oroszlán:

– Hiszen neked nevetség, de nekem ijedség!

Azzal otthagya a farkast, hátra sem mert nézni, világgá szaladott. Ha az oroszlán el nem szaladt volna, az én mesém is tovább tartott volna.

gúzs
csavart
kötél

5. Mit ismertél meg a mese bevezető részéből? (bekeretezett rész) Húzd alá a felsoroltakból!

a mese szereplőit

a mese helyszínét

a szereplők tulajdonságait

az összes szereplőt

a mese eseménysorát

a mese eseményének idejét

6. Válaszolj írásban a kérdésekre a mese bevezető része alapján!

Mely szereplőket ismerted meg? _____

Mikor játszódik a történetük? _____

Hol játszódik a történetük? _____

Hova indult el a szamár? _____

Kivel találkozott? _____

7. Ki mondta, ki tette? Kösd össze az összetartozókat!

– Hát te ki vagy s mi vagy, te füles?

– Én a bárányok királya vagyok.

– Hisz ennél én többet tudok.

– Látod-e, ilyen erős vagyok én!

– No, próbáljunk még egyet.

– Hát te hová szaladsz, oroszlán?

– Itt van egy fa, ni!

– Húzd le előbb te!

– Nem megyek én!

– Gyere csak, gyere!

– Ennek fele sem tréfa!
világgá szaladott.

8. Számozással állítsd időrendbe az eseményeket!

___ Próbára tették egymás erejét.

___ Az oroszlán megijedt a szamártól.

___ Találkozott az oroszlánnal.

___ A szamár elindult világot látni.

___ Az oroszlán félelmében pusztulni hagyta a farkast.

___ Menekülés közben összeakadt a farkassal.

___ A farkas rávette, hogy együtt menjenek vissza.

9. **Hogyan fejezi ki az író? Keresd meg az aláhúzott szavak megfelelőjét!**

messzire esett le _____

mutatta nagy örömmel _____

futott esze nélkül _____

10. **Egészítsd ki a kerettörténetet a mese alapján! A halmazból válogass! Írd be mindegyiket a megfelelő helyre!**

hetedhét országon is túl; a szamár és az oroszlán;
összetalálkoznak; nem ismerik egymást;
szeretnék eldönteni, ki az erősebb; az oroszlán félelmében elmenekül;
a menekülő oroszlán találkozik a farkassal, aki maga is kíváncsi lesz a félelmetes állatra;
a szamár úgy meg tudta ijeszteni az oroszlánt, hogy az a farkast is cserben hagyta

Kerettörténet

A történet _____ játszódik.

A történet szereplői _____, akik

_____.

A bonyodalom akkor kezdődik, amikor _____

_____.

Ezt követően _____

_____.

A probléma akkor oldódik meg, amikor _____

_____.

A történet azzal fejeződik be, hogy _____

_____.

11. **Szerinted mi okozta, hogy az oroszlán ilyen nagyon megijedt a szamártól? Mondd el véleményed! Vitassátok meg az osztályban!**

1. Olvasd el háromszor egymás után a nyelvtörőt egyre gyorsuló tempóban!

Te tettet-e e tettetett tettet, te tettetett tettek tettese, te!

2. Olvasd el középhangerővel a szóoszlopokat! Kösd össze az ellentétes jelentésű párokat!

unatkozik

elismer

szégyenkezik

felderül

teketóriázik

berobog

kesereg

büszkélkedik

kicsúfol

mulatozik

megfontol

visszarohan

kitámolyog

elhatároz

elkullog

elkapkod

3. Olvasd el a kérdéseket az utasításoknak megfelelően!

vidáman

gúnyosan

főlényesen

mérgesen

kedvesen

– Itthon van-e, kácsa nagysád?

– Elvennél bizonyosan?

– Eljönnél-e hozzám feleségnek?

– Mit tehetett daru úrfi?

– Hát élet az én életem?

– Mondjam tovább, ne mondjam?

4. Hallgasd meg a mesét!

Házasodik a daru

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon túl, az Óperenciás-tengeren innét, volt egy rengeteg nádas. Rengeteg nádas két szélén egy-egy kis ház. Az egyikben lakott egy daru egymagában, a másikban egy vadkacsa, az is egymagában. Bizony egymagában, nagy szomorúságában.

krúgatta:
daruhangon
szólalt meg.

Egyszer mit gondol, mit nem, azt mondja magában a daru, s ahogy gondolta, úgy el is **krúgatta**:
– Hej, szegény világ, vetett ágy! Sem apám, sem anyám, e világon senkim sincsen. Pipadohányt sem ér az ilyen élet. Folyton unatkozom, sosem mulatozom, én bizony megházasodom!

Sokat nem teketóriázott, kicsípte magát kényesen, s elindult egyenesen a nádas túlsó szélére, a vadkacsa kicsi házához, ottan be is kopogtatott:

– Itthon van-e, kácsa nagysád?

– Itthon vagyok, daru úrfi!

– Eljönnél-e hozzám feleségnek?

– Dehogy mennék, daru úrfi. Hosszú a kend lába szára, annál kurtább ám a szárnya. Még megjárna a menése, de lassú a repülése. Ugyan bizony, mit gondoltál, mikor hazuról elindultál? Hogyha hozzád mennék, nem volna mit ennék. Fel is út, le is út – arra van a gyalogút!

Hazament nagy búsan a hosszú lábú daru, hullott a könnye, mint a záporosó. Ilyen csúfság nem esett még véle. Hogy ő ezt túlélje!

De amint elment a hosszú lábú daru, gondolkozni kezdett a kácsa: „Ejnye, ejnye, de nagy bolond voltam, hogy a darut kicsúfoltam! Hát élet az én életem? Dehogy élet, ez nem élet. Hej, nincs nagyobb szomorúság, mint az egyedülvalóság!”

Mit gondolt, mit nem, elment a daru házához, szégyenkezve beállított hozzá, s mondotta nagy szemérmesen:

– Daru úrfi, itt vagyok, ragyogok, s ha úgy tetszik, örökre itt maradok!

– Igen? – felelt a daru úrfi. – Jó lesz továbbigazodni, nem akarok házasodni!

Hej, istenem, megtartóm, hová lett a sórtartóm! Kitámolygott nagy szégyenkezve kácsa nagysága! Csoda, hogy el nem süllyedt szégyenletében, még csudább, hogy meg nem pukkadott mérgében. Egész úton így kesergett magában: „Nekem ugyan megesett, a szemem majd kiesett – háp, háp, háp! Megcsúfolt a hosszú láb!”

De még tán haza sem ért a kácsa, daru úrfi vakarta a füle tövét (nem a másét, de az övét!). „Ej, de milyen bolond voltam, hogy a kölcsönt visszaadtam. Itt volt a jó alkalom, s most ölhet az unalom!”

Nosza uccu, szedte-vette, lábát nyaka közé vette, meg sem állott odáig, kácsa nagysám házáig. Kopogtatott jó hangosan, beállított nagy **gangosan**, s mondta, amint következik:

– Kácsa nagysám, bolond voltam. A dolgot jól megfontoltam. Ha úgy tetszik, kis angyalom, legyen meg a lakodalom!

– Ugyan úgy-e? – szólt a kácsa gúnyosan. – Elvinnél bizonyosan? Ó, de szép, de szép, eszem azt a kis eszét! Fel is út, le is út – arra van a gyalogút!

Mit tehetett daru úrfi? Szégyenkezve, leforrázva elkullogott, s keservesen krúgott: „Krú, krú, krú, jaj nekem! Bánat az én életem!”

Mondjam tovább, ne mondjam?

Így megyen ez napról napra, hétről hétre, évről évre, daru a kácsához, kácsa a daruhoz, folyton járnak, áznak-fáznak, öli őket az unalom, mégsem leszen lakodalom!

gangosan:
gőgösen,
büszkén

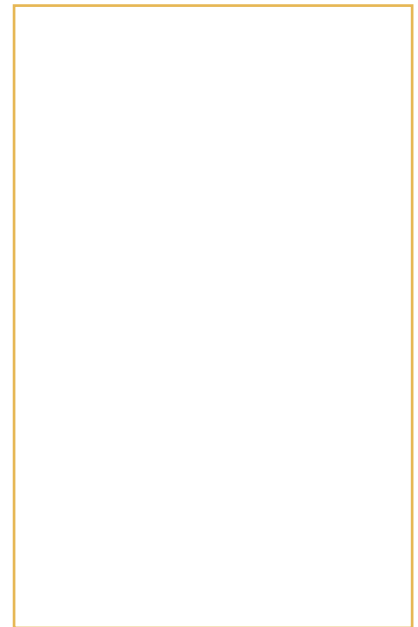
5. Olvasd el újra a mese bevezető részét (bekeretezett rész)! Húzd alá a mondat-párok igaz állításait! Rajzold le a mese helyszínét!

A mese hetedhét országon túl játszódik.
A mese az Óperenciás-tengeren túl játszódik.

A mese helyszíne egy rengeteg erdőben van.
A mese egy nádas két szélén álló házikónál zajlik.

A mese szereplői nem állatok.
A mese szereplői emberi tulajdonságokkal bíró állatok.

Mindkét szereplő egyedül érezte magát.
A szereplők a családjuk körében éltek.

6. Javítsd az aláhúzott szavakat a szövegnek megfelelően! Írd le!

Egyszer a vadkacsa elhatározta, hogy megházasodik. _____

Sokat nem gondolkozott, kicsípte magát kényesen. _____

A kácsa nagysádot megkérte, legyen a barátja. _____

A kácsa igent mondott. _____

Hamar meg is bánta, szomorkodva beállított a daruhoz. _____

A daru már nem akart barátkozni. _____

Meg sem állott odáig, kacsa néni házáig. _____

Szégyenkezve, leforrázva elfutott. _____

7. Milyenek ismerted meg a szereplőket? Fejezd be a megkezdett mondatokat!

A daru is, a vadkacsa is szomorú volt, mert _____ .

A vadkacsa meggondolatlan volt, amiért _____ .

A daru megsértődött, így _____ .

Ezt a vadkacsa sem tűrhette, ezért _____ .

8. Mi lett a daru és a vadkacsa sorsa? Húzd alá a mesében!

9. Hogyan mondhatjuk másként a mese szövegfordulatait? Húzd alá!

pipadohányt sem ér az ilyen élet

így nem érdemes pipázni
így nem érdemes élni
felesleges töprengeni rajta

sokat nem teketóriázott

nem kíváncsiskodott tovább
tovább gondolkozott
azonnal cselekedett

fel is út, le is út – arra van a gyalogút

felfele vagy lefele vezet az út
gyalogút vezet a célhoz
szedd a lábad, menj innen

lábát nyaka közé vette

elszaladt
tornázni kezdett
elsétált

10. Számozással állítsd időrendbe a vázlatpontokat!

- ___ A visszaadott kölcsön
- ___ Kácsa nagysád meggondolatlan válasza
- ___ A daru házassági szándéka
- ___ Az örökre elmaradt lakodalom
- ___ A daru és a vadkacsa magánya

11. Kösd a szólásokat a magyarázatukhoz! Melyik illik legjobban a meséhez? Keresd be!

Nem hajlik a dereka.

A kitartás eredményre vezet.

Szemet szemért, fogat fogért.

Nem alázodik meg.

Türelem rózsát terem.

Nagyon egyedül érzi magát.

Se kutyája, se macskája.

A bántást ugyanúgy bosszulja meg.

1. Olvasd el a szósorokat! Figyelj a magánhangzók időtartamára!

róka ajtó hordó csöröge csomó kürtős bőröm ordít előbb

húzódik megkóstol kibújik lopózik megérezte rábeszélte

2. Olvasd fel a szó szerkezeteket a hangsúlyjeleknek megfelelően!

főhangsúly: __, mellékhangsúly: __

megérezte a szagot

bemegyek a kamrába

rábeszélte a farkast

bementek az udvarba

hívta a komáját

bement a tornácra

észrevette a kaposztát

lefekudt a pozdorjara

3. Írj szélszíporkát a zárójelben lévő kérdések segítségével!

Azt álmodtam, **róka** voltam (valaki vagy valami).

_____ (Hol?)

_____ (Mi történt?)

_____ (Hogyan?)

4. Hallgasd meg a mesét!

A róka meg a farkas a lakodalomban

Egyszer lakodalom volt egy faluban. A róka megérezte a szagot, s gondolta, jó volna belopódnia oda. Rábeszélte a farkast, hogy menjenek el ők is a lakodalomba.

Azt mondja a farkas: – Menjünk! Bár attól félek, hogy megbánjuk. Feleli a róka: – Ne félj semmit, csak gyere velem!

Amint bementek az udvarba, a vendégek már mind bent ültek az asztalnál a szobában.

Azt mondja a róka: – Te csak húzódj meg itt, farkas koma! Én majd megszimatolom, hogy hol menjünk be.

A róka szaglászott, aztán szép óvatosan bement a **tornácr**a. „Előbb bemegyek a kamrába!” – gondolta magában. Keresi is a kamrát. A tornácon nem volt senki. Végre megtalálja, s megnyitja a kamraajtót. Látja, hogy mennyi bor meg a pálinka volt ott. A sok sütemény is mind ott volt. „No, ide jó lesz behúzódnia!” – gondolta. Hívta a farkas komáját is.

Odasettenkedtek most már mindketten.

Éppen nekikezdték volna a süteménynek, akkor veszi észre a róka, hogy van ott jó fazék töltött káposzta is.

Odaszól a farkasnak: – Ezt lesz jó megkóstolni legelébb!

Nekiestek hát előbb a káposztának. Aztán vették sorra a kalácsot, kürtöst, fánkot, a csörögét.

Azt mondja a farkas: – No, most már, róka koma, jó lenne valamit inni is.

Csapra ütöttek egy nagy hordót, s neki-fogtak az ivásnak. Annyit ittak, hogy végül is berúgtak.

Nekikezdték dudorászni. Egyik jobban ordított, mint a másik. De a rókának mégis volt annyi esze, ha be is volt rúgva, hogy a küszöb alatt vájjon egy lyukat, ahol ki tudjon bújni, ha veszedelembé jut.

Benn a szobában a vendégek közben megették a levest. Indul a szakácsné, hogy a leves után feltálalja a káposztát a vendégeknek. Mikor megnyitja a kamraajtót, szinte meghalt ijedtében attól, amit lát: egy részeg róka meg egy részeg farkas összeölelkezve dalol!

Szalad be a vendégekhez, s mondja rémülten, hogy mit látott! Azok nem akarták hinni, azt gondolták, afféle lakodalmi tréfa. De egypáran mégis kimentek. Mire kiértek, a róka neszt fogott, s már kibújt a lyukon. Csak a farkast lelték ott. Neki! A szegény farkast úgy elverték, hogy csak úgy zörgött a csontja. Alig tudott kivánszorogni a kamrából.

A róka közben szaladt, iszkolt a falu végére. Ott lefeküdt egy csomó **pozdorjára**, s elaludt. Egyszer arra ébredt fel, hogy nagyon lökdösi valami. Felnyitja a szemét nagy álmosan, nézi, hogy ki az. Hát a farkas komája! A szegény farkas, alig tudott menni, úgy helybenhagyták.

Jajgatott ugyancsak a rókának: – Menni se tudok!

Azt feleli neki bosszúsan a róka: – Mit jajgatsz? A te csontod csak meg van dagadva, de az enyém, lám, mind kívül lóg az oldalamon. Látod, milyen fehér? – azzal mutatja azt a pozdorját, ami ráragadt, ahol aludt. – Vegyél inkább fel te engemet, s vigyél!

A bolond farkasnak részeg fővel csak ennyi esze volt, hogy nekidurálta magát, s felvette. Elindult, s vitte a hátán. A róka meg csak vigyorgott magában a farkas hátán. Végül is nagy elégedetten dudorászni kezdett.

– Vert visz veretlent, vert visz veretlent.

Azt mondja a farkas: – Mit pusmogsz te ott a hátamon, róka koma?

Azt mondja a róka: – Jaj, kedves komám, azt mondom, hogy veretlen visz vertet, veretlen visz vertet. A farkas most már tisztán megértette, hogy mit mond a róka. Akkor már jó messzire elvitte volt a rókát. Megharagudott hát, s ledobta a hátáról, de úgy, hogy most a róka oldalbordája is megreccsent.

pozdorja:
faforgács,
apró
fadarabok

Fölugrott mérgesen a róka, neki a farkasnak! Csihi-puhi, zim-zum! Oda, ahol puha, ne törjön a csontja!

Úgy egymásnak akaszkodtak, se láttak, se hallottak. Azt se vették észre, amikor a vendégek odaértek, közrevették, s vitték vissza őket, olyan haddelhadd lagzira, hogy amíg élnek, megemlegetik.

Magyar népmese – Illyés Gyula gyűjtése

5. Mit ismerünk meg a mese bevezető részéből (bekeretezett rész)? Húzd alá a felsoroltakból!

a két főszereplőt

a mese eseményeit

az összes szereplőt

a történet idejét

az összes helyszínt

a szereplők tulajdonságait

6. Húzd alá a szóhalmazban a mese helyszíneit!

falu kert udvar tornác szoba kamra erdő puszta falu vége

7. Hol történtek az események? Válogass az aláhúzott helyszínek közül! Írd az események melletti vonalra!

– Én majd megszimatolom.

„Előbb bemegyek a kamrába.”

Szinte meghal ijedtében attól, amit lát.

A vendégek már megették a levest.

Lefeküdt egy csomó pozdorjára.

8. Ki mondta, ki tette? Kösd össze az összetartozókat!

– Ezt lesz jó megkóstolni legelőbb!

– Bár attól félek, hogy megbánjuk.

Szinte meghal ijedtében.

– Jó lenne valamit inni is!

– Ne félj semmit, csak gyere velem!

Szalad be a vendégekhez.

– Te csak húzódj meg itt!

– Mit jajgatsz?

– Vert visz veretlent.

– Menni se tudok!

9. Számozással állítsd időrendbe a mese eseményeit!

- ___ Belopództa a lakodalmas házba.
- ___ A szakácsné vette észre őket.
- ___ A róka rávette a farkast, hogy menjenek a lakodalomba.
- ___ A szakácsné hívására jöttek a vendégek, és jól elverték a farkast.
- ___ A kamrában megtalálták a sok finomságot.
- ___ A róka neszt fogott, és kibújt a lyukon.
- ___ Amikor jóllaktak, csapra ütöttek egy hordót.

10. Mi nem igaz a mese folytatására? Húzd alá a felsoroltakból!

A róka iszkolt a falu végére, lefeküdt aludni. A farkas ébresztette fel. A róka hátára vette a farkast. Mérgeesen egymásnak akaszkodtak. A vendégek választották szét őket. A vendégek haddelhadd lagzira vitték őket.

11. Hogyan olvashatod a kifejezéseket a mesében? Keresd meg az aláhúzott szavak megfelelőjét!

jó volna bemenni oda

a róka meghallotta

alig tudott kimenni

szaladt a falu végére

rászánta magát

12. Írj a szóhalmazból a szereplőkre jellemző tulajdonságokat!

farkas: _____

róka: _____

ravasz, alattomos, jóhiszemű, buta, találékony, cseles, esztelen, beképzelt

13. Fejezd be a megkezdett mondatot!

A róka cserben hagyta a társát, amikor _____

1. Olvasd el a mesei köszönéseket! Mutasd be a padtársaddal a mesei helyzetnek megfelelő hangsúllyal, hanglejtéssel!

– Adjon isten, öreganyám!

– Szerencséd, hogy öreganyádnak szólítottál!

– Adj isten, keresztapám!

– Neked is, édes fiam!

– Jó napot, nagyságos úr!

– Nekem köszöntél, szegény ember?

– Jó napot, öreganyám!

– Adjon isten, vitéz uram!

– Jó reggelt, farkas koma!

– Nekem ugyan nem jó, de azért fogadjisten!

– Hát te ki vagy s mi vagy?

– Lá, iá! Én a bárányok királya vagyok.

2. Olvasd el a mondatpárokat helyes hangsúlyozással és az írásjeleknek megfelelő hanglejtéssel! Mutasd be a padtársaddal!

– Hát ez az ember?

– Nem, ez csak lesz.

– Hát ez az ember?

– Nem, ez csak volt.

– Hát ez az ember?

– Ez már talpig ember.

3. Kiről szólnak a párbeszédetek? Kösd a megfelelő szereplőhöz! Miből jutottál erre a következtetésre? Írd le!

4. Hallgasd meg a mesét!

A medve és a farkas

Medve: Jó reggelt, farkas koma!

Farkas: Nekem ugyan nem jó, de azért fogadjisten!

Medve: De szomorú vagy! Tán bizony megéheztél, hogy olyan csikasz a horpaszod? De nini, te véres vagy, mi bajod esett?

Farkas: Jaj, komám, én pórul jártam. Nagyon megéheztem, és kaptam magam, bementem a faluba egy kis eledelt szerezni. Amint egy bárányt el akartam csípni, a kutya elkezdett ugatni, csaholni. Kiugrik erre az ember, és fényes farkával, amit ő

baltának nevez, úgy elpáhol, hogy alig tudtam az irhámát továbbcipelni.

Medve: Sokat hallom én azt az embert emlegetni. Csak találkozhatnám egyszer veled, úgy összetépném, mint ezt a galagonyabokrot.

Farkas: Telhetik kedved benne. Gyere el holnap reggel hozzám, mutatok én neked embert.

El is ment másnap korán reggel a medve a farkashoz. Azután az országút mellett, egy bokor mögött lesbe állottak. Csak várnak, csak várnak, egyszer csak arra jön egy gyermek.

Medve: Hát ez az ember?

Farkas: Nem, ez csak lesz. Csak várnak, csak várnak, egyszer csak arra jön egy vén koldus.

Medve: Hát ez az ember?

Farkas: Nem, ez csak volt. Csak várnak, csak várnak, egyszer csak arra jön egy huszár.

Medve: Hát ez az ember?

Farkas: Ez már talpig ember.

Most a medve kiült az országút kellős közepére, és elállta a huszár útját. A farkas pedig a bokorban maradt, onnan nézte az egész dolgot. Amint a huszár meglátja a medvét az út közepén, előveszi a pisztolyát, és kétszer is rálő. Mind a két lövés talált, mert a mackó ugyancsak megrázkódott belé. De azért fel se vette, csak ott maradt ülő helyében. A huszár se veszi tréfára a dolgot, kirántja fényes kardját, s innen is, túl is úgy megszabdálja a medve uramat, hogy egészen vérbe köpülve futott a közeli erdőbe. A huszár nem űzhette tovább, mert sietős volt az útja, nagy pecsétű levelet vitt. Egy hét múlva, mikor már félig-meddig kiheverte a medve a bajt, találkozik vele a farkas.

Farkas: No, komám, most már csak elhiszed, hogy az ember a legerősebb állat?

Medve: Vagy akarom, vagy nem, el kell hinnem. Hanem soha világéletemben én olyan furcsa állatot nem láttam, mint ez az ember. Legelőbb is, mikor vagy harminclépésnyire volt tőlem, mint a vadmacska, úgy a szemem közé fújt, hogy még a bőröm is borsózdott tőle. Aztán, mikor közel jött hozzám, azzal a fényes nyelvvel úgy megpofozgatott, hogy szinte meghaltam belé.

5. Mely helyszíneken játszódik a történet? Keretezd be!

egy rét közepén	az országút mellett	egy patak partján
az országút kellős közepén	a faluban	bokor mögött

6. Mely időpontokban játszódik a történet? Húzd alá!

másnap korán reggel	ebédidőben	az éjszaka közepén
késő este	egy reggel	kora délután

7. Kik a történet főszereplői? Tegyel * -ot mellé!

medve – nyúl	róka – farkas	egér – elefánt
szamár – oroszlán	medve – farkas	macska – kutya

8. Mely szereplők jelennek meg még a mesében? Tegyel ✓ -t mögéjük!

egy öregasszony ___	egy pap ___	egy vén koldus ___	egy huszár ___
egy gyermek ___	egy tanító ___	egy menyecske ___	egy királylány ___

9. Ki mondta? Ki tette? Írd a mondatok mellé a megfelelő szereplő nevét!

– De szomorú vagy! _____

– De nini, te véres vagy, mi bajod esett? _____

– Jaj, komám, én pórul jártam. _____

– Sokat hallom én azt az embert emlegetni. _____

– Telhetik kedved benne. _____

...előveszi a pisztolyát, és kétszer is rálő. _____

...fel se vette, csak ott maradt ülő helyében. _____

... nagy pecsétű levelet vitt. _____

– ...elhiszed, hogy az ember a legerősebb állat? _____

– ... világeletemben én olyan furcsa állatot nem láttam, _____

– ... a fényes nyelvével úgy megpofozgatott, _____

10. A mese eseményei alapján húzd alá a mondatokba illő szót!

Tán bizony megéheztél, hogy olyan **beesett** a horpaszod?
sovány
csikasz

Alig tudtam **a bundámat** továbbcipelni.
a bőrömet
az irhámat

Most a medve kiült **az országút** kellős közepére.
az ösvény
a tisztás

A huszár se veszi **humorosra** a dolgot.
tréfára
viccesre

Soha világeletemben olyan furcsa **élőlényt** nem láttam.
állatot
személyt

11. Számozással állítsd időrendbe a kifejezéseket!

___ kirántja fényes kardját ___ megrázkódott belé ___ kiheverte a bajt
___ elállta a huszár útját ___ bementem a faluba ___ elkezdett ugatni

12. Írj ötsorost az *ember* szóval!

1. Mi? (1 szó): **ember**
2. Milyen? (2 szó): _____
3. Mit csinál? (3 szó): _____
4. Mit gondolsz róla? (4 szóból álló mondat):

5. Más szóval (1 szó): _____

1. **Olvasd el a nyelvtörőt nagy ajakmozgással és helyes időtartammal! Olvasd el újra egy alapevegővel!**

Zabra zebra, zsebre zabra, pulyka-húzta pudva-dudva,
habra rebbents, hevrencs babra, lukba rugva fúlt a kútba.
ugra-bugra, zsupsz a sutra, *Vidor Miklós: Nyelvgyötrők (részlet)*

2. **Hallgasd meg a mesét!**

A macska és az egér

Itt is volt, ott is volt, édesapámnak is volt, édesanyámnak is volt, nekem is volt, neked is volt, volt a világon egy macska. Ez a macska egyszer tejet evett egy tálból. Odamegy egy kis egér, csak nyalogatja, csak nyalogatja a tál szélét.

Mondja neki a macska:

- Ne bolondozz ám, egér pajtás, ne nyalakodjál, mert majd bekapom a farkincádat! A kis egér nem hitte, csak nyalakodott, a macska bekapta a farkincáját. Rítt-sírt a kis egér, kérte a macskát, adja vissza neki a farkincáját, de az nem adta.
- Hozz nekem tejet a tehéntől, akkor visszaadom a farkincádat.
Elment az egér a tehénhez.
- Tehén, adj nekem tejet, tejet adom cicának, cica visszaadja farkincámat.
- Nem adok addig – mondja a tehén –, míg nekem a kaszástól szénát nem hozol.
Elment a kis egér a kaszáshoz.
- Kaszás, adj nekem szénát, szénát viszem tehénnek, tehén ad nekem tejet, tejet viszem cicának, cica visszaadja farkincámat.
- Nem adok addig, míg nekem a sütőtől kenyeret nem hozol.
Elment a kis egér a sütőhöz.
- Sütő, adj nekem kenyeret, kenyeret viszem kaszásnak, kaszás ad nekem füvet, füvet viszem tehénnek, tehén ad nekem tejet, tejet viszem cicának, cica visszaadja farkincámat.
- Nem adok addig – mondja a sütő –, míg nekem a disznótól szalonnát nem hozol.
Elment a kis egér a disznóhoz.
- Disznó, adj nekem szalonnát, szalonnát viszem sütőnek, sütő ad nekem kenyeret, kenyeret viszem kaszásnak, kaszás ad nekem füvet, füvet viszem tehénnek, tehén ad nekem tejet, tejet viszem cicának, cica visszaadja farkincámat.
- Nem adok addig – mondja a disznó –, míg nekem fától makkot nem hozol.
Elment a kis egér a fához. Amint ott nézeget fel keservesen, hogy mi módon kellene onnan makkot hozni le, hirtelen egy szem makk leesett, a kis egérnek a fejére esett, úgy megütötte, hogy mindjárt megdőglött bele.

Ha a kis egér meg nem dőglött volna, talán az én mesém is tovább tartott volna.

Magyar népmese – Arany László gyűjtése

3. Mit tudtunk meg a mese bevezető részéből (bekeretezett rész)? Húzd alá a felsoroltakból!

volt a világon egy macska
az egér visszakérte a farkincáját
a macska egyszer tejet evett
a macska cserébe tejet kért

egy kis egér is nyalogatja a tál szélét
a macska bekapta az egér farkincáját
az egér visszakapta a farkincáját
a macska megfenyegette az egeret

4. Válaszolj röviden a kérdésekre!

Mit kért vissza az egér a macskától? _____

Milyen feltételt szabott a macska? _____

Hány kérést kellett hozzá teljesíteni a kis egérnek? _____

5. Mit kértek a szereplők a segítségért cserébe? Kösd össze az összetartozókat!

a macska

a tehén

a kaszás

a sütő

a disznó

● szalonnát a disznótól

● makkot a fától

● szénát a kaszástól

● tejet a tehéntől

● kenyeret a sütőtől

6. Sikerrel járt-e a kis egér? Húzd alá, amit helyesnek tartasz! Véleményedet mondd el társaidnak!

Nem, mert a kis egér fejére esett a makk.

Igen, mert a kis egér minden szereplőhöz eljutott.

Igen, mert teljesült az utolsó kérés.

Nem, mert a fa ráejtette a makkot a főszereplőre.

Igen, mert a kiséger megvalósította a tervét.

Nem, mert megszakadt a feltételek lánc.

7. Miért szakadt meg a meselánc? Húzd alá a mesében! Készülj fel az aláhúzott rész felolvasására!

1. Színezd át a kifejezések keretét a mesei rész színével!

mesekezdés

mesebefejezés

volt egyszer egy szegény asszony

boldogan élnek, ha meg nem haltak

még az Óperenciás-tengeren is túl

volt egyszer egy szegény ember

itt a vége, fuss el véle

hol volt, hol nem volt

aki nem hiszi, járjon utána

így volt, mese volt, talán igaz sem volt

élt valamikor régen egy király

2. Hallgasd meg a mesét!

A megszámlálhatatlan sok juh

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, még az üveghegyeken is túl, ahol a kis kurta farkú malac túr, volt a világon egy szörnyű gazdag ember, s annak annyi juha, mint földön a fűszál, égen a csillag. Bizony mondom, annyi volt, hogy a gazda sem tudta, hány van, a **számadó juhász** sem tudta, pedig folyton számolták.

Azt mondja egyszer a gazda a számadó juhásznak:

– Hallja kend, én többet ennyi juhot nem tartok, hogy meg se tudjam számlálni. Hajtsa vásárra a felét, úgy szemre, a másik felét aztán majd megszámoljuk.

A juhász úgy szemre kétfelé is választotta a nyáját, s elindult az egyik felével a vásárra.

Mentek, mendegéltek, szép lassacskán eregéltek, hegyen fel, völgyön le, erdőn-mezőn átal, de egyszerre egy akkora folyóhoz értek, hogy a juhásznak szeme-szája tátva maradt. Mert nagy folyó ám a Duna, de még a Tisza is, hanem ez a folyó nagyapja lehetett volna mind a kettőnek. Hiszen ez még nem lett volna nagy baj, hanem ezen a rengeteg nagy folyón olyan keskeny palló volt, hogy azon egyszerre csak egy juh mehetett át.

Megállott a juhász, vakarta a füle tövit, fel-felnézett az égre nagy keservesen: „No, itt megöregszem, míg mind a juh átmegy!”

De hát vissza nem fordulhatott, ha már idáig jött: nekiterelte a juhokat a pallónak, s azok el is indultak egyesével. Reggel indult az első, s mikor a **Vacsoracsillag** feljött, még annyi volt a juh a folyón innét, hogy a szem nem győzte belepni.

No, hogy mikor kerül át mind a túlsó partra, azt én magam sem tudom. Ha mind átértek, akkor a mesét tovább mondom...

Magyar népmese – Benedek Elek gyűjtése

3. Miről olvastál a mese bevezető részében? Húzd alá az állítások közül!

Van egy szörnyű gazdag ember.

Az ember el akarja adni a juhok felét.

Megszámíthatatlanul sok juha van.

Egy hatalmas folyón kellett átkelni.

A folyón keskeny volt a palló.

Az embernek van egy juhásza.

A juhász elfelezte a juhokat.

A mese hol volt, hol nem volt.

4. Számozással állítsd a mondatokat a mesében olvasott sorrendbe!

___ A rengeteg nagy folyón keskeny palló volt.

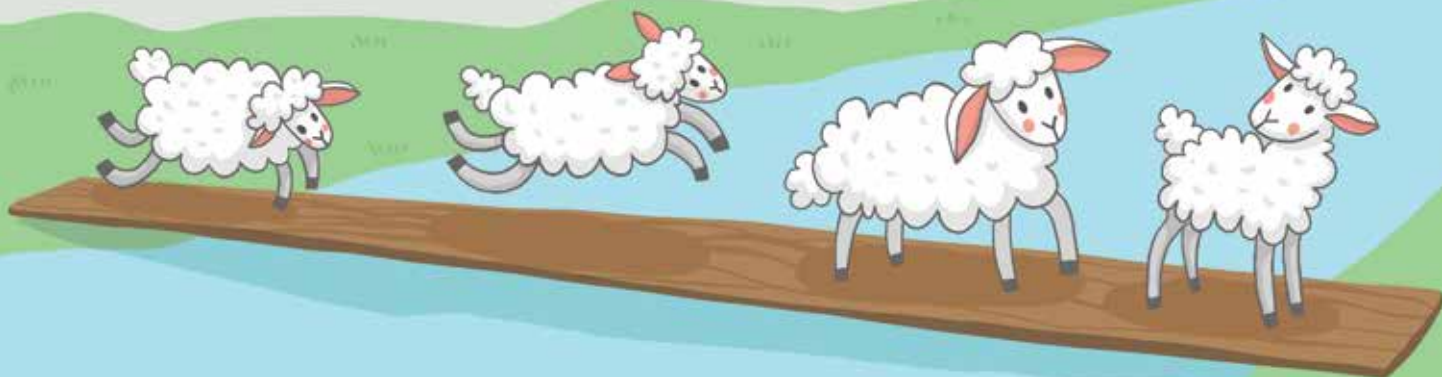
___ Mentek hegyen fel, völgyön le, erdőn-mezőn átál.

___ Reggel indult az első juh a pallón.

___ A juhász a nyáj egyik felével elindult a vásárra.

___ „No, itt megöregszem, míg mind a juh átmegy!”

___ A juhász úgy szemre kétfelé választotta a nyáját.

5. Döntsd el, melyik igaz vagy hamis az állítások közül! Jelöld a megfelelő szó bekarikázásával!

A mesének két szereplője van.

igaz hamis

A számadó juhász a vásárba vitt a gazdája juhaiból.

igaz hamis

A főszereplő juhásza eljutott a juhokkal vásárba.

igaz hamis

Nem derült ki, hogy sikerült-e átérni a juhokkal a hídon.

igaz hamis

Megtudtuk, mi történt az eladó juhokkal.

igaz hamis

A főszereplőnek három próbát kellett kiállnia.

igaz hamis

A mese a történet befejezése nélkül ért véget.

igaz hamis

1. Írd a közmondások betűjelét a jelentésük mellé!

A Száz hazugság sem ér egy igazat.

B Akkor sem hisznek a hazugnak, mikor igazat mond.

C Hamarább utoléri a hazug embert, mint a sánta kutyát.

___ Aki folyton hazudik, annak akkor sem hisznek, ha igazat mond.

___ Többet ér egy igaz szó, mint a sok hazugság.

___ A hazug embert hamar leleplezik.

2. Szerinted miről szól a mese közmondások és a cím alapján? Ötleteidet oszd meg társaiddal!

3. Hallgasd meg a mesét!

Csirketojás

hazugságmese

Hol volt, hol nem volt, volt a világon egy szegény asszony, s annak a szegény asszonynak volt tizenkilenc tojáskája s egy **kotlócskája**.

Hát bizony megültette, s az egyik tojásból egy akkora hatalmas csirke kelt ki, hogy még akkora csirkét senki se látott. De alig bújt ki a tojásból, valahogy a kotló kiment a kert mellett, s a csirke is kibújt a kerítésen, s oda a kapu eleibe akkorát tudott az a napocsirke tojni, hogy a forgalmat megállította. Jöttek a szekerek megrakva gabonával, búzával, árpával, rozssal, de bizony a tojástól senki se tudott se erre, se arra

menni, mindenki meg kellett álljon.

– Mi van itt? Miféle csuda ez?

– Hát egy nagy tojás.

Na, hamar valaki kitalálta, hogy hozzanak csak egy **terü** szalmát, s a tojást meg kell sütni, aztán megeszik. Úgy is tett. Hamar egy ember hozott egy nagy **terü** szalmát, s a tojásra reárakta, s ott bizony szőrén-szálán megsü-tötték. Aztán aki csak arra járt, akár ha csodát akart látni, akár ha tojást akart enni, megállt egy időre. A **bugylibicskával**, késsel, villával, ki mivel érte, tojást evett. Volt ott egy szegény ember, az is a bugylibicskájával látott hozzá a tojáshoz. Hát, ahogy falatozott, véletlenül a bicskáját beleejtette a tojásba.

– Na – mérgelődött –, csak nem hagyom annyiban az én drága fehérvári bugylibicskámat, hanem én lemegek utána, s visszahozom. Egy nagy, hosszú **lajtorját** keresett, s azon a tojásba leereszkedett. Hát a sötétben, ahogy matatja a bicskáját, keresi, összetalálkozott a keresztapjával.

– Adjon isten, keresztapám!

terü:

az a meny-nyiség, amit valaki egyszerre el tud vinni

bugylibicska:

összecsukható, fanyelű zsebkés

- Adjon isten, édes fiam!
- Hát te mit keresel itt?
- Én a bugylibicskámát. Ahogy ettem a tojást, beleejtettem.
- Azt te hiába keresed – legyintett a keresztapja –, én hajtottam haza a csordát, s ökröstül, tehenestül, mindenestül mind ide beleestek. Már három napja keresem, de sehol se találok a **csordát**. Akkor te hogy találnád meg a bugylibicskát? Jobb, ha kimászunk, s mi is esszük tovább a tojást, mert amíg mi itt keresgélünk, addig megeszik, s nekünk nem jut belőle. Így aztán szép lassan kimásztak a tojásból, s ők is nekiálltak tojást enni.

Még most is eszik, ha el nem fogyott. Aki nem hiszi, nézze meg, valamelyik utca sarkán, forgalmas helyen meglátja.

Bukovinai székely népmese

4. Hol kezdődik az első hazugság? Jelöld * -gal a mesében!

5. Számold meg a hazugságokat az előfordulásuk sorrendjében!

___ ahogy keresi, összetalálkozott a keresztapjával

2. a tojástól senki se tudott se erre, se arra menni

___ a keresztapja három napja keresi a csordát

___ hosszú lajtorját keresett, s azon a tojásba leereszkedett

___ bugylibicskával, késsel, villával, ki mivel érte, tojást evett

___ a szegény ember véletlenül a bicskáját beleejtette a tojásba

___ a tojást egy terü szalmán szőrén-szálán megsütötték

1. akkorát tudott az a naposcsirke tojni, hogy a forgalmat megállította

6. Mi igaz a mesére? Húzd alá!

A mese kezdése még nem tartalmaz hazugságot.

A mese eseményeiben egyre nagyobbak a hazugságok.

A mese eseményei kis füllentésekből állnak.

A mese egyetlen hazugsága a befejezése.

7. Miért keletkezhetnek a hazugságmesék? Beszélgetsetek róla!

1. Húzd alá a szó sorban a **hazugság** szó rokon jelentéseit!

valóság	valótlanság	megettévesztés	bizonyosság	ferdítés
füllentés	tény	bizonyosság	lódítás	szélhámosság

2. Melyik szó rokon jelentései a megmaradt szavak? Keretezd be!

szórakozás álom igazság becsület

3. Olvasd el a rövid szöveget!

A tréfás mesék egyik fajtája a hazugságmese vagy füllentő mese, mely hazugságok és lódítások sorozata. A mesemondó legfőbb célja az elképesztés és megnevettetés. A magyar népmesekincs érdekessége, hogy több tréfás mesénk van, mint más népeknek.

4. Húzd alá a választ a kérdésekre!

a) Melyik mesefajta-hoz tartozik a füllentő mese?

b) Mi a magyar népmesekincs érdekessége?

c) Mi igaz a füllentő mesére?

d) Mi a mesemondó célja?

5. Hallgasd meg a Füllentő mese részletét!

Füllentő mese

Forró nyár volt, a folyó befagyva. Lekapom a fejem, beverem a jeget, rostával feneketlen vödörbe meregetem a fűzfát. Épp delet harangoztak éjféltkor, ahogy hazaérek. Már a feje tetején áll a lakodalom. Nekifeküdtem táncolni. A szoba sarkában zsákokba kötve a Duna, Tisza, Dráva, Száva, madzag a támasztója. Fakilincs mindegyiken. Nagybőgővel citerázták a talp alá való tücsökciripelést. A táncosok közé perdülve elaludtam. Tökhajóból való sarkantyúm pengett, akár az ágyúdörgés. Sarkantyúm kivágta a Duna, Tisza, Dráva, Száva zsákját, vitte a víz a lakodalmat... Orruknál fogva húzgáltam ki a fullákolókat. Azóta két lyuk van mindenkinek az orrán.

Aki nem hiszi, járjon utána!

Magyar népmese – részlet

6. Melyik mese tetszett jobban? (Csirketojás – hazugságmese; Füllentő mese) Írd le röviden a véleményed!

1. Írd ki a szóhalmazból a **ravasz** és az **együgyű** rokonértelmű megfelelőit!

oktondi	oktalan	esztelen	találékony	buta
agyafúrt	leleményes	cseles	balga	ötletes

ravasz: _____

együgyű: _____

2. Olvasd el a szöveget! Húzd alá a választ a kérdésekre!

Aiszóposz (Ezópusz) 2500 évvel ezelőtt élt görög író. Rövid tanító meséivel vált híressé. Meséinek szereplői elsősorban emberi tulajdonságokkal felruházott állatok. Később a meséihez egy-két mondatos tanulságot is írtak.

a) Mikor élt Aiszóposz?

c) Milyen származású?

b) Mivel vált híressé?

d) Kikről ír?

3. Hallgasd meg a mesét!

A holló és a róka

A holló húst lopott, és egy fára telepedett vele. A róka meglátta ezt, és meg akarta kaparintani a húst. Odaállt hát, és dicsérni kezdte a hollót, hogy milyen nagy és szép; kijelentette, hogy leginkább őt illeti meg a királyság a madarak között, és ez biztosan sikerülne is, ha még hangja is lenne. Az meg akarta mutatni, hogy hangja is van, hatalmasat káromgott, s közben kiejtette a húst a csőréből. A róka odafutott, elragadta a húst, és így szólt: „Nos, holló, ha eszed is volna, nem akarnál mindenki fölött uralkodni.”

A mese illik az esztelen emberre.

Aiszóposz – Sarkady János fordítása

6. Mi igaz a mesére? Húzd alá!

A cím utal a helyszínre.
A holló a fára telepedett.
A holló szájában sajt volt.
A róka megszerezte a húst.

A cím megjelöli a két szereplőt.
A róka nem látta a hollót.
A holló szájában hús volt.
A holló megette a húst.

7. Mi lehetett az oka a róka sikerének? Keretezd be a felsoroltakból!

a holló hiú	a róka éhes	a holló hiszékeny	a róka kíváncsi
a róka ravasz	a holló esztelen	a holló jóhangú	a róka buta

1. Olvasd el a szöveget! Húzd alá a választ a kérdésekre!

La Fontaine (ejtsd: lafonten) 400 évvel ezelőtt élt francia költő. Verses meséit Aiszóposz (Ezópusz) meséinek hatására írta. Műveiben szintén emberi tulajdonságokkal felruházott állatok szerepelnek. Míg Aiszóposz a tanulásra helyezte a hangsúlyt, addig La Fontaine verses meséiben elsősorban a történet válik fontossá.

a) Mikor élt La Fontaine?

c) Milyen származású?

b) Kinek a hatására írt?

d) Kikről ír?

2. Olvasd el a vers címét! Hasonlítsd össze az előző mese címével! Mit veszel észre? Írd le!

3. Mit gondolsz? Miről fog szólni a vers? Mondd el!

4. Hallgasd meg a verset!

A holló és a róka

Holló úr ült a fatetőn
Csőrébe sajt volt, jókora,
S kit a jóillat csalt oda,
A róka szólt hízelkedően:
„Á, jónapot, te drága holló!
Mi szép vagy! nincsen is hozzád hasonló!
Nem tódítok, de hogyha hangod
Olyan, mint rajtad ez a toll, ó
Akkor a madarak között első a rangod.”
A holló erre rendkívül örül,
Torkán egy hangot köszörül,
Kitátja csőréét, földre hull a sajtja
A róka felveszi és egyre hajtja.
„A hízelgő, akármilyen fajta,
Azokból él, akiknek hízeleg:
Felér a sajttal ez a lecke - vedd.”
A holló ámul, pironkodva, végre
Megesküszik, hogy nem megy soha jégre.

La Fontaine – Kosztolányi Dezső fordítása

5. Miben különböznek La Fontaine művei az Aiszóposz mesétől? Húzd alá!

verses formában íródtak

tanulságosak

a tanulásra helyezi a hangsúlyt

a tartalomra helyezi a hangsúlyt

6. Hasonlítsd össze a két művet a táblázat szempontjainak megfelelően! Segítenek a beírt adatok.

	Aiszóposz meséje	La Fontaine meséje
műfaja	mese	verses mese
szereplők		
helyszín		fatető
a holló étke		
a róka szándéka	megszerezni a húst	
a holló jellemzői		
a róka jellemzői		
a megoldás		elveszíti a sajtot
a mese tanulsága	„Nos, holló, ha eszed is volna, nem akarnál mindenki fölött uralkodni.”	„Megesküszik, hogy nem megy soha jégre.”

7. A mese alapján készíts fent-lent találkozó verset!

	H	
	Í	
	Z	
	E	
	L	
	K	
	E	
	D	
	É	
	S	

1. Olvasd el a szó szerkezeteket nagy ajakmozgással!

okos lány
királyi udvar
gúnyos kacagás
nagy sokadalom

darab fa
marék len
májusi eső
lyukas hordó

ügyes legény
okos molnárlegény
keménykötésű legény
szegény molnárlegény

2. Igaz (I) vagy hamis (H) a szó szerkezetekre? Írd az állítások mögé!

A szó szerkezetek második tagja a **Ki? Mi?** kérdésre válaszol. ___

A szó szerkezetek második tagja a **Milyen?** kérdésre válaszol. ___

A szó szerkezetek második tagja a **valakinek** vagy **valaminek** a neve. ___

A szó szerkezetek első tagja **valakinek** vagy **valaminek** a neve. ___

A szó szerkezetek első tagja **tulajdonságot** fejez ki. ___

A szó szerkezetek első tagja a **Milyen?** kérdésre válaszol. ___

3. a) Keretezd be a halmazban a tulajdonságot jelentő szavakat!

ország	nagy	tömlőc	furfangos	okos
májusi	falu	kérő	gúnyos	lyukas
király	ügyes		udvar	

b) Melyik kérdésre válaszolnak a kimaradt szavak? Húzd alá a felsoroltakból!

Mit csinál?

Milyen?

Ki? Mi?

4. Hallgasd meg a mesét!

A furfangos királykisasszony és az okos molnárlegény

Volt egyszer egy király, annak volt egy igen okos lánya. Mindenkinek túljárt az eszén, ezért nevezték el furfangos királykisasszonynak. Híre ment nemcsak az országban, hanem azon túl is. Jöttek a kérők mindenfelől, meg a kíváncsiskodók is, akik össze akarták mérni vele az eszüket.

A királykisasszony megmondta, hogy csak ahhoz megy feleségül, aki okosabb nála, magyaráván mondva: aki túljár az eszén. Tele volt az udvar kérőkkel, de egyiknek sem volt szerencséje. A király már megunt a nagy sokadalmat, ezért kihirdette, hogy aki

alulmarad, azt tömlőbe veti. Így is voltak elegenden, már nem győzte őket etetni, ezért elhatározta, hogy fejüket veszi. Így már kevesebb kérő akadt, nem mertek szerencsét próbálni.

Élt a hetedik faluban egy okos molnárlegény. Ott zakatolt a malmuk az Öreg-Duna partján József-naptól András-napig. Ügyes volt ez a legény, maga faragta még a malom fogaskerekeit is. Egy napon fülébe jutott a furfangos királykisasszony híre. Elhatározta, hogy összeméri vele az eszét, még akkor is, ha kockára teszi vele a fejét.

El is ment a palotába, és ott a királykisasszony elé vezették. Az gúnyos kacagással fogadta.

– Mit akarsz, te szegény molnárlegény, mikor még királyok, hercegek, tudósok sem tudtak túljárni az eszemen? No de lássuk, mit tudsz! Mindennap adok neked egy kérdést. Ha mindenre megfelelsz, te győztél, és a feleséged leszel. De ha nem, akkor fejedet veszik.

Azonmód mondta is az elsőt:

– Mit ér az aranyeke?

A legény azonnal megfelelt rá:

– Az ugyan sokat ér, de egy jó májusi eső még többet ér.

Másnap feladta neki a második kérdést:

– Melyik ér többet: egy marék len, vagy egy darab fa?

Ezen már gondolkodott a legény, de megfelelt rá:

– Egyformát ér mind a kettő. Mert a lenből sok fonalat fonnak, abból vásznat szőnek. A fából meg orsót faragnak, a rokka, motolla, szövőszék is fából van, és csak vele lehet a lent megszőni.

Harmadnapon megkapta a harmadik kérdést is:

– Van a pincénkben egy lyukas hordó, foltozd be azonnal!

– Előbb fordítsa ki a hordót, mert kívülről nem illik rá a folt.

– Te nyertél! – ugrott nyakába a királykisasszony, mert köz-

ben nagyon megtetszett neki a keménykötésű legény.

Megtartották hamar a lakodalmat. Csak azt nem tudom, hogy a gyerekeik okosabbak lettek-e, mint ti vagytok. Ki tudja?

Magyar népmese

5. Döntsd el, melyik **igaz** vagy **hamis** az állítások közül a mese bevezető részéből! Jelöld a megfelelő szó aláhúzásával!

A királynak volt egy igen okos lánya.

igaz hamis

A királynak volt egy igen okos fia.

igaz hamis

A királynő eszén mindenki túljárt.

igaz hamis

A királynő mindenkinek túljárt az eszén.

igaz hamis

Furfangos királykisasszonynak nevezték.

igaz hamis

Jöttek a kérők mindenfelől.

igaz hamis

Egy kérő sem tévedt be a királyi udvarba.

igaz hamis

Mindenki vele akarta összemérni az eszét.

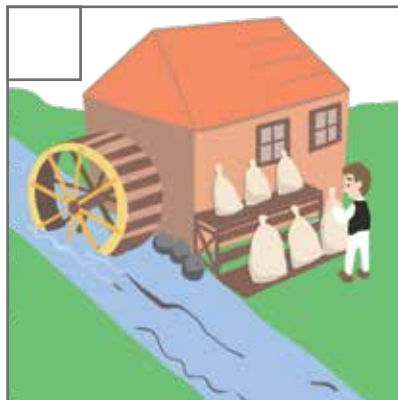
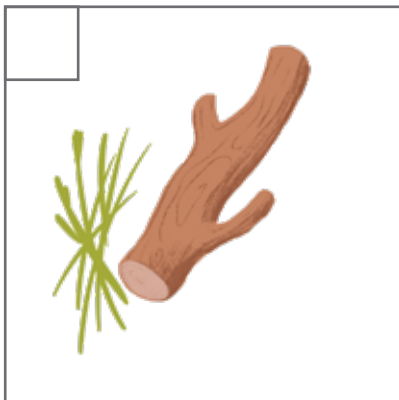
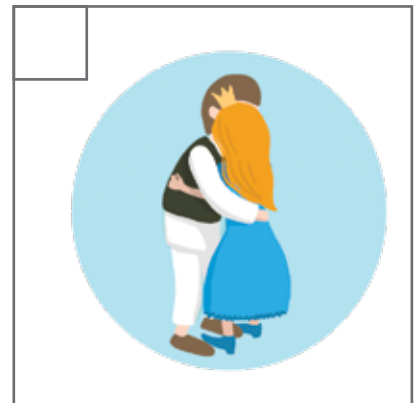
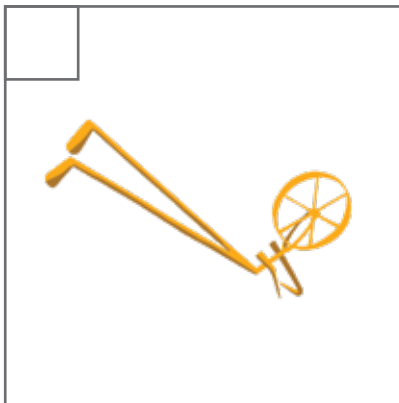
igaz hamis

6. Jelöld a megfelelő jelekkel a kiemelt szavak szinonimáit a szósorokban! Rajzold mögé!

furfangos eszes ___ műveletlen ___ oktondi ___ találékony ___ tudatlan ___
ostoba üresfejű ___ leleményes ___ csalafinta ___ buta ___ agyafúrt ___

7. Kihez akart feleségül menni a királykisasszony? Húzd alá a mesében!

8. Számozással állítsd időrendbe a mese eseményeit ábrázoló képeket!

9. Ki mondta? Ki tette? Írd a mondatok mellé a megfelelő szereplő nevét!
Használd a rövidítéseket!

királykisasszony: **kk**

molnárlegény: **ml**

király: **ki**

kérők: **ké**

össze akarták mérni vele az eszüket

csak ahhoz megy feleségül, aki okosabb nála

már megunta a nagy sokadalmat

maga faragta még a malom fogaskerekeit is

gúnyos kacagással fogadta

– Mindennap adok neked egy kérdést.

– Az ugyan sokat ér, de egy jó májusi eső még többet ér.

– Van a pincénkben egy lyukas hordó, foltozd be azonnal!

– Előbb fordítsa ki a hordót, mert kívülről nem illik rá a folt.

– Te nyertél!

10. Hogyan olvashatod a kifejezéseket a mesében? Keresd meg az aláhúzott szavak megfelelőjét!

aki okosabb nála

egyiknek sem sikerül

egy napon meghallotta

összehasonlítja vele az eszét

ha kockára teszi vele az életét

gúnyos nevetéssel fogadta

legény rögtön válaszolt rá

megtetszett neki a szép szál legény

11. Fejezd be a megkezdett mondatokat!

A legény kockáztatta a fejét, mert _____

A királykisasszony örült a jó válasznak, mert _____

1. Olvasd el a mondat végi írásjeleknek megfelelő hanglejtéssel! Próbálkozz többféle érzelem kifejezésével is!

Egyetlen fia szép, derék ember volt. *(elbeszélve, kedvesen, rejtélyesen)*

Almát szeméért, almát szeméért! *(kikiáltva, határozottan, felháborodva)*

Mennyi pénz kell, mennyi garast adjak? *(kíváncsian, dühösen, együttérzően)*

– Gyere közelebb! *(szelíden, parancsolva, haragosan)*

2. Olvasd el helyes hangsúlyozással a nyomdatechnikailag hibás szó szerkezeteket!

derék ember

veres zsebkendő

nici kosár

szűzdaos hely

szésszenlős kislány

szülői ház

csúnya lány

nárfedelel házikó

üres szekér

kis szépségszó

legfiatalabb szolgáló

hóskoros öreg

3. Hallgasd meg a mesét!

Almát szeméért

Élt Ajakon egy nagyon gazdag ember. Egyetlen fia szép, derék ember volt. Ott volt a kora, hogy megnősítsék.

– Édesapám, ne házasítsatok – mondta a fiú az apjának –, mert azt veszem el, akit szeretek!

Vitte a keresztapja gazdag helyre, szegényebb helyre, szép lányhoz, csúnya lányhoz, gazdaghoz, szegényhez, nem kellett neki senki.

Eljött az ősz, ő maga mondta akkor az édesapjának:

– No, édesapám, én mármost megyek házasodni.

– Jól van, fiam – mondta az apja –, mennyi pénz kell, mennyi garast adjak?

– Nem kell nekem semmi, csak két szekér alma meg a legfiatalabb szolgáló – mondta a fiú. – De akármilyen menyasszonyt hozok, szeressétek, mint gyermeketeket, mert ha nem, elrejttem magamat.

Az édesapa belenyugodott. A fiú a két szekér almához még egy üres szekeret is kért, aztán elköszönt az édesapjától. Az édesapja jó szívvel elbocsátotta, de veres zsebkendőjével a könnyeit törölte.

A fiú keresztülment hét falu határán, a hetedik falu végén megállott, a piac közepén elkezdte árulni az almáját, ilyen szókkal:

– Almát szeméért, almát szeméért!

Szaladtak a gazdag lányok, hozták a sok szemetet kosarakkal. Az ajaki legény mindet jól megnézte, egy sem volt még eddig kedvére való. Már az üres szekere szemét-

tel félig volt, a fél szekér alma elfogyott. Ment tovább, elérte a nyolcadik falut, ott is ilyen szavakkal kínálta almáját:

– Almát szeméért, almát szeméért!

Jöttek a lányok, ismét hozták a szemetet.

Az alma elfogyott, a szemét megszaporodott.

Esteledett befele. Nem akarta, hogy ott töltsse az éjszakát, továbbindult. Megint kiabálta:

– Almát szeméért, almát szeméért!

Elfogyott az alma, csak a másik szekérnek az aljában volt még egy szép piros alma, a legszebb valamennyi közt. Látja a fiú, hogy a félsetétségben egy szégyenlős kislány jön, egy picit kosárral, de alig volt szemét a kosarában. Látja, hogy megáll, és nem jön közelebb. A legény végül megszólította:

– Gyere közelebb, ne szégyelld, hogy kevés a szemeted, ezt keresem én.

Elhajtottak a lány szüleihez, nádfedeles kis házikójukba. Mindenütt tisztaság volt, bocskoros öreg jött a fiú elibe. A legény a szívére ölelte, és a kislányt megnyerte.

Másnap reggel a fiú szekérre pakolta a lány kis szegénységét, és hazavitte menyasszonyát a szülői házba, Ajakra.

Kárpátaljai magyar népmese

4. Miért meglepő a cím? Indokold meg!

5. Húzd alá az alábbiak közül a mesére igaz állításokat!

Szereplői természetfeletti lények.

Helyszíne hétköznapi.

Ez egy valóságos mese

A mese varázslatos események sora.

Az események igazak is lehetnének.

Szereplői valóságosak.

Helyszíne csodás.

Ez egy tündérmese

A mese hétköznapi események sora.

A mese csodás események sora.

6. Melyik évszakban játszódik a mese? Keretezd be!

tél

tavas

nyár

ősz

7. Kik szerepelnek a mesében? Keretezd be!

gazdag ember	bocskoros öreg	kántor	a gazdag ember fia
gazdag lányok	keresztapa	mészáros	töpörödött anyóka
legkisebb fiú	fiatal katona	kereskedő	szégyenlős kislány
keresztanya	pap	szatócs	kocsis

8. Melyik kifejezés melyik szereplőre vonatkozik? Írd a vonalra!

könnyeit törölte _____	gazdag helyre vitte _____
ő maga mondta _____	üres szekeret kért _____
jött a fiú elibe _____	nem jön közelebb _____
továbbindult _____	hozták a szemetet _____

9. Számozással állítsd időrendbe a mondatokat! Kösd a rajzot a hozzá illő mondatához!

___ A lány szülei szegénységben, de tisztaságban éltek.

1. A gazdag ember fia meg akart házasodni.

___ A hetedik falu végén állott csak meg.

___ A nyolcadik falu után egy lány jött felé, pici kosárral.

___ Hozták a gazdag lányok a sok szemetet.

___ Boldogan vitte haza menyasszonyát.

7. – Ne szégyelld, hogy kevés a szemeted!

___ Két szekér almával indult útnak.

10. Írd le a meséből az aláhúzott kifejezések megfelelőjét!

elég idős volt, hogy megnősítsék _____

mennyi pénzt adjak _____

jó szívvel elengedte _____

egyik sem tetszett neki _____

a homályban egy szégyenlős kislány jön _____

bocskoros öreg jött a fiú elé _____

a fiú megölelte _____

11. Mely közmondások illenek a meséhez? Húzd alá! Választásodat indokold meg!

A szegénység is lehet dicsőséges.

A szegénység nem szégyen.

Elég gazdag az, aki senkinek se adós.

Tisztaság, tisztesség.

Nagy tisztaság, nagy szegénység.

Gazdag hízik, szegény bízik.

12. Te milyen fortélyt eszelnél ki a fiú helyében? Írd le!

13. Egészítsd ki a *kerettörténetet* a mese alapján!

Kerettörténet

A történet _____ játszódik.

A történet szereplői _____, akik

_____.

A bonyodalom akkor kezdődik, amikor _____

_____.

Ezt követően _____

_____.

A probléma akkor oldódik meg, amikor _____

_____.

A történet azzal fejeződik be, hogy _____

_____.

1. Olvasd el az ellentétpárokat megfelelő hangsúllyal és hanglejtéssel! Húzd alá a jó tulajdonságokat kifejező szavakat!

irigy – adakozó

fösvény – bőkezű

elutasító – elfogadó

becsületes – csaló

önzetlen – önző

jószívű – szívtelen

tapintatos – tapintatlan

tisztességes – tisztességtelen

jóságos – gonosz

rideg – melegszívű

képmutató – őszinte

jóindulatú – rosszindulatú

2. Milyen **jó** és **rossz** tulajdonságaid vannak? Sorolj fel néhányat közülük!

jó tulajdonságaim	rossz tulajdonságaim

3. Kinek a tanácsait hallgatod meg? Húzd alá a felsoroltakból! Indokold meg a választásodat!

a szüleim

a barátom

a tanítóm

valaki másét:

a testvérem

az osztálytársaim

a játszótársam

4. Hallgasd meg a mesét!

A molnár, a fia meg a szamár

Volt egyszer egy öreg molnár, s annak volt egy kamasz fia. Volt egy szamaruk. Gondolták, eladják a vásáron, és jó pénzt kapnak érte. Attól féltek azonban, hogy mire a városba érnek, a csacsi elfárad, esetleg a lába is föltörik az úton, s akkor nem kel el olyan jó áron. Ezért hát összekötötték a szamár lábát, rudat dugtak a lába közé, vállukra vették, s úgy mentek vele a vásárba.

Ahogy mennek, szembetalálkoznak az úton egy emberrel. Az meglátja a csacsit a rúdon himbálózva, s elkezd hahotázni:

– No, az egyszer szent igaz, hogy a három közt nem a csacsi a legnagyobb számár! Ők viszik a szamarat, ahelyett, hogy a számár vinné őket!

Hallja ezt a molnár, gondolja, van benne valami igazság. Leteszik a szamarat a földre, kioldják a lábát, s talpra állítják. Az öreg fölülteti rá a fiát, s úgy mennek tovább. Elöl a fiú a számaron, nyomában gyalog a molnár.

Megint találkoznak egy emberrel.

– Hát ez meg miféle mamlasz! – mondja az ember. – Pöffeszkedik a számaron, s hagyja az öregot kutyaolni! Szállj csak le, öcsém, s engedd csak szépen apádat a nyeregbe!

Gondolták, ennek is igaza van. Helyet cseréltek, s úgy mentek tovább. Elöl az öreg a számaron, mögötte gyalog a fiú.

Ismét találkoznak egy emberrel. Az sem hagyta szó nélkül:

– Ó, szívtelen vénség! Nem áttall számarháton feszíteni, s közben ez a szegény gyerek már alig vonszolja magát!

– Ennek is igaza van – vakarta fejét az öreg. Intett a fiának, üljön fel ő is, és most már így vonultak tovább számarháton mind a ketten, míg csak megint nem találkoztak valakivel.

Hallják is:

– Micsoda bolond népség! Ketten ülnek egy ilyen jámbor kis jószágon. Jó, hogy még egy házat is nem raknak rá, tornyostul!

Elszégymelte magát erre a molnár is, a fia is, és leszálltak. Most elöl a csacsi ment, terhétől szabadulva ide-oda illegette magát, s mögötte kullogott a molnár meg a fia. Jön szemközt megint egy ember. Azt mondja:

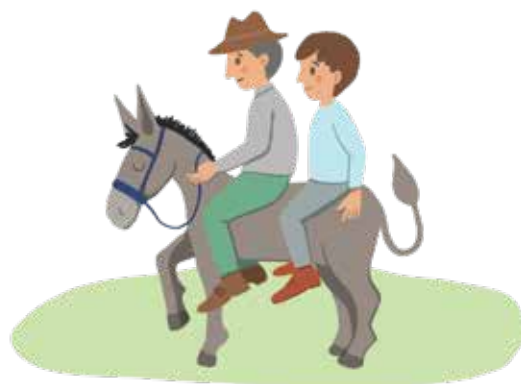
– Már csak bolond világot élünk! Elöl táncol a számar, utána liheg fiastul a molnár! Úgy látszik, elérkezett a számarak világa.

Hanem erre már méregbe jött a molnár.

– Úgy bizony – mondta –, eddig számarak világa volt, mert hol erre hallgattam, hol arra, kivéve a magam józan eszére.

No de máttól fogva beszéljeteK, amit akartok, s én is azt teszem, amit akarok!

Magyar népmese

5. Válaszolj röviden a kérdésekre!

Hova indult el a molnár meg a fia? _____

Miért indultak el? _____

Hogyan indultak el? _____

6. Hogyan ment a molnár és a fia a vásárba? Számozással állítsd időrendi sorrendbe!

___ Elöl az öreg a szamáron, mögötte gyalog a fiú.

___ Ők viszik a szamarat, ahelyett, hogy a szamár vinné őket!

___ Ketten ülnek egy ilyen jámbor kis jószágon.

___ Elöl táncol a szamár, utána liheg fiastul a molnár!

___ Elöl a fiú a szamáron, nyomában gyalog a molnár.

7. Ki mondta? Tegyel X-et a sorok mellé, a megfelelő oszlopba!

A szembejövő emberek megjegyzései:	A szembejövő emberek				
	1.	2.	3.	4.	5.
– ...s engedd csak szépen apádat a nyeregbe!					
– Hát ez meg miféle mamlasz!					
– ...a három közt nem a csacsi a legnagyobb szamár!					
– Már csak bolond világot élünk!					
– ...ahelyett, hogy a szamár vinné őket!					
– Ó, szívtelen vénség! Nem áttal szamárháton feszíteni.					
– Úgy látszik, érkezett a szamarak világa.					
–Jó, hogy még egy házat is nem raknak rá, tornyostul!					

8. Mire tanít a mese legbölcsebb mondata? Húzd alá a felsoroltakból!

„– Úgy bizony – mondta –, eddig szamarak világa volt, mert hol erre hallgattam, hol arra, kivéve a magam józan eszére.”

Mindig csak másokra hallgatok.

Előbb gondolkodom, azután cselekszem.

Meghallgatom mások tanácsát is, mielőtt meghozom a döntésemet.

Mindegy, hogy mit mondanak mások, mindig azt csinálom, amit akarok!

9. Te hogyan döntesz? Fogalmazd meg!

10. Húzd alá az állításokban az oda nem illő szót! Javítsd ki a szövegnek megfelelően! Írd a vonalra!

Az meglátja a csacsit a szekéren himbálózva. _____

A kettő közt nem a csacsi a legnagyobb számár! _____

Leteszik a szamarat a földre, kioldják a zsineget, s talpra állítják. _____

Pöffeszkedik a lovon, s hagyja az öreget kutyagolni! _____

Ez a szegény számár már alig vonszolja magát! _____

Jó, hogy még egy házat is nem raknak rá, kéményestül! _____

Úgy látszik, érkezett az emberek világa. _____

Hol erre néztem, hol arra, kivéve a magam józan eszére. _____

11. Írd a magyarázatok számát a közmondások elé!

1. Kevesen szeretik a kéretlen tanácsadót.
2. Könnyebb véleményt mondani, mint elfogadni mások véleményét.
3. Tőlünk okosabbnak ne adjunk tanácsot.
4. Legjobb, ha átgondolod, mielőtt cselekszel.
5. A bölcs tanácsot érdemes megfogadni.
6. Meggondolatlanul ne adj tanácsot!
7. Ha tanácsot kapunk, át kell gondolni, hogy érdemes-e megfogadni.
8. Ha rossz tanácsot adsz, téged is utolér a büntetés.

___ Jó tanács aranyat ér.	___ Nem kell a bölcslet tanácscsal terhelni.
___ Hamar tanács, hamar bánás.	___ Magadnak köszönd meg a jó tanácsot!
___ Rossz tanács fejedre fordul.	___ Könnyebb tanácsot adni, mint venni.
___ Nem minden tanács jó tanács.	___ Tanácsot ne adj, ha nem kérnek.

12. Mely közmondások illenek a mesére? Húzd alá! Választásodat indokold meg!

1. Egészítsd ki a mondatokat a megadott szavak valamelyikével!

barát

fül

levél

Lehullott egy _____ a nagy tölgyfáról.

A postásnál van egy nekem címzett _____.

A _____ az öt érzékszerv egyike.

A bögre _____ nélkül árválkodik a polcon.

Két jó _____ gyakran tölti együtt az idejét.

A _____ egy kolostorban lakó szerzetes.

2. Írj szélszíporkát a zárójelben lévő kérdések segítségével!

Azt álmodtam, barát voltam (valaki vagy valami).

_____ (Hol?)

_____ (Mi történt?)

_____ (Hogyan?)

3. Hallgasd meg a verses mesét!

A barát és a szamár

Történt egyszer a nyáron,
barát ült a szamáron,
csuha volt a barátom,
átugrottak az árkon.

Illetve csak a barát
ugrotta az árkot át,
a szamár a parton állt,
földbe szúrva a patát.

A barát az árkon túl
nagy dühében majd megfúl,
diheg-dohog, és dül-fúl,
de mit ér, ha latinul.

Mert a szamár, ugyebár,
többek közt azért szamár,
iskolába sose jár,
latinul szidni őt kár!

Belátta ezt a barát,
visszament az árkon át,
vállra vette szamarát,
úgy mentek a sáron át.

Barát hátán a szamár,
barát alatt a nagy sár,
sárban ült a béka-pár,
s szájukban pipaszár.

Látod – szólt az öregebb –,
milyenek az emberek!
A fiatal rábrekeg:
– Ez a világ így kerek!

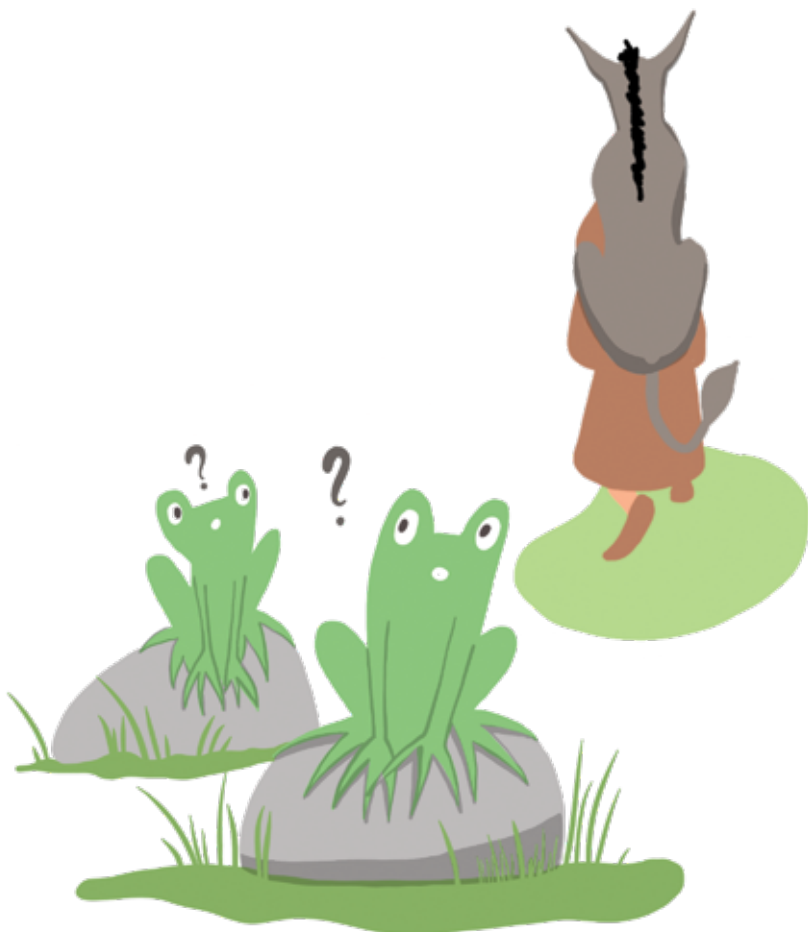
Hallotta ezt a barát,
megátkozta szamarát:
„Uramisten tégy csodát,
szamár legyen a barát!”

A varázslat meg is lőn.
és egészen hihető:
barátfül a szamár fön,
szamár fül a barát fön.

Úgy kocogtak már tovább,
szamár fönt, lent a barát,
földhöz verve a patát,
hátán vitte szamarát.

Így történt ez a nyáron,
szamár ült a barát on,
csuha volt a szamár on,
bunda nőtt a barát on.

Csukás István

4. a) Ki a verses mese beszélője? Tegyel ✓-t mögéjük!

a barát ___ a szamár ___ a béka-pár ___ a mesélő ___ a csodatévő ___

b) Hová tettél ✓-t? Indokold meg választásodat! Beszélgessetek róla!

5. Mit ismertél meg a verses mese bevezető versszakából? Keretezd be a választ a kérdésekre!

a) Mikor játszódik a verses mese?

egy hideg téli napon nyáron sötét éjszaka

b) Hol játszódik a verses mese?

egy sötét erdőben egy nagy tóban egy árok partján

c) Kik a verses mese szereplői?

béka-pár paripa szamár kisfiú barát

6. Melyik szereplő tette, mondta? Írd a verses mese részletei alá!

„ugrotta az árkot át,”

„nagy dühében majd megfúl,
diheg-dohog, és dül-fül,”

„iskolába sose jár,”

„latinul szidni őt kár!”

„visszament az árkon át,”

„Látod – szólt az ,
milyenek az emberek!”

„A rábrekeg:
– Ez a világ így kerek!”

„Uramisten tégy csodát,”

7. Milyen a verses mese hangulata? Tegyel ✓-t a jellemző kifejezések után!

kacagtató ___ barátságtalan ___ vicces ___ játékos ___ mulatságos ___
titokzatos ___ humoros ___ szomorú ___ békés ___ varázslatos ___

1. Olvasd el a szó szerkezeteket helyes hangsúlyozással és hanglejtéssel!

1.

a követ megmosta
a vizet megkeverte
a levest megkóstolta
a sőt beletette
a kolbászt hozta

2.

levest főz
tűzet rakott
vizet töltött
kőlevest főzött
zöldséget hozott

3.

bólogatott az öregasszony
sürgölődött az öregasszony
büszkélkedett az öregasszony
megkóstolta az öregasszony
vallotta be az öregasszony

2. Melyik szó szerkezetoszlopra igazak az állítások? Írd utánuk a megfelelő számokat!

A szó szerkezet első tagja a **Mit?** kérdésre válaszol. _____

A szó szerkezet első tagja a **Mit csinált?** kérdésre válaszol. _____

A szó szerkezet második tagja a **Mit csinált?** kérdésre válaszol. _____

A szó szerkezet második tagja a **Ki?** kérdésre válaszol. _____

3. Hallgasd meg a mesét!

A kőleves

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy háborúból hazatérő szegény katona. Ronnyosan és éhesen ment egyik faluból ki, a másikba be, de bizony nem kínálták meg sehol se egy falás kenyérral vagy egy kis meleg levessel. Bekéredzkedett az egyik házhoz is, kért a másik háznál is. Volt, ahol a kutyát is ráeresztették, máshol meg olyan szegénynek tették magukat, mint akiknek semmijük sincs.

Elhatározta magában a katona, hogy a következő faluban bemegy a legelső házba, és lakjon ott bárki is, levest főz magának. Ahogy beért a faluba, föl is vett az útról egy követ, s bement a legelső házba. Egy öregasszony lakott itt.

- Jó napot, öreganyám!
- Adjon isten, vitéz uram!
- Hát hogy s mint szolgál az egészsége?
- Az enyém szolgál, ahogy szolgál, hát vitéz uramnak hogy szolgál?
- Nekem is éppen úgy szolgál, ahogy szolgál. De nagyon éhes vagyok, és úgy ennék valamit, ha volna, aki szívesen adna.

– Jaj, lelkem, vitéz uram, adnék én, ha volna. De én is olyan szegény vagyok, mint a templom egere. Semmim sincs, tiszta üres a kamrá, üres a padlásom, üres mindennem. Még egy falás sincs idehaza.

– Jól van – mondja a katona –, én nem vagyok annyira szegény, mint az látszik, van itt a zsebemben egy jó nagy kő. Ebből én tudnék levest főzni, csak kéne egy üstöcske vagy egy fazék, amiben megfőzhetném.

Kíváncsi lett nagyon az öregasszony, milyen lehet az a kőleves.

– Fazekat éppen adhatok, mert az van elég – mondja az öregasszony –, csak az nincs, amit beletehetnék.

Megmosta a katona a követ jó alaposan, aztán beletette a fazékba. Az öregasszony tüzet rakott. A katona vizet töltött a kőre, s odatette főni. Időnként egy jó hosszú fakanállal megkeverte a vizet.

Leste az öregasszony, hogy mit csinál a katona. Amikor a víz már forrt, a katona megkóstolta a levest.

– Finomnak finom – mondja –, de ha egy kicsi só volna benne, akkor még finomabb volna.

– Hozok én sót, van nekem – sürgölődött az öregasszony, és már hozta is. Beletette a katona a levesbe a sót, megkevergette jól, s azt mondta:

– Tudja-e, ha lenne egy kanálka zsírja, akkor lenne igazán jó ez a leves.

Felelte rá az öregasszony:

– Van nekem az is, hozok én!

Hozott egy kanál zsírt, azt is beleeresztették a fazékba. Kevergette a katona a levest, kóstolgatta, az öregasszony meg leste. Azt mondta egyszer csak a katona:

– Tudja, én gyakran főzök kőlevest, és elmondhatom, hogy a kőleves akkor a legfinomabb, ha egy kis kolbász is kerül bele.

– Van nekem kolbászsom is – vallotta be az öregasszony –, hozok én egy darabot a kamrából.

Be is ment, a katona meg utánakiáltott:

– Hozzon akkor már két darabot, öreganyám, mert nekem is kell egy darab, meg magának is.

– Hozok, hozok! – kiáltott vissza az öregasszony, és már hozta is a két darab kolbászt.

A katona beletette azt is a fazékba. Közben szép lassan kevergette, kóstolgatta.

– Tudja-e – szólalt meg újra –, ha volna egypár szem krumplija, azt még beleapríthatnánk a levesbe. S ha még egy kis zöldség is kerülne, az volna csak igazán fölséges!

– Van nekem az is – büszkélkedett az öregasszony –, mindjárt hozom is. – Hamar hozott egypár zöldséget, krumplit, azt gyorsan megpucolták, végül azt mondta az öregasszonynak:

– Kóstolja csak meg maga is, hogy milyen jó!

Megkóstolja az öregasszony is:

– Jaj, hát sose hittem volna, hogy kőből ilyen jó levest lehessen főzni – csapta össze a kezét.

Hagyták még egy kicsit főni, aztán így szólt a katona:

– Még egypár szem rizs is jó lenne bele, ha volna, de ugye az nincsen?

– Van nekem az is – bólogatott az öregasszony. Hamar még egypár szem rizst is hozátettek. Felsőhajtott a katona:

– No, most már tisztára olyan ez a leves, mint amilyeneket én szoktam főzni.

Megvárták, hogy megfőjön, aztán a katona szedett egy jó nagy tányérral az öregasszonynak, egyet magának, s jóízűen megették. Az öregasszony nem győzött eleget csodálkozni, hogy miként lehet egy kőből ilyen jó levest főzni? Mikor jóllaktak, azt kérdezte a katonától:

– Mondja, vitéz uram, nem adná el ezt a követ? Sokszor az sincs, amit főzök, s ebből milyen jó levest tudnék én főzni.

Eladom én szívesen! – felelte a katona, és elmosolyodott a bajusza alatt. – Száz forintért odaadom.

Az öregasszony hamar odaadta a száz forintot, kivette a levestől a követ, egy kendőbe betakargatta, s jól eldugta.

A katona meg elsomfordált a száz forinttal, nehogy az öregasszony meg gondolja magát. Így már jól is lakott, és volt neki száz forintja is, vígan rőtta estig az utat, amíg nem talált megint egy olyan öregasszonyt, aki nem tudta, hogyan kell főzni a kőlevest. Ott aztán újra jóllakott.

Ez volt a kőleves története. Éljetek úgy, hogy nektek sohase kelljen megköszölnötok!

Bukovinai székely népmese

4. Olvasd el a mese bevezető részét! Válaszolj a kérdésekre!

Hol játszódik a történet? _____

Mikor játszódik a történet? _____

Ki a mese főszereplője? _____

Miért ment egyik faluból a másikba? _____

5. Számozással állítsd időrendbe a mese eseményeit!

- ___ Útközben sehol nem kínálták meg.
- ___ Ebből a kőből főzött levest magának.
- 1. A katona háborúból indult hazafelé.
- ___ Így leckéztette meg a zsupori öregasszonyt.
- ___ A következő faluban felvett egy követ a földről.

6. Mely tulajdonságok jellemzik a két szereplőt? Kösd a rajzukhoz!

éhes

szűkmarkú

furfangos

irigy

találékony

önző

hiszékeny

fösvény

zsupori

leleményes

kapzsi

fáradt

öreg

eszes

7. Ki mondta? Ki tette? Minden sorba tegyél X-et a megfelelő szereplőhöz!

	katona	öregasszony
- Finomnak finom, de ha egy kicsi só volna benne...		
- Hozok én sót, van nekem.		
- Kóstolja csak meg maga is, hogy milyen jó!		
- Még egypár szem rizs is jó lenne bele, ha volna.		
- Van nekem az is -...		
- Jaj, hát sose hittem volna, ...		
- Mondja, vitéz uram, nem adná el ezt a követ?		

8. Valóban kőből főzte a katona a levest? Válaszodat indokold meg! Beszélgetek róla az osztályban!

9. Mit üzen számodra a mese? Oszd meg a társaiddal!

1. a) Olvasd el az összetett szavak szóoszlopait nagy ajakmozgással, helyes időtartammal! Álló egyenessel jelöld a szóösszetételek határát a minta alapján!

fő|úr
emberfia
kincsház
tyúkhúsleves

hírvivő
délebéd
hidegvér
kengyelfutó

főinas
cipóhéj
asztalfia
ezüstkanál

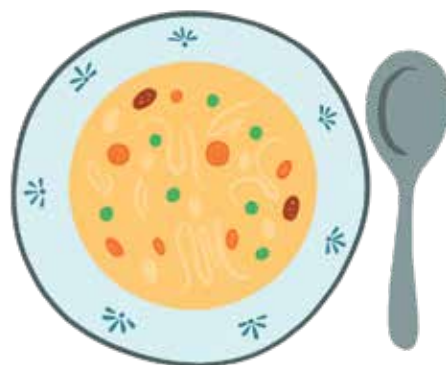
b) Húzd alá az igaz állításokat!

Minden szó a **Ki? Mi?** kérdésre válaszol.

Minden szó a **Milyen?** kérdésre válaszol.

Minden szó **valakinek** vagy **valaminek** a neve.

Minden szó **tulajdonságot** fejez ki.

2. Olvasd el az egyre bővülő mondatokat helyes mondathangsúllyal és hanglejtéssel! Húzd alá minden mondatban azt a szót, amivel bővül! Kösd a kérdéseket ezekhez a szavakhoz!

A juhász lekanyarított.

A juhász lekanyarított egy pillét.

Mit?

A juhász csendesen lekanyarított egy pillét.

Hogyan?

A juhász csendesen lekanyarított egy pillét a cipóból.

Miből?

A juhász szép csendesen lekanyarított egy pillét a cipóból.

Milyen?

3. Készíts fent-lent találkozó verset!

	K	
	I	
	R	
	Á	
	L	
	Y	

4. Hallgasd meg a mesét!

Gergő juhász kanala

Mátyás királynak egyszer hírül vitték a hírvivői, hogy valahol a kecskeméti pusztákon él egy olyan juhász, akin még nem fogott ki senki emberfia. Gergő juhásznak hívták ezt a furfangos pusztai embert.

Nosza, szalajtotta a király a kengyelfutóját, mondja meg Gergő juhásznak, hogy szeretne vele megismerkedni a magyarok királya. Gergő juhász semmit se szólt, azt is lassan mondta, csak magára kapta az ünneplő ruháját, aztán megindult Budavára felé. Negyednap föl is érkezett. A király nagyon szíves volt hozzá, maga vezette körül a kincsesházában.

– No, juhász, mire becsülöd ezt a sok drágaságot? – kérdezte tőle nagy nyájasággal.

– Alássan megkövetem, uram királyom, szép ez nagyon, majd belevakul az ember, de azért egy kis háromnapos csendes tavaszi eső mégiscsak többet ér.

A király elnevette magát, hogy így meg tudott felelni a juhász. Mert csakugyan, ha nincs eső a tavaszi vetésre, nem terem búza, nem lesz kenyér, s nincs mit enni. Mert mégiscsak a kenyér a legdrágább kincs.

Délebédnél az asztal csak úgy görnyedt a sok drága étel alatt. Mindenkinek a tányérja mellé oda volt készítve a kakastejes fehér cipó. Piros a haja, mint a rózsa, lágy a bele, mint a selyem. Hozták a szakácsok az első fogást: aranyszínű tyúkhúslevest. Ahogy betálaták, azt mondja a király:

– Lássunk hozzá, urak, huncut, aki meg nem eszi a levesét! – Mert majd el is feledtem mondani, hogy a bárók, grófok, hercegek mind ott ültek a király asztalánál, de azért a király jobbán mégiscsak a juhász ült. Kínálgatta is erősen.

– Ne kérsd magad, Gergő fiam, mondom, huncut, aki a levesét meg nem eszi.

– Az ám, uram király, de nekem nem adtak kanalat – felelte a juhász. Nem ám, mert meg volt parancsolva az inasoknak, hogy felejtsenek el Gergőnek kanalat adni. Kíváncsi volt rá a király, hogy vágja ki magát a juhász a csávából. Hanem azért mégis úgy tett, mintha nagyon haragudnék.

– Ejnye, jeges teringette! – fordult a cselédnéphez. – Mindjárt hozzatok egy ezüstkanalat az én vendégemnek, vagy hátraköttetem a sarkatokat! – Kifordult az öreg főinas, aki előre be volt tanítva, de csak sebtiben visszajött:

– Fölséges királyom, a királyné asszony elvitte az asztalfia kulcsát, nem lehet kanalat kivenni.

– Sose búsulj, uram király – legyintett Gergő juhász a kezével –, nem maradok én azért éhen. – Avval szép csendesen lekanyarított egy pillét a kakastejes cipóból, kiszedte és megette a belét, az üresen maradt héjával pedig olyan szépen kikanalazta a levest, hogy egy csepp sem maradt a tányérban.

Az urak összenéztek, mikor egyszerre csak megszólal ám a juhász nagy hidegvérrel:

– Hanem oszt most már huncut ám, aki a kanalát meg nem eszi, mint én az enyémet! – Három falatban lenyelte a cipóhaját, amellyel a levest bekanalazta. Mátyásnak annyira megtetszett a Gergő juhász maga föltalálása, hogy egy tarisznya arannyal eresztette útnak ebéd után.

Azt hazavitte Gergő Kecskemétre. Úr lett Gergő juhász a sok pénzből. Ezután piros csizmában őrizte a juhokat. Meg is maradt az emlékezete. Mifelénk még most is azt mondják az olyan emberre, aki sebesen elvégzi az ebédet, vacsorát: – Bekapta, mint Gergő juhász a kanalát!

Móra Ferenc

5. Mire utal a cím? Húzd alá!

A cím utal a helyszínre.

A cím utal az időpontra.

A cím utal a főszereplő tulajdonára.

A cím utal az eseményekre.

6. Keretezd be a mese első bekezdését, olvasd el újra! Húzd alá a mondatpárok igaz állításait!

Gergő juhász a kecskeméti pusztán élt.

Ebben az időben István volt a király.

Gergő juhász a hegyekben élt.

Ebben az időben Mátyás volt a király.

Gergő juhászt mindenki rászédhette.

Gergő juhász ostoba pusztai ember volt.

Gergő juhászon senki sem tudott kifogni.

A juhász furfangos pusztai ember volt.

7. Számozással állítsd időrendbe a mese eseményeit!

2. A király nagyon szíves volt hozzá.

___ Délben az ebédnél szándékosan nem kapott kanalát.

___ A cipó héjával szépen kikanalazta a levest.

___ Gergő nem esett kétségbe, nem félt, hogy éhen marad.

3. Mátyás király próbára akarta tenni a juhászt.

___ Gergő juhász a kincsesház drágaságainál nagyobbra tartotta a tavaszi esőt.

___ A magyarok királya meg akarta ismerni Gergő juhászt.

8. Mit tartott Gergő juhász a legdrágább kincsnek? Egészítsd ki a mondatokat a hiányzó kifejezések rövid megfogalmazásával!

Szép ez a kincsház nagyon, majd _____ az ember,
de azért egy kis _____ mégiscsak többet ér.
A király _____ magát, hogy így meg tudott _____
a juhász. Mert csakugyan, ha nincs _____ a tavaszi vetésre, nem
_____, nem lesz _____, s nincs mit
_____. Mert mégiscsak a _____.

9. Hogyan találod a kifejezéseket a mesében? Keresd meg az aláhúzott szavak megfelelőjét!

egyszer megmondták neki a hírvivői _____
nem tudta rászedni senki emberfia _____
cseles pusztai embert _____
szalajtotta a király a küldöncét _____

10. Fogalmazd meg a mese fordulópontja alapján!

Mivel érdekeltte ki Gergő juhász a király elismerését? _____

11. Keretezd be azt a részt, ahol megoldódik a probléma, lezárulnak az események! Készülj fel a felolvasására!

12. Fejezd be a mese megoldása alapján a megkezdett mondatokat!

Gergő juhász hazavitte Kecskemétre a tarisznya aranyát, ezért _____.
Meg is maradt az emlékezete, mert _____.
Még most is azt mondják, hogy _____

13. Melyik közmondás illik legjobban a meséhez? Jelöld * -gal!

Okos ember próbálhatja meg az okost. Ki mint veti ágyát, úgy alussza álmát.
Ajándék lónak ne nézd a fogát. Többet ésszel, mint erővel.

1. Olvasd fel a mondatokat az utasításoknak megfelelően!

félénken

határozottan

fölényesen

mérgesen

kedvesen

- Míg a képmet meg nem látod, addig meg ne magyarázd senkinek!
- Találjátok ki. Aki kitalálja, nagy jutalmat kap!

2. Olvasd el a mondatpárokat helyes hangsúlyozással, és az írásjeleknek megfelelő hanglejtéssel! Mutasd be a padtársaddal!

- Hány pénzért dolgozol?
- Hatért!
- Hányból élsz?
- Kettőből!
- Hát négyet hova teszel?
- A sárba dobom!

3. Először csak a nagybetűvel, majd a kisbetűvel írt szavakat olvasd!

megszólította ORSZÁG megismerte EMBER továbbment KATONA
visszament ASSZONY leolvasta BESZÉD elkezdte PARASZT
megmondta JUTALOM megfejté KÉRDÉS ráismert TISZTESSÉG

4. Húzd alá a kiemelt szavak közül a mondatokba illőt!

Minden kisbetűs szó *cselekvés* / *valakinek, valaminek a neve.*

Minden nagybetűs szó *cselekvés* / *valakinek, valaminek a neve.*

Egyik szó sem *cselekvést* / *tulajdonságot* jelöl.

Van olyan a szavak között, amely *cselekvést* / *mennyiséget* jelöl.

5. Írj szélszíporkát a zárójelben lévő kérdések segítségével!

Azt álmodtam, **jutalom** voltam (valaki vagy valami).

_____ (Hol?)

_____ (Mi történt?)

_____ (Hogyan?)

Mátyás király meg az öregember

Egyszer Mátyás király nagy urakkal járta az országot. Kedves volt mindenkihez, nem nézte, ki-mi, megszólított mindenkit.

Megszólított egy öreg embert is. Az öreg valamikor a katonája volt. Egy-két szó után rögtön rá is ismert, mert Mátyás király megismerte esztendőök múlva is, hogy ki szolgált nála.

- Tisztességben, öreg! – mondta a király.
- Köszönöm az asszonynak! – felelte az öreg.
- Hány pénzért dolgozol? – kérdezte a király.
- Hatért! – felelte rá az öreg.
- Hányból élsz?
- Kettőből!
- Hát négyet hova teszel?
- A sárba dobom!
- Hány még a harminckettő?
- Már csak tizenkettő!
- Meg tudnád-e fejni a bakkecskét?
- Meg én!

Az urak csak bámultak. Egy szót se értettek ebből a beszédből. Látta ezt a király, s nevetve még azt mondta:

- Míg a képeket meg nem látod, addig meg ne magyarázd senkinek!

Azzal a király továbbment. Az urak utána.

Rögtön tudakolni kezdték:

- Mi szót váltott fenséged ezzel az öreg paraszttal? Nem értjük!

Felelt Mátyás király:

- Találjátok ki. Aki kitalálja, nagy jutalmat kap!

Az urak gondolkodtak, de hasztalan! Erre gyorsan visszamentek az öreghez. Körülvetették, kérték, unszolták, hogy magyarázza meg azokat a kérdéseket.

- Addig nem mondhatok semmit, míg a király képét nem látom – mondta az öreg.

- Hol? Milyen képét? – kérdezték az urak.

- Ami az aranypénzen van kinyomva – mondta az öreg.

Megállapodtak tíz aranyban. Az öreg most már elkezdte a magyarázatot. – „Tisztességben, öreg!” – ez azt jelenti, hogy az asszony mossza rám a ruhát. Márpedig a tiszta ruha tisztesség, azért vagyok tisztességes. S ezért mondtam, hogy köszönöm az asszonynak.

– De miért dobod a pénzt a sárba? A hat közül négyet? – kérdezték az urak.

– Hat pénzt keresek. Kettőből magam élek, négyet a fiamra költök, az pedig annyi, mintha a sárba dobnám! – felelte az öreg.

– Hát az mit jelent: „Hány még a harminckettő?”

– Megmondom tíz aranyért! Leolvasták az öregnek az urak azt a tíz aranyat is.

– Legénykoromban harminckét fogam volt, de most már csak tizenkettő van, ez azt jelenti – felelte nevetve az öreg.

Már csak egy kérdés volt hátra. Az urak azért se sajnálták a tíz aranyat.

– Hát az mit jelent, hogy „a bakkecskéket hogyan fejed meg?”

– Az azt, ahogyan most az urakat megfejem!

Magyar népmonda

7. Mire utal a cím? Húzd alá!

A cím utal a helyszínre.

A cím utal az időpontra.

A cím utal a főszereplőkre.

A cím utal az eseményekre.

8. Keretezd be a mese első bekezdését, olvasd el újra! Húzd alá a mondatpárok igaz állításait!

Ebben az időben László volt a király.

A király gőgös volt mindenkivel.

Ebben az időben Mátyás volt a király.

A király kedves volt mindenkire.

A király a nagy urakkal járta az országot.

A király mindenkit megszólított.

A király az öreg emberrel járta az országot.

A király senkivel sem állt szóba.

9. Hogyan találod a kifejezéseket a mesében? Keresd meg az aláhúzott szavak megfelelőjét!

megnézte az országot _____

nem nézte, ki kicsoda _____

azonnal faggatni kezdték _____

körülvették, kérték, nógatták _____

leszámolták az öregnek _____

10. Ki mondta? Tegyel X-et a sorok mellé, a megfelelő oszlopba!

	király	öreg	urak
– Tisztességben, öreg!			
– Köszönöm az asszonynak!			
– Hány még a harminckettő?			
– Már csak tizenkettő!			
– Meg tudnád-e fejni a bakkecskét?			
– Meg én!			
– Hol? Milyen képét?			
– De miért dobod a pénzt a sárba?			
– Kettőből magam élek, négyet a fiamra költök...			
– Az azt, ahogyan most az urakat megfejtem!			

11. Számozással állítsd időrendbe a mese eseményeit!

- ___ Útközben találkozott egy öreggel, aki a katonája volt.
- ___ Az urak nem értettek semmit a párbeszédből.
- ___ Mátyás és az öreg beszédbe elegyedtek.
- ___ Így sikerült az öregnek megfejteni az urakat.
- ___ A király busás jutalmat ígért a megfejtőnek.
- ___ Mátyás király a nagy urakkal járta az országot.
- ___ Az urak az öreghez fordultak a megfejtésért.

12. Készülj fel a sorba rendezett mondatok felolvasására!

13. Melyik közmondás illik legjobban a meséhez? Jelöld ✱-gal!

Több a pénze, mint az esze.

Pénzért sem meri megmondani.

14. Ki mondta? Ki gondolta? Írd a mondatok mellé a megfelelő szereplő nevét!

Az urak az utolsó kérdést sem értették meg, ezért _____

_____.

Az öreg megszegényítette őket, mert _____

_____.

1. Olvasd el helyes időtartammal a szóoszlopokat!

odú
nap
óra
pap

szellő
ország
palota
galamb

ruha
udvar
pokol
szállás

leány
király
ember
királyfi

eper
málna
szeder
mogyoró

2. Melyik kérdésre válaszolnak? (*Ki?* vagy *Mi?*) Írd a szóoszlopok alá!

3. Olvasd el az egyre bővülő mondatokat! Húzd alá a mondatokban azokat a szavakat, amivel bővül!

Elindult a királykisasszony.

Elindult a kicsi királykisasszony.

Elindult sírás közt a kicsi királykisasszony.

Elindult keserves sírás közt a kicsi királykisasszony.

4. Hallgasd meg a mese 1. részét!

A só

1. rész

Volt egyszer egy öreg király, s annak három szép leánya. A fél lába már koporsóban volt a királynak, szerette volna mind a három leányát férjhez adni. Hiszen az nem is lett volna nehéz, mert három országa volt, mind a három leányára jutott hát egy-egy ország. Hanem amiképpen nincs három egyforma alma, azonképpen a három ország sem volt egyforma.

Azt mondta hát egyszer a király a leányainak, hogy annak adja a legszebbik országát, amelyik őt a legjobban szereti. Sorba kérdezte a leányokat, kezdte a legidősebbiken:

- Felelj nekem, édes leányom, hogy szeretsz engem?
- Mint a galamb a tiszta búzát – mondá a leány.
- Hát te, édes lányom? – kérdezte a középsőt.
- Én úgy, édesapám, mint forró meleg nyárban a szellőt.
- Na, most téged kérdezlek – fordult a legkisebbikhez
- , mondjad, hogy szeretsz?

– Úgy, édesapám, ahogy az emberek a sót! – felelt a kicsi királykisasszony.
 – Mit beszélsz, te haszontalan lélek – förmedt rá a király –, kitakarodj az udvaromból, de még az országomból is! Ne is lássalak, ha csak ennyire szeretsz! – Hiába sírt, könyörgött a királykisasszony, hiába magyarázta, hogy az emberek így megúgy szeretik a sót – nem volt pardon s grácia: világgá kellett, hogy menjen a kicsi királykisasszony. Elindult keserves sírás közt a kicsi királykisasszony, s betévedt egy rengeteg erdőbe. Onnét nem is tudott kivergelődni, szállást vert egy odvas fában, s ki-kijárt az erdőbe, szedett epret, málnát, szedret, mogyorót, s amit csak talált, úgy éldegélt egymagában. Egyszer, mikor már egy esztendő is eltelt volt, arra vetődött a szomszéd királyfi, s ez megpillantotta a királykisasszonyt a málnabokrok közt. De a királykisasszony is észrevette a királyfit, s nagy ijedten beszaladt a fa odvába. Utánamegy a királyfi, s beszél:

– Ki van itt? – A királykisasszony meghúzódott az odúban, reszketett, mint a nyárfalevél, s egy szó nem sok, annyit sem szólt. Újra kérdi a királyfi:

– Hé! Ki van itt? Ember-e vagy ördög? Ha ember: jöjjön ki, ha ördög: menjen a pokol fenekére! – A királykisasszony most sem mert szólni. Harmadszor is kérdi a királyfi:

– Hé! Ki van itt? Szóljon! Ember-e vagy ördög, mert mindjárt bélövök! – De már erre megijedt szörnyen a királykisasszony, s kibújt a fa odvából nagy szipogva-szepegve. Rongyos, piszkos volt a ruhája, szégyellte magát erősen, s keserves könnyhullatás közt mondta el a királyfinak, hogy ki s mi ő.

Megtetszett a királyfinak a királykisasszony, mert akármilyen rongyos volt, akármilyen piszkos volt a ruhája, szép volt, kellemetes volt az arca.

Szép gyöngén megfogta a kezét, hazavezette a palotájába, ott felöltöztette drága aranyos, gyémántos ruhába, s két hetet sem várt, de még egyet sem, azt gondolom, hogy még egy napot sem, de talán még egy órát sem: papot hívatott, megesküdtek, s csaptak akkora lakodalmat, hogy no ... ki tudná azt megmondani, hogy mekkorát.

5. Mit ismertél meg a mese bevezető részéből? Húzd alá a felsoroltakból!

az időpontot	a szereplők nevét	a királynak három országa volt
a helyszínt	a szereplők tulajdonságait	a király országainak a nevét
az eseményeket	a mese szereplőit	a király férjhez akarta adni a lányait

6. **Hogyan akarta eldönteni a király, hogy melyik lányának adja a legszebb országát? Keretezd be a mesében! Készülj föl a hangos olvasására!**

7. **A mese eseményei alapján húzd alá a mondatokba illő szavakat!**

A király annak adja a legkisebb országát,
a legnagyobb országát, aki őt a legjobban szereti.
a legszebbik országát,

A legkisebb királylány úgy szerette édesapját,
ahogy az emberek a cukrot.
ahogy az emberek a sót.
ahogy az emberek a mézet.

A király kizavarta a palotából,
a trónteremből, még az országából is.
az udvarából,

Hiába sírt, könyörgött a szolgálólány,
a királykisasszony, világgá kellett, hogy menjen.
a pásztorlány,

Nagy sóhajtással
Boldog kacagással
Keserves sírás közt
a királykisasszony betévedt egy rengeteg erdőbe.

8. **Számozással állítsd időrendbe az eseményeket!**

- ___ Mindhárom lány elmondta, mihez hasonlítja a szeretetét.
- ___ A király a lányaira akarta hagyni az országait.
- ___ A legszebb országát annak szánta, aki őt a legjobban szereti.
- 4. A király nagyon megharagudott a legkisebb királylányra.
- ___ Egy rengeteg erdő odvas fájában talált menedéket.
- ___ A kicsi királykisasszony keserves sírással indult útnak.
- ___ Itt tetette életét, míg rá nem talált a királyfi.
- ___ Kiüldözte őt még az országából is.

Készülj fel a sorba rendezett mondatok felolvasására!

9. **Hogyan találod a kifejezéseket a mesében? Keresd meg az aláhúzott szavak megfelelőjét!**

mit beszélsz, te hálátlan lány _____

menj el az udvaromból _____

nem volt bocsánat s grácia _____

betévedt egy óriási erdőbe _____

meglátta a királykisasszonyt _____

ott lakott az odúban _____

nagy sírás-rívással _____

keserves sírással mondta _____

szép volt az arca _____

10. **Egészítsd ki a kerettörténetet a mese alapján!**

Kerettörténet

A történet _____ játszódik.

A történet szereplői _____, akik

_____.

A bonyodalom akkor kezdődik, amikor _____

_____.

Ezt követően _____

_____.

A probléma akkor oldódik meg, amikor _____

_____.

A történet azzal fejeződik be, hogy _____

_____.

1. Olvasd el a szó szerkezeteket helyes hangsúlyozással! A főhangsúly a szó szerkezetek első tagján legyen!

fiatal pár
vén király
öreg király
fiatal király

legszebb szoba
legfinomabb étel
legkisebbik leány
legnagyobb ország

tiszta valóság
hatlovas hintó
drága pecsenye
felséges bátyámuram

2. Igaz (I) vagy hamis (H)? Írd az állítások utáni vonalra!

A szó szerkezet első tagja a **Milyen?** kérdésre válaszol. ____

A szó szerkezet első tagja a **Ki? Mi?** kérdésre válaszol. ____

A szó szerkezet második tagja a **Milyen?** kérdésre válaszol. ____

A szó szerkezet második tagja a **Ki? Mi?** kérdésre válaszol. ____

A szó szerkezet tagjai a **Milyen? Ki? Mi?** kérdésekre válaszolnak. ____

3. Keretezd be a hibákat a szó szerkezetekben! Mindig a kiemelthez hasonlíts!

megnyílék az ajtó

megnyílék az ajtó
megnyílék az ajtó
megnyílék az ajtó
megnyíllék az ajtó
megnyílék az ajtó

hordták a pecsenyékét

hordták a pecsenyékét
hortták a pecsenyékét
hordták a pecsenyékét
hordtak a pecsenyékét
hordták a pescenyékét

kerestette mindenfelé

keresttette mindenfelé
kerestette mindenfele
kerestette mindenfelé
kerestetette mindenfelé
kerestette mindenfelé

4. Hallgasd meg a mese 2. részét!

A só

2. rész

Telt-múlt az idő, a fiatal pár nagy békeességben élt, úgy szerették egymást, mint két galamb. Mondta egyszer a király:

– Na, feleség, én akkor, mikor először megláttalak, nem is igen firtattam, hogy mért kergetett el az apád. Mondd meg nekem a tiszta valóságot!

– Lelkem, uram – mondja a királyné –, én másként most sem mondhatom, mint ahogy akkor mondtam. Azt kérdezte az édesapám, hogy’ szeretem őt, s én azt feleltem: mint az emberek a sót.

– Jól van – mondja a király –, majd csinálok én valamit, tudom, visszafordul az édesapád szíve. – Hogy s mint fordítja vissza, arról semmit sem szólt a feleségének, hanem csak befordult a másik szobába, levelet írt az öreg királynak, s abban meghívta délebédre. Hát el is ment a levél másnap, s harmadnap jött az öreg király hatlovas hintón. Fölvezette a fiatal király az öreg királyt a palotába, a palotának a legszebb szobájába, ottan már meg volt terítve az asztal két személyre. Leülnek az asztalhoz, hordják az inasok a fáinnál fáinabb ételeket, de hogy szavamat össze ne keverjem, a fiatal király megparancsolta volt, hogy az öreg király számára minden ételt külön főzzenek, süssenek, s abba sót ne tegyenek. No, ez volt csak az ebéd!

Megkóstolta az öreg király a levest, merít belőle egy kanállal, kettővel, de le is tette mindjárt a kanalat, nem tudta megenni a levest, olyan sótalan volt. Gondolta magában az öreg király: ebből bizony kifelejtették a sót, de a sóban főttben (főtt marhahús) majd csak lesz. Nem volt abban annyi sem, mint egy mákszem. Hordták a pecsenyéket szép sorjában, de vissza is vihették, mert a vén király csak megnyalintotta, s belé sem harapott, olyan cudar sótalan, íztelen volt mind a sok drága pecsenye. De már ezt nem állhatta szó nélkül az öreg király.

– Hallod-e, öcsém, hát miféle szakácsod van neked, hogy só nélkül süt-főz?

– Sóval süt-főz az máskor mindég, felséges bátyámuram, de én azt hallottam, hogy bátyámuram nem szereti a sót, megparancsoltam hát, hogy fejét vétetem, ha egy mákszem sót is tesz az ételekbe.

– No, öcsém, azt ugyancsak rosszul tevéd, mert én erősen szeretem a sót. Kitől hallottad, hogy nem szeretem?

– Én bizony éppen a kigyelmed leányától, felséges bátyámuram – mondá a fiatal király.

Abban a szempillantásban megnyílék az ajtó, belépett a királyné, az öreg király legkisebbik leánya. Hej, istenem, örült az öreg király! Mert még akkor megbánta volt szívéből, hogy elkergette a leányát, s azóta ország-világ szerte kerestette mindenfelé. Bezzeg, hogy most a legkisebbik leányának adta legnagyobbik országát. A fiatal király mindjárt kezére vette ezt az országot is, s még ma is élnek, ha meg nem haltak.

5. Húzd alá a mondatpárok igaz állításait a mese bevezető része alapján!

Telt-múlt az idő.

Alig telt el egy-két nap.

Úgy szerették egymást, mint két galamb.

Úgy szerették egymást, mint két hattyú.

A fiatal pár mindig veszekedett.

A fiatal pár nagy békeességben élt.

Mondta egyszer a király.

Mondta egyszer az öreg király.

6. Számozással állítsd időrendbe az ebédnél történeteket!

___ Az asztalt két személyre terítették.

___ A fiatal király meghívta ebédre az öreg királyt.

4. A fiatal király megparancsolta, hogy a vendég ételébe ne tegyenek sót.

___ Az inasok hordták a finomabbnál finomabb ételeket.

___ Hiába hordták a sok pecsenyét, egy falatot sem tudott megenni.

___ A vendég mindig a következő fogást várta, hátha ízletesebb lesz.

___ A végén már nem állta meg szó nélkül.

7. Fejezd be a mondatokat a mesében olvasottak alapján!

Az öreg király egy falatot sem evett, mert _____

A fiatal király megleckéztette az öreg királyt azért, _____

8. Mi az, ami nem az ebédnél történt? Húzd át azokat a mondatokat!

megkóstolta az öreg király a levest

de le is tette mindjárt a kanalat

nem tudta megenni, olyan sótalan volt

megbánta volt szívéből

nem állhatta szó nélkül

merít belőle egy kanállal, kettővel

megnyílék az ajtó

s belé sem harapott

olyan cudar sótalan, íztelen volt

a legkisebbik leányának adta

**9. Keretezd be a mese befejező részét (az öreg király találkozik a leányával)!
Készülj fel a részlet hangos olvasására!**

10. Hogyan találd a kifejezéseket a mesében? Keresd meg az aláhúzott szavak megfelelőjét!

elment az idő

fiatal pár nagy szeretettel élt

nem is igen kérdeztem

bement a másik szobába

jobbnál jobb ételeket

szed belőle egy kanállal

olyan szörnyű sótalan

ha egy pici só is

ugyancsak rosszul mondtad

11. A mese alapján készíts fent-lent találkozó verset!

Egyetlen szabályt tarts szem előtt a szavak beírásánál: a kulcsszó első és utolsó betűjéhez írt szó, szószerkezet, mondat ugyanazt fejezze ki.

	M	
	E	
	G	
	B	
	Á	
	N	
	Á	
	S	

12. Kinek az érdeme, hogy így végződhetek az események? Véleményed oszd meg a társaiddal!

13. Mely közmondások illenek a mesére? Húzd alá! Beszéljétek meg!

Addig járt a maga esze után, hogy nekiment a falnak.

Előbb járjon az eszed, azután a nyelved!

Amit az ész meg nem gyógyíthat, meggyógyítja az idő.

1. **Olvasd el a szó szerkezeteket helyes hangsúlyozással! A főhangsúly a szó szerkezetek első tagján legyen!**

a derekát fogta
a fülét bedugta
a vermet befödte
a nyakát nyújtotta

a kutyát elkergette
a macskát elsiccegte
az ösvényt egyengette
az ösvényt visszaügyeskedte

2. **Keretezd be a *Mit?* kérdésre válaszoló szavakat az 1. feladat szó szerkezetekben!**

3. **Mi igaz általában a mesék befejezésére? Húzd alá az állítások közül!**

A történet ezzel ér véget.	A főhős elnyeri méltó jutalmát.
A gonosz elnyeri méltó büntetését.	A mesék utolsó néhány sora.
Itt ismerjük meg a szereplőket.	A mese leghosszabb szakasza.
Megtudjuk, hol játszódik a történet.	Itt zajlik a legtöbb esemény.

4. **Hallgasd meg a mesét!**

Találd ki a végét!

Volt egyszer egy ember, aki maga se tudta már, hogy miért, de nagyon megharagudott a szomszédjára. De nemcsak a szomszédjára, hanem annak minden állatjára is. A kutyáját elkergette, a macskáját elsiccegte, ha véletlenül az ő udvarára tévedt. S bedugta a fülét, amikor a szomszéd kakasa kukorékolt.

A szomszéd meg egyáltalán nem haragudott, még csak nem is bosszankodott. Mosolygott magában. És ilyeneket mondogatott:

– Aki haragszik, harapja a hasát, ha nem éri, nyújtsa a nyakát.

Ettől még haragosabb lett a szomszéd. Bosszút forralt. Volt egy közös ösvényük a kertjük végében. Az ösvényt egyik éjszaka mély veremmel keresztbe vágta. A vermet zöld ággal, fúvel befödte. Még az ösvényt is a régi helyére visszaügyeskedte. „Ember legyen, aki észreveszi, hogy itt verem van.” S már szinte látta, hogy mekkorát nyekken majd benne a szomszéd.

Szedte szaporán a szerszámait, s indult a házba. Nagy jókedvében észre se vette, hogy a frissen egyengetett ösvényre vitte a lába.

Zsupsz! Már benn is volt a veremben. Jajgatott. Kiabált.

Jött a szomszéd. Létrát hozott. A veremásó azon kimászott. De fogta erősen a derekát.

Kezet fogtak. Attól kezdve igazi jó szomszédokként éltek örökké, míg meg nem haltak. Egy közmondásban fönmaradtak. Melyikben?

Kányádi Sándor

5. Ki a mese főszereplője? Keretezd be a felsoroltakból!

egy király

egy szegény legény

egy ember

a szomszéd

6. Kire haragudott meg ez az ember? Tegyel ✓-t mögéjük!

a feleségére ____

minden állatjára ____

a tehenére ____

a macskájára ____

a lovára ____

a kutyájára ____

a szomszédjára ____

a kakasára ____

a kecskéjére ____

7. Hogyan állt bosszút az ember? Kösd a cselekvéseket a megfelelő rajzhoz!

elkergette

elsiccegte

bedugta a fülét

8. Hogyan viselkedett erre a szomszéd? Keretezd be a mesében!

9. Számozással állítsd időrendbe a mese eseményeit!

3. az ösvényt veremmel keresztbe vágta

____ a szerszámaival indult a házba

5. az ösvényt a helyére visszaügyeskedte

10. a veremásó azon kimászott

____ vermet zöld ággal befödte

____ már benn is volt a veremben

____ még haragosabb lett

____ a friss ösvényre vitte a lába

____ bosszút forralt

____ jött a szomszéd, létrát hozott

10. Egészítsd ki a hiányos mondatot!

Attól kezdve _____ éltek örökké.

11. Mely közmondások illenek a mesére? Húzd alá! Beszéljétek meg!

Aki másnak vermet ás, maga esik bele.

Ott is ás, ahová semmit sem tett.

Ásó, kapa s a nagyharang választja el őket egymástól.

1. Mit kértek a szereplők a segítségért cserébe? Kösd össze az összetartozókat!

pille

takács

parádé

pomádé

ökörnyál

- ünnepség
- erős illatú, olcsó hajkenőcs
- szövéssel foglalkozó szakma
- pókoknak (összel) a levegőben lebegő fonadéka
- kisebbfajta lepke

2. Írj ötsorost a *pillangó* szóval!

1. Mi? (1 szó):

pillangó

2. Milyen? (2 szó): _____

3. Mit csinál? (3 szó): _____

4. Mit gondolsz róla? (4 szóból álló mondat):

5. Más szóval (1 szó): _____

3. Alkoss rövid történetet a kulcsszavak segítségével! Mondd el!

(kulcsszavak: legfontosabb szavak a történetből)

pille

takács

parádé

pomádé

ökörnyál

pillangó

4. Illik-e a történeted a mese címéhez? Indokold meg!

Tordon Ákos: *Pilleruha* című meséjével szakaszonként fogsz megismerkedni. Minden szakasz után végezd el a feladatokat, csak ezt követően haladj tovább!

5. Miről szólhat a mese a címe alapján? Beszéljetek róla!

6. Hallgasd meg a mese első szakaszát!

Pilleruha

Volt egyszer egy takácsműhely, benne hét szövészeken szőtt egyszerre a takács, akkora volt a szövőtudománya. De ha jól meggondoljuk, nem is volt ebben semmi csodálatos, hiszen a pók volt a takácsmester, a pókok meg úgy jönnek erre a világra, hogy már töviről hegyire ismerik a takácsmesterséget.

Egy napon a káposztapille kopogtatott be hozzá:

– Jó napot, jó napot, pók mester!

– Neked is jó napot, kis káposztapille!
 – Látom, látom, szó kegyelmed...
 – Szövök, szövök, szövögetek, hétféle selyemszövetet...
 – Selyemszövet kellene nekem is. Pilleruhának való jó selyem! Minden lepke olyan fényes, olyan kényes, szivárványos, ragyogó, csak én vagyok ilyen szegényes.
 – No, ezen könnyen segíthetünk! Hétszer hétféle csillogó selymem van. Mindből lehet pilleruhát varratni. A feleségem szépen varr. Olyan ruhád lesz, kis káposztapille, hogy a pillangók királynője sem visel különbet!

Válogatott, válogatott a káposztapille, mire kiválasztotta, Pókné asszony már mértéket is vett róla, mire kifizette a selyem árát, már kész is volt a selyemruha.

a) Válaszolj röviden a kérdésekre!

Mikor játszódik a mese? _____

Hol játszódik a mese? _____

Kik a szereplői? _____

b) Miért kereste meg a káposztapille a takácsmestert? Keretezd be a mesében!

c) Számozással állítsd időrendbe a mese eseményeit!

___ én vagyok ilyen szegényes	___ hétféle selyemszövetet
___ töviről hegyire ismerik	___ kész is volt a selyemruha
___ kopogtatott be hozzá	___ a feleségem szépen varr

d) A káposztapille megkapta a gyönyörű ruháját. Hogyan folytatódhat a történet? Mondd el!

7. Hallgasd meg a második szakaszt!

Hej, pomádé, parádé, karalábé! A káposztapille nem ismert magára. Hálálkodott a Póknak, hálálkodott a Póknénak, s kilibeggett az ajtón. Libeggett, libeggett a kertben.

- Nicsak, de kiöltözködött a kis káposztalepke! – szólt le a nap az égről.
- Rettentő! – komorodott el a lepke.
- Megismert a nap! Nem elég díszes a pilleruhám!

a) Húzd alá a mondatokba illő szót!

A **takácmester** / **káposztapille** / **nap** nem ismert magára.

Libeggett, libegett a **mezőn** / **réten** / **kertben** .

Megismert / **megcsodált** / **megdicsért** a nap!

Nem elég **csillogó** / **díszes** / **feltűnő** a pilleruhám!

b) Mit mondott a nap, mikor meglátta a káposztalepkét? Keretezd be a szövegben!

c) Miért lett csalódott a káposztalepke a nap megjegyzése miatt? Tegyel ✓-t utánuk! Indokold meg választásodat!

Azt hitte, hogy a díszes ruhától mássá válik. ____

Azt remélte, hogy az új ruhájában senki sem fogja felismerni. ____

Úgy gondolta, hogy a csillogó külsőtől királynővé válik. ____

d) Mit jelent az elkomorodott szó? Keretezd be a felsoroltakból!

elkomorodott

elszomorodott

megörült

bánatos lett

felvidámodott

elbúsult

jókedvű lett

e) Mit remélt a káposztalepke az új ruhától! Húzd alá a felsoroltakból, amivel egyetértesz!

Nem ismeri meg senki az új ruhájában.

Ő is olyan szivárványos, ragyogó lesz, mint akiket irigyelt.

Nem lesz a megjelenése szegényes.

Elismeri a többi lepke, hogy ő is milyen gyönyörű.

f) Mit gondolsz, mi történik ezután? Beszélgetsetek róla!

8. Hallgasd meg a harmadik szakaszt!

Azzal visszaszállt a pók műhelyébe.

– Takácsom, takácsom, én kedves takácsom, egy a kívánságom: szebb ruhára vágyom!

Hét szövőszéken szőtt a pók, úgy felelt munka közben:

– Válassz magadnak selymet, megvarrja a feleségem!

Válogatott, válogatott a káposztapille, mire kiválasztotta legtarkábbat, pókné asszony már mértéket is vett róla, mire kifizette a selyem árát, már kész is volt a selyemruha. Hej, pomádé, parádé, karalábé! A káposztapille nem ismert magára.

Hálálkodott a póknak, hálálkodott a Póknénak, s kilibeggett az ajtón. Libeggett, lebegett a réten.

– Nicsak, de kiöltözködött a kis káposztalepke! – nevetett le rá a kék ég.

– Rettentő! – komorodott el a lepke. – Rám ismert az ég is!

- a) Mit remélt a kis káposztalepke, amikor visszament a pók műhelyébe? Beszélgessetek róla!
- b) Mit mondott az ég, amikor meglátta a káposztalepkét? Keretezd be a szövegben!
- c) Miért lett csalódott a káposztalepke az ég megjegyzése miatt? Tegyél ✓-t utánuk! Indokold meg választásodat!

Ha még díszesebb a ruhája, már biztosan mássá válik. ____

Azt remélte, hogy most már senki sem fogja felismerni. ____

Úgy gondolta, hogy a külseje vetekszik a legszebb pillangóval. ____

- d) Mi történhet ezek után! Mondd el!

9. Hallgasd meg a negyedik szakaszt!

Azzal visszaszállt a pók műhelyébe.

– Takácsom, takácsom, én kedves takácsom, egy a kívánságom: szebb ruhára vágyom!

Hét szövőszéken szőtt a pók, úgy felelt munka közben:

– Válassz magadnak selymet. Megvarrja a feleségem!

Válogatott, válogatott a káposztapille. Válogatott három nap és három éjjel. Mire kiválasztotta legcsillogóbbat, pókné asszony már mértéket is vett róla, mire kifizette a selyem árát, már kész is volt a selyemruha. A legcsillogóbb pilleruha. Hej, pomádé, parádé, karalábé!

A káposztapille nem ismert magára. Hálálkodott a póknak, hálálkodott a póknénak, s kilibeggett az ajtón. Libeggett, lebegett a tó felett.

– Lám, a kis káposztalepke! – mosolyodott el a tó. – A ragyogásával akarja becsapni a világot... Elszégyellte magát a káposztapille. Szégyenében visszaszállt a takácműhelybe.

- a) Mit mondott a tó, amikor meglátta a káposztalepkét? Keretezd be a szövegben!

b) Miért lett csalódott a káposztalepke a tó megjegyzése miatt? Tegyél ✓-t utánuk! Indokold meg választásodat!

A tó sem látta másnak, mint a nap és az ég. ____

Túl sok munkát fektetett a külsejének megváltoztatásába. ____

Úgy gondolta, ennyi munka eredménnyel jár. ____

c) Mit gondolsz, miért a tó mondta ezt a véleményt? Húzd alá a felsoroltakból! Választásodat indokold!

Mert nem tetszett neki a sok új ruha.

Mert ő tudott tükröt tartani a káposztalepke elé.

Mert az ő véleménye után szégyellte el magát a káposztalepke.

Mert jobban tetszett neki a káposztalepke eredeti ruhája.

Mert a tó tükreben láthatta meg magát a káposztalepke.

d) Szerinted miért ismétlődik minden részben a „Hej, pomádé, parádé, karalábé!” kifejezés? Tegyél ✱-ot ahhoz, amivel egyetértesz!

A káposztalepke új ruha feletti örömét fejezi ki. ____

Háromszor változik át a káposztalepke, háromszor ismétlődik a felkiáltás. ____

Átváltozáskor ezt énekli a káposztalepke. ____

e) Hogyan fejeződik be a mese?

10. Hallgasd meg az utolsó szakaszt!

Bekopogott az ajtón, de senki sem válaszolt a kopogásra, mert a pók feleségestül elutazott ezüstös ökörnyálon.

A káposztapille levetette a csillogó pilleruhát, s odaakasztotta a kilincsre. Még most is ott van, ha el nem fújta a szél. De azóta, ha bárhol lebeg a káposztalepke, így szól a nap, az ég, a tó:

– Nézzétek, milyen szép ez a kis fehér káposztalepke!

Tordon Ákos

a) Megegyezik-e a befejezés az általad gondolt megoldással? Mondd el!

b) Hogyan szól most a nap, az ég, a tó, ha meglátják a kis káposztalepkét? Keretezd be a mesében!

c) Miért akart megváltozni a kis káposztalepke a mese kezdetén? Húzd alá a felsoroltakból!

szegényes a külseje

díszesebb akart lenni

elszakadt a ruhája

nem volt ruhája

elázott a ruhája

ragyogni szeretett volna

d) Mire ébresztette rá a nap, az ég, a tó megjegyzése a kis káposztalepkét? Véleményed írd le!

d) Te mit teszel, hogy kitűnj a többiek közül? Írd le gondolataidat!

d) Egészítsd ki a kerettörténetet a mese alapján!

Kerettörténet

A történet _____ játszódik.

A történet szereplői _____, akik

_____.

A bonyodalom akkor kezdődik, amikor _____

_____.

Ezt követően _____

_____.

A probléma akkor oldódik meg, amikor _____

_____.

A történet azzal fejeződik be, hogy _____

_____.

_____.

Meselexikon

arasz Rövid hossz-
mérték. Az oldalt
kinyújtott hüvelykujj
hegyétől a kisujj he-
gyéig tartó távolság.

barát 1. Szoros emberi kapcsolatban
álló személy, akinek a segítségére,
megértésére bármikor számítani
lehet.

2. Más szóval szer-
zetes. Kolostorban
tanuló és élő vallásos
emberek. Egyszerű-
en élnek. Öltözkük
a vászonból készült,
földig érő csuha.

bocskor A legrégeb-
bi magyar lábbeli.
Egyetlen darab
bőrből készült.
Széleibe fűzött
szíjjal erősítették
a lábszárhoz.

bugylibicska Olcsó,
fanyelű vágóeszköz.
Rugó nélküli zseb-
kés, melynek egy-
etlen
nyitódó pengéje van.

csigacsinálás Hazánkban komoly
hagyománya van a csigatészta

készítésének. Az ünnepek lakodalmi
húslevesébe való tészta-
féle. A csigacsinálás valódi közösségi
eseménynek számított.

csikasaz 1. A farkas népies neve. *(mi?)*
2. Sovány, beesett, horpadt hasú
állat jellemzője. *(milyen?)*

égitest Fénylő pont az égbolton.
A világűrben mozgó nagy, szilárd,
állandó test.

hitvilág A világ keletkezésére, felépíté-
sére, működésére vonatkozó elgon-
dolások összessége.

horpsz Az emlősállatok hasának
mindkét oldala. A bordák és a csípő
közti behorpadás, amely elsősorban
a kiéhezett, sovány állatokon mély.

javasasszony Népi babonákon
alapuló gyógyítással foglalkozó nő,
füvesasszony, boszorkány.

kotlós (tyúk) Tojásokon ülő tyúk,
amely a tojásait költi.

kukoricafosztás A kukoricacsövek
borítólevelének lehántása. Igazi
közösségi munka volt, mely alkalmat
adott a beszélgetésre, mesélésre.

kultúrkinccs Az őseinktől megörökölt
hagyományok, tárgyi és szellemi
alkotások összessége.

lajtorja Régi magyar népies szó, jelen-
tése: létra.

latin A régi időkben a latin nyelv volt a tanult emberek nemzetközi nyelve. Ezen a nyelven tanultak a diákok. Ma már csak néhány tudomány nyelve.

Magyar Olvasástársaság Olvasással foglalkozó szakemberek közössége. Célja az olvasás ügyének, a könyvek értékének megőrzése.

motolla Forgatható keret a kész fonal felgöngyölítésére.

nyírfagúzs Nyírfaveszszőből készült kötél. Valaminek a rögzítésére szolgál.

Óperenciás-tenger Nagyon távoli, ismeretlen hely, a világ szélét jelentő kifejezés. Csak a magyar népmesékben létező mesebeli hely.

orsó Fonáshoz használt, pálca alakú eszköz.

rokka Régi, láb-hajtású kerékkel forgatott fonóeszköz.

számadó juhász

A rábízott juhokról elszámol a gazdának. Számontartja az állatok szaporodását, létszámát.

Székelyföld Tájegység Erdély területén. Az itt élő székely emberek csodálatos földje.

szövőszék Eszköz, melyen len-, kender- vagy gyapjúszálakból szőtttest készítenek.

terü Egy szekéryi szalma.

tollfosztás A néphagyományban közösségi munka és szórakozás volt. A lányok, asszonyok összegyűltek, s a kacsza, liba tollának száráról letépdesték a pelyhes szálakat. Az ebből készült ágynemű télen jó meleget adott.

tornác Falusi házak folyosóhoz hasonló fedett külső része. Az udvar felé eső része nyitott és oszlopos.

Vacsoracsillag A Vénusz bolygó, a Földről fényesnek látszó égitest. Más néven Alkonycsillag, Esthajnalcsillag, Hajnalcsillag.

„Holnapután az angyalok Gyémánt-havat hoznak”

Ady Endre

1. Olvasd el a mondókát! Olvassátok fel egy alaplevegővel együtt is! Harmadszorra tapssal és dobantással kíséritek!

Ha - ha - ha

havazik,

Hu - hu - hu

hull a hó,

He - he - he

hetekig,

Hi - hi - hi

jaj de jó!

2. Hallgasd meg a verset!

Szánkón

Húzza a szánkót hegynek fel,
szuszog a Jankó hegynek fel.
Siklik a szánkó hegyről le?
Ujjong a Jankó hegyről le!
De puha fehér dunna a hó!
Még felborulni is jaj de jó!
Vörös az orra, a füle ég,
szuszog a Jankó, de húzza még.

Hajnal Anna

3. Ki figyelheti meg a vers eseményeit? Tegyéi ✓-t utána! Indokold meg választásodat!

egy felnőtt

a vers beszélője

egy hóember

egy erdész

egy szánkó

egy szánkózó

egy túrázó

Jankó társa

4. Kösd a cselekvéseket a helyszínekhez!

hegynek fel

- siklik
- szuszog
- húzza
- ujjong

hegyről le

5. Miért tartja a beszélő puha fehér dunnának a havat? Húzd alá a felsoroltakból!

meleg

nagy

vastag

bársonyos

friss

lágý

hideg

6. Húzd alá a versben azonos színnel az összecsenő verssorokat!

1. Kösd a szavakat a magyarázatukhoz!

harang

kolomp

csengő

- A vezérállat nyakában jelzi, hogy merre tartanak az állatok.
- Tiszta, fémes, magas hangot adó jelzőeszköz.
- Jelzi az időt, figyelmeztet a veszélyre, templomba hív, elkísér az utolsó útra. Régen a hangja irányította a mindennapok ritmusát.

2. Írj szélsziporkát a zárójelben lévő kérdések segítségével!

Azt álmodtam, **harang** voltam (valaki vagy valami).

_____ (Hol?)

_____ (Mi történt?)

_____ (Hogyan?)

3. Hallgasd meg a verset!

Kis karácsonyi ének

Tegnap harangoztak,
Holnap harangoznak,
Holnapután az angyalok
Gyémánt-havat hoznak.

Én is mennék, mennék,
Énekelni mennék,
Nagyok között kis Jézusért
Minden szépet tennék.

Szeretném az Istent
Nagyosan dicsérni,
De én még **kisfiu** vagyok,
Csak most kezdek élni.

Új csizmám a sárban
Százszor bepiszkolnám,
Csak az Úrnak szerelmemet
Szépen igazolnám.

Isten-dicséretre
Mégis csak kiállok,
De boldogok a pásztorok
S a három királyok.

(Így dúdolgattam én
Gyermek-hittel, bátran,
1883
Csúf karácsonyában.)

Ady Endre

kisfiu:
mai írás-
móddal,
kisfiú

4. Ki lehet a vers beszélője? Húzd alá! Indokold meg választásodat!

egy kisfiú

felőtt, aki visszaemlékszik a gyerekkorára

egy költő

5. Kihez szól a beszélő? Keretezd be! Indokold meg választásodat!

a pásztorokhoz

angyalokhoz

kis Jézushoz

a három királyokhoz

magában „dúdolgat”

a karácsonyhoz

6. Számozással állítsd sorrendbe a beszélő cselekvéseit!

___ mennék

___ szeretném

___ kiállok

___ igazolnám

___ dúdolgattam

___ bepiskolnám

7. Miért mondja a beszélő, hogy „1883 csúf karácsonyában”? Gondolataidat írd le!

8. Mi igazolja az általad leírtakat? Húzd alá a versben!

9. Mi igaz a versre? Tegyel ✓-t az igaz állítások után!

A vers 6 versszakból áll.

A vers 4 versszakból áll.

A vers minden sora 6 szótagú.

A vers harmadik sora 8 szótagú.

Minden versszak 4 sorból áll.

Minden versszak 6 sorból áll.

Minden versszak egy mondatból áll.

Minden versszak több mondatból áll.

10. Írd be a rímpárok hiányzó tagját! A hiányzó rímpárt keretezd be a versben!

harangoznak

dicsérni

bepiskolnám

hoznak

királyok

tennék

11. Te mit tennél meg azért, hogy a karácsony igazi ünnep legyen? Írd le!

TÉLI KALENDÁRIUM

1. Olvasd el a négy szöveget! Írd a számukat a Téli kalendárium témáihoz!

A tél
örömei

Hagyományok
nyomában

Felelősen
gondoskodni

Játék a meleg
szobában

1. A január szó eredetileg ajtót jelent. Ez nyit ajtót az óévből az új esztendőre. Ehhez a hónaphoz számos időjóslás fűződik. Úgy tartották, ha január elsején csillagos az éjszaka, rövid lesz a tél. De ha reggel hideg északi szél fúj, hosszú, kemény télre lehet számítani. Enyhe idő esetén március és április hozza meg a fagyot.

A hónap első napján különleges szokások éltek. Ezekkel a szokásokkal igyekeztek távol tartani maguktól és állataiktól a rosszat. Fontosnak tartották, hogy senki se kezdje veszekedéssel az újévet. Ha ezen a napon mégis viszálykodásra, perpatvarra került sor, számolhattak azzal, hogy egész évben ez vár rájuk.

A nők újév napján nem hagyták el a házat, nehogy kivigyék a szerencsét vagy az egészséget. Ám szerencsét jelentett, ha először férfi köszöntötte a ház népét. Ezért nagyon vigyáztak arra, hogy az első látogató ne asszony és lány legyen. Az szerencsétlenséget hozhat a házra.

2.

Ki? Kivel? Hol? Mikor? Mit csinál?

(Viccес játék írástudó gyerekeknek)

Eszközök: ceruza, írólap

A játék leírása: Minden gyerek a kérdésekre választ ír a papírra. Az első játékos a Ki? kérdésre leírja egy személy nevét. Például „a szomszéd gyerek” vagy Peti. Majd behajtja a papírt, hogy az írás ne látszódjon. A második játékos a Kivel? kérdésre válaszol. Minden válasz után a játékosok behajtják a papírt. A játék a Hol? Mikor? Mit csinál? kérdésekkel folytatódik. A játékosok számától függ, hogy mindig más válaszol-e ezekre a kérdésekre. A kör végén kihajtogatják a papírt, és felolvassák a mondatot. Igen neveltető történetek születnek. A játékot emiatt hosszú ideig lehet játszani.

3. A vadon élő állatok közül többen téli álmot alszanak. Másoknak szükségük van élelemre, védett helyre, hogy túlélhessék a hideg telet. Vannak, akik maguk gondoskodnak a téli élelmükről. Valódi élelmiszerkészletet halmoznak fel az őszi termésekből. De az őz, a szarvas, a vaddisznó és más vadak elől a hó, a fagy elzárhatja a táplálékforrást.

Ha nem jutnak elegendő táplálékhoz a vadon élő állatok, lesóványodnak, elpusztulnak. Hogy túléljék a zord telet, az ember tartozik érte felelősséggel. Az erdészek, vadászok októbertől egészen a fagyok megszűnéséig hordják a takarmányt a vadetetőkhöz. Elsősorban szénát, kukoricát, más gabonafélét, almát, körtét, répát, káposztát kínálnak a vadaknak.

A nagyvadak és az apróvadak mellett természetesen más állatok is jóllaknak. Itt keresnek élelmet a hazánkban áttelelő madarak. Az énekesmadarak a fagyos hónapokban közelebb húzódnak az emberhez. Ilyenkor kell a kertek, parkok, erkélyek etetőit megtölteni finom madáreleséggel. Igazi madárcsemege az olajos magvak, gyümölcsök keveréke. De a kenyér ártalmas eledel számukra!

4. Egy jó mozgás a friss levegőn egészségesen tart. Ellenállóbbá teszi a szervezetet a megbetegedésekkel szemben. A korcsolyázás, szánkózás vagy síelés, egy kiadós hócsata remek téli időtöltés. Mindegyik nagyszerű testgyakorlás, és egy életen át remek szórakozást nyújt a hideg téli hónapokban.

Az első korcsolyákat csak az egyik lábbon kezdték használni, a másikkal lökték magukat az emberek. Így közlekedtek a befagyott folyókon, tavakon. Mára már többféle korcsolya közül lehet választani. De bármelyiket választod, fejleszti az egyensúlyt, rugalmasságot, gyorsaságot és mozgékonyaságot.

A szánkót is először közlekedési eszközként használták az emberek. Ma a gyerekek legkedveltebb téli elfoglaltsága, ha hullik a hó. Igazán lejtő sem kell hozzá, ha van, aki húzza. A legjobb szánkópályák mégis a hegyekben találhatóak.

2. Dolgozd fel a neked legjobban tetsző szöveget! Keresd meg a választott szöveghez tartozó feladatokat! Párban és csoportban is dolgozhattok!

1. Húzd alá a szövegben a kérdésekre válaszoló kifejezéseket!

- a) Miért fontos a friss levegőn való mozgás?
- b) Milyen téli időtöltéseket sorol föl a szöveg?
- c) Mit fejleszt a korcsolyázás?
- d) Mire használták először a szánkót?

2. Igaz (I) vagy hamis (H)? Írd az állítások után!

- a) Egy jó mozgás a friss levegőn könnyen megbetegít. ____
- b) A mozgás ellenállóbbá teszi a szervezetet. ____
- c) Az első korcsolyát mindkét lábon használták. ____
- d) A korcsolyával közlekedtek a befagyott folyókon, tavakon. ____
- e) Ma már a gyerekek nem szeretnek szánkózni. ____

3. Neked melyik a kedvenc téli sportod? Számolj be róla!

1. Keretezd be a mondatba illő szót!

A január szó eredetileg **ajtót** / **kaput** / **ablakot** jelent.

Ez nyit ajtót az óévből **világra** / **másnapra** / **új esztendőre**.

Ehhez a hónaphoz számos **babona** / **időjóslás** / **történet** fűződik.

2. Számozással állítsd az előfordulásuk sorrendjébe a kifejezéseket!

___ perpatvarra került sor	___ köszöntötte a ház népét
___ különleges szokások	___ senki se kezdje veszekedéssel
___ kivigyék a szerencsét	___ hideg északi szél
___ hozza meg a fagyot	___ szerencsétlenséget hozhat

3. Milyen újévi szokások élnek a családokban? Számolj be róla!

1. Kösd össze a mondatok elejét a végével!

Minden gyerek a kérdésekre

hogy az írás ne látszódjon.

Majd behajtja a papírt,

születnek.

Minden válasz után

választ ír a papírra.

Igen neveltető történetek

a játékosok behajtják a papírt.

2. Miről nem olvastál a szövegben? Húzd át!

A játékhoz használt eszközökről.

A játék időtartamáról.

A játékosok pontos számáról.

A játék fődíjáról.

A játékban elhangzó kérdésekről.

A helyezett nevééről.

3. Miért ajánlanád másoknak ezt a játékot? Mondd el!

1. Hogyan olvasod a szövegben? Húzd alá a kifejezések megfelelőjét!

a) valódi **táplálékhegyet** halmoznak fel

b) a fagy **megszüntetheti** a táplálékforrást

c) hogy túléljék a **hideg telet**

d) a fagyok **elmúltáig** hordják

e) a kenyér **káros** eledel

2. Válaszolj röviden a kérdésekre!

a) Miből halmoznak fel készletet az állatok? _____

b) Ki tartozik felelősséggel értük? _____

c) Mit hordanak a vadetetőkhöz? _____

d) Milyen állatok húzódnak közelebb az emberhez? _____

e) Melyik eledel ártalmas számukra? _____

3. Te készítettél-e már madáretetőt? Beszélj róla!

1. Olvasd el a babonáról szóló szöveget!

A babona megszületésének az ismeretlentől való félelem és a tudatlanság az oka. Olyan rejtélyekre ad magyarázatot, ami tudományosan nem bizonyított. Régi babona, hogy a fokhagyma megvéd a gonosz szellemektől. Ha átmegy valaki előtt egy fekete macska az úton, az szerencsétlenséget jelent. Ha valaki kéményseprőt lát, és megfogja a kabátgombját, szerencséje lesz.

2. Húzd alá a szövegben a kérdésekre válaszoló kifejezéseket!

a) Mi a babona keletkezésének az oka?

b) Milyen rejtélyekre ad magyarázatot?

c) Melyik babona okoz szerencsétlenséget az olvasottak közül?

3. Hallgasd meg a verset!

A babonás fekete macska

A fekete macska búsan bandukolt.
Nem csoda, hisz szegény csonkafarkú volt.
Tizenharmadikán, s persze pénteken
lett kunkori dísze ilyen éktelen.
Azért vesztett el abból egy darabkát,
mert az úton maga előtt szaladt át...

Romhányi József

4. Ki figyelhette meg a fekete macskával történt esetet? Húzd alá a felsoroltakból!

a beszélő egy másik fekete macska egy járókelő a macska gazdája

5. Mi jelzi, hogy a macska szomorú? Húzd alá a versben!

6. Mikor történt az eset? Keretezd be a versben!

7. Mi teszi humorossá az eset magyarázatát? Húzd alá a felsoroltakból! Indokold a választásodat!

A beszélő a babonát figurázza ki.

Egy fekete macskának csonka lett a farka.

A babona szerint szegény fekete macska a saját vesztét okozta.

8. Karikázd be a versben azonos színnel az összecsengő verssorokat!

1. Keresd a szóhalmazban a leggyakrabban előforduló szót! Húzd alá a kiemelt szavak közül!

mappa

disputa

rigmus

mappa disputa rigmus mappa rigmus rigmus mappa mappa disputa
mappa disputa rigmus rigmus mappa disputa rigmus disputa rigmus

2. Kösd a szavakat a jelentésükhöz!

mappa

- Rímes mondóka, alkalomra írt ritmusos vers.

disputa

- Vita, heves szóváltás.

rigmus

- Látásjavító eszköz, szemüveg,

okuláré

- Egy terület térképe régiesen, ma irattartó vagy iratgyűjtő tok.

3. Olvasd el a szószerkezeteket helyes hangsúllyal és hanglejtéssel!

parányi falu
kicsiny iskola
légypöttynyi jel
kevéske maradék

szegény falu
nagy kívánság
nagy békesség
nagy szegénység

fekete sapka
falubéli gyerkőc
fényes aranypapír
arany kályhafesték

4. Milyen szövegre utalnak az eddig olvasott kifejezések? Oszd meg ötleteidet az osztállyal!

5. Hallgasd meg a történetet!

A tekeresdi betlehemesek

Ne keresd a térképen Tekerestet, olyan parányi falu az, hogy még a legkisebb légypöttynyi jelet sem érdemlette meg a **mappán**. Meg aztán szegény falucska is volt, hogy aligha akadt párja széles e világon. Ám ebben a nagy-nagy szegénységben csupa jó ember élt együtt. A jó emberek gyerekei egy jó tanító keze alá kerültek az egyetlen tanteremből álló kicsiny iskolában. Egy teremben hat csoportra osztva tanult az elsősöktől kezdve a hatodikosokig a falu apraja.

Szegény falunak a boltosa sem gazdag; Samu boltosnak csupán a gyermekáldásból jutott ki bőven. Csakhogy amilyen gyorsan hozta a világra a boltosné a gyerekeket, olyan gyorsan is jött értük a halál. A végén mindössze egy fiúcskájuk és egy leánykájuk maradt. E két gyermek lett a szülők szeme fénye. Amikor felcseperedtek a betűvetésre, a többi falubéli gyerkőccel ők is Nemulass tanító úr keze alá kerültek, Száli, a kislány az elsősök, Áronka, a fiú a harmadikosok között ült.

Egy decemberi setétedő délután Nemulass tanító nyitott be a csengő ajtajú boltocskába.

– Csak nincs valami baj a kréta körül? – ijedezett Samu boltos. – Netán rosszul áll a szénája az én két csemetécskémnek?!

– Semmi hiba a kréta körül – nyugtatta meg az apát a tanító. – Csupán egy kis arany kályhafestékért állítottam be...

– Baj, baj – vakargatta a füle tövét Samu boltos –, nincs sem ezüst, sem arany kályhafestékem... – majd csodálkozva tolta fel az **okulárját** a homlokára. – De hiszen vaskályha sincs az **oskolában!**

– Persze hogy nincs – mosolyodott el a tanító. – A búbos kemence jobban tartja a meleget, a három királyok papírkoronájához kellett volna a festék.

– Persze, persze, a betlehemeseknek, hiszen most jó el az ő idejük – bólintott a boltos.

– Van egy kevéske maradék aranypapírunk – avatkozott a **disputába** a boltosné –, talán kitelik belőle a három koronácska.

– De ki ám! – rikkantott a tanító, amikor elébe terítették a fénylő aranypapírt. – Halljam hát az árát!

A boltosné lesütötte a szemét, úgy mondta:

– Nagy az ára, tanító uram: Szálíka és Áronka is betlehemezni akarnak...

Igen, betlehemesek akarnak lenni...

– De Helén lelkiem! – riadt meg a fekete sapkás boltos. – Elfeledded-e, hogy nem vagyunk egy hiten, hogy a mi Istenünk...

– Egy az Isten, boltos uram – felelte Nemulass tanító. – És ne felejtse, hogy a mi Krisztus urunk is zsidóként, zsidók között született a földre.

Nem kellett sokáig győzködni a boltost, hogy teljesítse két szemefényének nagy kívánságát. Így került a két boltosgyerek a tekeresdi betlehemesek közé. S mert Nemulass tanító a fényes aranypapírból még a legragyogóbb betlehemi csillagot is kiügyeskedte: Áronka és Szálíka lettek a csillagvivők.

Így jártak házról házra a kis betlehemi pásztorok, a papírkoronás háromkirályok, **rigmust** fújva s énekelve a két boldog csillagvivő boltosgyerek mögött, miközben olyan nagy békesség ömlött el a tekeresdi tájon, amelyhez hasonló tán csak ama betlehemi szent éjszaka békessége lehetett.

6. Mit ismerünk meg a történet bevezető részéből? Húzd alá a felsoroltakból!

a főszereplőket

a történet eseményeit

a helyszín leírását

a történet idejét

a történet helyszínét

a címszereplőket

7. Miért lett Száli és Áronka a szülők szeme fénye? Húzd alá a történetben!

8. Kösd a mondatokat a jelentésükhöz!

Csak nincs valami baj a kréta körül?

Elvesztek a tanító krétái?

Gond van az iskolában a gyerekekkel?

Netán rosszul áll a szénája az én két csemetécskémnek?!

Nem állnak jól a gyerekek dolgai?

Nem jól rakták fel a szénaboglyát?

9. Ki mondta? Írd a mondatok mellé! Használd a rövidítéseket! Nemulass tanító: **tanító**; Samu, a boltos: **Samu**; Samu felesége: **feleség**.

– Csupán egy kis arany kályhafestékért állítottam be... _____

– De hiszen vaskályha sincs az iskolában! _____

– ...a három királyok papírkoronájához kellett volna a festék. _____

– Van egy kevéske maradék aranypapírunk... _____

– Halljam hát az árát! _____

– Szálika és Áronka is betlehemezni akarnak... _____

– Elfeledd-e, hogy nem vagyunk egy hiten... _____

– Egy az Isten, boltos uram. _____

10. Hogyan teljesült a két gyerek kívánsága? Írd le!

11. Miért lett akkora béke a tekeresdi tájon? Beszéljétek meg a történet befejezése alapján!

1. Húzd alá a *szeleburdi* szó rokon jelentéseit!

habókos megfontolt körültekintő kapkodó hirtelenkedő hebrencs
szeleskedő lelkiismeretes kötelességtudó felelősségteljes meggondolatlan

2. A kimaradt szavak melyik szónak a rokon jelentései? Karikázd be!

bátor akaratos megbízható

3. Milyen lehet egy szeleburdi család? Beszélgetsetek róla!

4. Hallgassátok meg a naplórészletet!

Szeleburdi család

December 23.

Igazán, apu néha olyan különös! Mikor mondtuk neki, hogy karácsonyra utazunk a nagymamáékhoz, egyszerűen kinevetett bennünket. Pedig a Novák is utazik a nagymamájához disznóölésre, egészen messzire, le Somogyba. A mi nagyszüleink meg nem is laknak olyan nagyon messze. Igaz, hogy még disznót sem vágnak ilyenkor, mert nincs elég hideg, de nagymama mindig hizlal kacsákat, mi azt is szeretjük. Pulykát is küldött nekünk a nagymama, egy hatalmas nagy pulykát tisztítva. Meg mákos kalácsot, meg szép, sárga körtéket. Apu azért nevetett, mert azt mondta, mulatságos volna, hogy nagymama felküldi nekünk a pulykát, mi meg leutazunk hozzájuk. Magyaráztuk apunak, hogy ez nem érdekes, beletesszük a pulykát a Feri sporttáskájába, és magunkkal visszük. Anyu is csak nevetett rajtunk. És megsúgta, hogy a nagymamáék mást is küldtek. Érdekes dolgokat, de hogy mit, az majd csak karácsonyeste derül ki. Mondtuk Ferivel, hogy hajlandók vagyunk azokat az érdekes dolgokat is levinni magunkkal. Megéri azt a kis cipekedést, mert nagymamáéknál olyan jó!

Ha kicsikét meghidegszik az idő, lehetne korcsolyázni. Nagymamáék ott laknak mindjárt a holtág partjánál, a kertajtóból egyenesen rászaladhatnánk a jégre... De apu mindenre csak azt mondja, hogy ilyet nem lehet csinálni, nagymamáék maguk is szűken vannak a szoba-konyhás kis házukban, nem csődülhetünk a nyakukra télvíz idején még mi is...

Mintha télen nem lehetne gumimatracokat meg takarókat vinni, ugyanúgy, mint nyáron. Csak mert apu nem hajlandó karácsonykor gumimatrakon aludni, mikor – azt mondja – itt a kényelmes, jó lakás. Ilyenkor bezzeg kényelmes, jó a lakásunk! Mikor arról van szó, hogy kutyát szeretnénk tartani, akkor nem is lakás, csak egy lyuk...

részlet – Bálint Ágnes

5. Ki írhatja ezt a naplót? Húzd alá a felsoroltakból!

Feri	Novák	a nagymama	a beszélő
apu	anyu	a szeleburdi család egyik gyereke	a nagypapa

6. Milyen esemény került a naplórészlet középpontjába? Tegyél * -ot mögé!

Elutazzanak-e a nagyszülőkhöz karácsonyra.

Novákék Somogyba mennek disznóölésre.

Hogyan korcsolyázzanak a testvérek a jégen.

Mennyire kicsi a nagyszülők lakása.

7. Igaz (I) vagy hamis (H)? Írd az állítások után!

A család gyerek tagjai szeretnék elutazni a nagyszülőkhöz. ____

Apu és anyu szeretne elutazni a nagyszülőkhöz karácsonyra. ____

A nagymama pulykát, kalácsot, körtét is küldött a családnak. ____

Apu mulatságosnak tartotta az utazást. ____

Anyu megsúgta, hogy nem utaznak el. ____

A gyerekek nem vállalták az érdekes dolgok visszacipelését sem. ____

8. Mit gondolsz, mik lehetnek azok az érdekes dolgok, amiket a nagymama küldött? Beszélgetsetek róla!

9. Miért jó a nagyszülőknél lenni? Húzd alá a naplórészletben!

10. Egészítsd ki a hiányos mondatokat!

Apu nem hajlandó _____ gumimatracon aludni.

Azt mondja – itt a _____, jó lakás. Ilyenkor bezzeg kényelmes, jó

a _____! Mikor arról van szó, hogy _____ sze-

retnének tartani, akkor nem is _____, csak egy _____...

11. Szeleburdinak tartod-e a családot? Indokold meg a válaszodat!

1. A mese alapján készíts fent-lent találkozó verset!

	MULAT	S	ÁGOS TÖRTÉNET
		Z	
		E	
		L	
		E	
		B	
		U	
		R	
		D	
	V	I	DÁM CSALÁD

2. Hallgassátok meg a naplórészletet!

Szeleburdi család

Január 10.

Most rengeteg sokat fogok írni, mert rengeteg sok minden történt velünk az utóbbi időben.

Először is ott kezdem, hogy még az elmúlt évben, december 23-án este – én éppen nagy mérgesen befejeztem a naplóírást – telefonáltak a Lenke néniék, hogy az ünnepen átjönnek hozzánk. Anyu ettől annyira megijedt, hogy azt mondta, borzasztóan sajnálja, de karácsonykor már nem leszünk itthon, mert hazautazunk nagymamáékhoz. Anyu ezt persze csak úgy mondta, de később apu gondolkozni kezdett a dolgon, és azt mondta, hogy ha már így áll a helyzet, csakugyan haza kell utaznunk nagymamáékhoz. Mert Lenke néniék levelezésben állnak az egész otthoni rokonsággal, és előbb-utóbb rá fognak jönni, hogy egyszerűen csak le akartuk őket rázni.

Azt is mondta apu, hogy ő inkább alszik gumimatracon – azt sem bánja, ha nagymama már reggel négykor végigmasírozik rajta –, semmint hogy Lenke néniék végeérhetetlen locsogását hallgassa ünnepi műsor gyanánt.

Mikor apukánk ezt mondta, akkor mi már mind a hárman rajta lógtunk, majdnem megfojtottuk örömünkben. Akkor szálltunk csak le róla, mikor anyu kiadta a jelszót, hogy hanem most aztán nagyon, de nagyon gyorsan csomagolni!...

részlet – Bálint Ágnes

3. Ki folytatja a naplót? Húzd alá a felsoroltakból!

Feri	Novák	a nagymama	a beszélő
apu	anyu	a szeleburdi család egyik gyereke	a nagypapa

4. Mikor folytatta a beszélő a naplóírást a karácsonyi eseményekről? Karikázd be!

december 23-án	december 24-én	december 25-én	december 31-én
január 1-jén	január 2-án	január 10-én	január 13-án

5. A naplórészlet alapján húzd alá a mondatokba illő szót!

Rengeteg sok minden történt velünk

ebben az évben.
az elmúlt évben.
az utóbbi időben.

Én éppen nagy mérgesen befejeztem

az utazást.
a naplóírást.
a korcsolyázást.

6. Kösd össze a mondatok elejét a végével!

Telefonáltak Lenke néniék,

hogy ő inkább alszik gumimatracon.

Anyu sajnálja,

majdnem megfojtottuk örömünkben.

Azt mondta apu,

hogy az ünnepen átjönnek hozzánk.

Mind rajta lógtunk,

de hazautazunk nagymamáékhoz.

7. Számozással állítsd az előfordulásuk sorrendjébe a kifejezéseket!

___ gondolkozni kezdett a dolgon

___ ettől annyira megijedt

___ rengeteg sokat fogok írni

___ csak le akartuk őket rázni

___ reggel négykor végigmasírozik

___ anyu kiadta a jelszót

___ az ünnepen átjönnek hozzánk

___ levelezésben állnak

8. Kíváncsi vagy a folytatásra? Olvasd el Bálint Ágnes: Szeleburdi család című könyvét!

1. Olvasd el a könyvajánlót!

Szerző: _____

Illusztrátor: _____

Kiadó: _____ Könyvkiadó

Megjelenés helye: Budapest

Megjelenés éve: 2015

Részlet a műből: „Én nagyon örültem, hogy az Attila-ék ide költöztek, mert most majd látja apukám, hogy nemcsak velem történik mindig valami, hanem mással is szokott.”

A kötet humoros történeteket mutat be. Egy kislány tart tükröt a felnőttek elé. Elsorolja mindazokat a furcsaságokat, félreértéseket, amelyek a családjában történnek. A főhőssel mindig történik valami, az olvasó pedig szurkol, hogy minden sikerüljön neki. Mindezt Réber László kacagtató rajzai teszik még színesebbé.

2. Írd le könyv borítójáról a hiányzó adatokat!

3. Hogyan tart tükröt a kötet főhőse a felnőttek elé? Húzd alá!

4. Hallgasd meg a meseregény részletét!

Velem mindig történik valami

Az én anyukám nagyon szereti a rendet. Ezért mi csak akkor kezdhethetjük el az új évet, amikor már befejeztük a régit.

Igaz, hogy én kicsit hamarabb fejeztem be, mint anyukámék. Mert velem csak egyszer koccintottak málnaszörppel, aztán le kellett feküdnöm. Ők meg végigkoccintották az egészet.

De az új évet én kezdtem el a legkorábban. Mert még mindenki aludt, amikor ki-mentem az erkélyre dudálni.

Én azért szeretem korán kezdeni az új évet, mert aki még nem fejezte be a régit, az ilyenkor mind az utcán dudál meg énekel meg bohóckodik. És ha a szomszéd néni nem tud aludni, akkor nem gondolja mindjárt, hogy biztosan megint én vagyok.

Először Pacsitacsi ébredt föl, és kaparta az erkélyajtót. Aztán Bori. És el akarta venni tőlem a trombitát, hogy ne bosszantsam megint anyukámékat.

Én ismerem Borit, és nem adtam neki oda a dudát. Mert tudom, hogy mindig ő akar mindent csinálni.

Addigra már felébredt anyukám és apukám is. De szerencsére nálunk az a szokás, hogy nem kezdjük az új évet veszekedéssel.

részlet – Janikovszky Éva

5. Keretezd be a mondatba illő szót!

Az én anyukám nagyon szereti a **csendet** / **rendet** / **rendetlenséget**.
Akkor kezdetjük el az **új hetet** / **új évet** / **óévet**, ha befejeztük a régit.
Én kicsit hamarabb fejeztem be, mint **anyukámék** / **a szomszéd** / **a barátom**.
De az új évet én kezdtem el **legkésőbb** / **legkorábban** / **legutoljára**.

6. Húzd alá a szövegben a kérdésekre válaszoló kifejezéseket!

a) Mivel kezdte az új évet a történet mesélője?

b) Miért szereti korán kezdeni az új évet?

c) Ki ébredt fel a családból leghamarabb?

d) Miért akarta elvenni Bori a trombitát?

7. Egészítsd ki a hiányos mondatokat!

Addigra már _____ anyukám és apukám is. De szerencsére nálunk az a szokás, hogy nem kezdjük az új évet _____.

8. Mi teszi humorossá a történetet? Húzd alá a felsoroltakból! Indokold a választásodat!

A főhőssel mindig történik valami furcsaság, humoros eset.
A mesélő sokat ügyetlenkedik, csetlik-botlik a történetben.
A főhős családtagjai nagyon vicces emberek.

1. Hányszor szerepel a kiemelt szó a szövegekben? Írd a négyzetbe!

jókívánság jóhír jókívánság jóindulat jókedv jókívánság jószerencse
 jólét jókívánság jótett jókívánság jószó jókívánság jólélek

2. Hallgasd meg a verset!

Újévi jókívánságok

Pulyka melle, malac körme
liba lába, csőre –
Mit kívánjak mindnyájunknak
az új esztendőre?

Tiszta ötös bizonyítványt,
tisztá nyakat, mancsot
nyárra labdát, fürdőruhát,
télre jó bakancsot.

Tavasza sok rigófüttyöt,
hóvirág harangját,
őszre fehér új kenyeret,
diót, szőlőt, almát.

A fiúknak pléh harisnyát,
ördögbőr nadrágot,
a lányoknak tüt és cérnát,
ha mégis kívásott.

Hétköznapra erőt, munkát,
ünnepre parádét,
kéményfüstbe disznósonkát,
zsebbe csokoládét.

Trombitázó, harsonázó,
gurgulázó gégét,
vedd az éneket a szádba,
ne ceruza végét.

Teljék be a kívánságunk,
mint vízzel a teknő,
mint negyvennyolc kecske lába
százkilencvenkettő.

Weöres Sándor

pléh:
bádog

ördögbőr:
bársonyos
felületű
vastag
szövet,
düftin

parádé:
tömeges
ünnepi
felvonulás

3. Kösd az illusztrációkhoz a megfelelő versszakot!

4. Kinek a jókívánságai szerepelnek a versben? Keretezd be! Indokold választásodat!

egy fiúnak

a beszélőnek

egy felnőttnek

egy kislánynak

a szomszédnak

a szülőknek

mindenkinek

egy rokonnak

5. Kösd össze a kívánságokat a megfelelő évszakkal!

hóvirág harangját

labdát

fürdőruhát

sok rigófüttyöt

nyár

tél

tavaszi

ősz

jó bakancsot

diót

almát

fehér új kenyeret

szőlőt

6. Mit kíván a beszélő a fiúknak és a lányoknak? Írd a vonalra!

fiúknak: _____

lányoknak: _____

7. Kösd össze az összetartozókat!

hétköznapra

• paradét

ünnepre

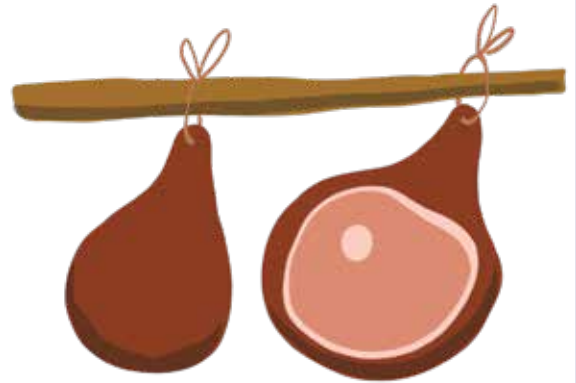
• csokoládét

kéményfüstbe

• erőt, munkát

zsebbe

• disznósonkát

8. Kire vonatkoznak a részletek (én, te, mi)? Írd a vonalra!

„Mit kívánjak mindnyájunknak az új esztendőre?” _____

„vedd az éneket a szádba” _____ „Teljék be a kívánságunk” _____

9. Melyik mondás felel meg a versben olvasottaknak? Tegyél ✓-t mögé!

„mint negyvennyolc kecske lába
százkilencvenkettő.”

Olyan igaz, mint kétszer kettő négy. ____

Egyik tizenkilenc, a másik egy híján húsz. ____

A lónak négy lába van, mégis megbotlik. ____

1. Húzd alá a kiemelt szót a szóhalmazban!

táj	táp	táj	társ	táj	táj	háj	száj	táj	táj
	táj	tárgy	táj	tánc	tál	táj	máj	báj	táv
túra	túra	furat	túra	huzal	túra	fruska	duda		
	búra	gulya	kúra	túra	csuka	huzat	túra		

2. Olvasd el a szöveget! Számozd meg a bekezdéseket!

A téli Kis-Balatonon

Már javában tart a tél. A hideg napokon sokan úgy érzik, jobb behúzódní a meleg szobába. Elég a lustálkodásból, irány a friss levegő! Hazánkban különleges természeti helyekből nincs hiány. Induljunk el egy varázslatos tájra, a Kis-Balaton környékére. Itt született meg a Diás-szigeten Fekete István *Vuk* című regénye is. Az író szerelmese volt ennek a csodálatos vidéknek, ahol a tél éppolyan élményeket kínál, mint a nyár.

Egy izgalmas téli vízitúra helyszíne lehet a Hévíz-patak. A patak vize a legzordabb teleken sem fagy be. Európa legnagyobb meleg vizű tava, a Hévíz-tó táplálja. A patakba ömlő víz hőmérséklete 20-22 °C-os. A 10 kilométeres szakasz télen is evezhető. Innen indul a túra, és egészen a Kis-Balatonig tart. A rengeteg tündérrózsa, a patak felett lebegő párraréteg mesészerű hangulatot áraszt.

A Kányavári-sziget a Kis-Balaton rejtett kincse. Végtelenül gazdag állat- és növényvilága télen is lenyűgözi az ide látogatókat. Érintetlen, békés világa miatt a nyugalom szigetének is nevezik. A szigetre egy érdekes formájú fahíd vezet. Innen indul a 15 állomásból álló, másfél kilométer hosszú tanösvény. A fénypontja egy többszintes kilátó, melynek tetejéről lélegzetelállító panoráma nyílik a vadregényes tájra.

3. A szöveg alapján föléírással javítsd a hibás szót a mondatokban!

Hazánkban különleges történelmi helyekből nincs hiány. Induljunk el egy

varázslatos tájra, a Tisza-tó környékére. Itt született meg a Margit-szigeten

Csukás István Vuk című regénye is.

4. Kösd össze a mondatok elejét a végével!

A téli vízitúra helyszíne

a Hévízi-tó táplál.

A patak vize

a Hévíz-patak.

Európa legnagyobb meleg vizű tava

20-22 °C-os.

A patakba ömlő víz hőmérséklete

télen is evezhető.

A 10 kilométeres szakasz

télen sem fagy be.

5. Írd a meghatározások számát a megfelelő fogalomhoz!

___ növényvilága

___ szigetre

___ tanösvény

___ panoráma

1. a természetben kiépített, információkkal ellátott bemutató útvonal

2. a szem elé táruló látkép, körkép

3. vízzel teljesen körülvett szárazföld

4. egy terület növénytakarója

6. Hol találd a szövegben? Húzd alá a kérdés színével!

a) Mi a Kis-Balaton rejtett kincse?

c) Milyen híd vezet a szigetre?

b) Hány állomásból áll a tanösvény?

d) Mi a sziget fénypontja?

7. Számozással állítsd az előfordulásuk sorrendjébe a kifejezéseket!

___ lélegzetelállító panoráma

___ lebegő páraréteg

___ a Diás-szigeten

___ Kányavári-sziget

___ a Hévíz-patak

___ érintetlen, békés világa

1. Írj ötsorost a *kirándulás* szóval!

1. Mi? (1 szó):	<i>kirándulás</i>
2. Milyen? (2 szó):	_____
3. Mit csinál? (3 szó):	_____
4. Mit gondolsz róla? (4 szóból álló mondat):	_____
5. Más szóval (1 szó):	_____

2. Tanulmányozd az osztálykirándulás programját!

úti cél: Kis-Balaton

időpontja: január 12–13.

1. nap	2. nap
9.30 Érkezés Fenékpusztára a Kis-Balaton Látogatóközpontba	7.00 Reggeli készülődés
9.30–10.00 A Kis-Balaton élővilága – egy természetfilm megtekintése	7.30 Reggeli a szálláshelyen
10.00–12.00 A látogatóközpont kiállításainak megtekintése – tárlatvezetés	9.00–12.30 Vidra vízitúra a Hévíz-patakon. Útvonal: Hévíz–Fenékpusztá A vízitúra hossza: 10 km Az útvonal hidak alatt, használaton kívüli zsilipek között halad át.
12.00–13.00 Ebéd a látogatóközpontban	12.30–13.30 Ebéd a látogatóközpontban
13.30–17.00 A Diás-sziget bejárása túravezetővel A Matula-kunyhó és a Fekete István-emplékház megtekintése. Szigettúra a Kócsag tanösvény 12 állomásának érintésével.	13.30–15.00 Kányavári-sziget-túra: a 15 állomásból álló Búbos vöcsök tanösvény bejárása a többszintes Nagy kilátó érintésével. Az útvonal hossza: másfél kilométer
17.30–18.30 Szabadfoglalkozás	15.30–16.00 Kápolnapusztai bivalyrezervátum megtekintése
18.30 Vacsora a szálláshelyen	16.00 Indulás haza
19.30 Vetélkedő a látottakból	
21.00 Lámpaoltás	

3. Keretezd be a helyes választ a kérdésekre!

a) Minek a programját olvasod?

tábori programot családi rendezvényét osztálykirándulását

b) Mi a kirándulás úti célja?

Balaton Kis-Balaton Fertő tó

c) Milyen időpontra szerveződik?

január 12–13. június 12–13. január 22–23.

4. Melyik időpontban kezdődnek a kiemelt programok? Kösd hozzá!

első nap 13.30

második nap 13.30

- a Fekete István-emplék ház látogatása
- túra a Búbos vöcsök tanösvényen
- a Diás-sziget bejárása
- a többszintes Nagy kilátó megmászása
- a Matula-kunyhó megtekintése

5. Írd a programokhoz az időpontot!

1. nap	2. nap
érkezés Fenékpusztára _____	reggeli készülődés _____
vacsora a szálláshelyen _____	reggeli a szálláshelyen _____
vetélkedő a látottakból _____	indulás haza _____

6. Igaz (I) vagy hamis (H)? Írd az állítások után!

a) A természetfilmet a látogatóközpontban tekintik meg. ____

b) A Vidra vízitúrán 1. nap délelőtt vesznek részt. ____

c) A Búbos vöcsök tanösvény 10 állomásból áll. ____

d) A Matula-kunyhó és a Fekete István-emplék ház azonos szigeten van. ____

e) A Kányavári-sziget után a bivalyrezervátum következik. ____

f) A második nap vetélkedővel zárult. ____

7. Te melyik programban vennél részt a legszívesebben? Oszd meg gondolataidat a társaiddal!

Kedves Gyerekek!.....	3
-----------------------	---

„Valami titkon, valami készül:”

Valami készül (<i>Kányádi Sándor</i>)	4
Őszi kalendárium (<i>ismerettartalmú szöveg</i>)	8
Iskola-nyitogató (<i>Gyurkovics Tibor</i>)	12
Sírdogálás (<i>Kormos István</i>)	14
Őszi mese (<i>Zelk Zoltán</i>)	16
Látványos természeti csoda a Hortobágyon (<i>ismerettartalmú szöveg</i>)	18
Daruvonulás a Hortobágyon (<i>programajánló</i>)	20
A daru (<i>ismerettartalmú szöveg</i>)	22
A daru hajtogatása (<i>műveleti sorrend leírása</i>)	24
Október 6. – A nemzet gyásznapja (<i>ismerettartalmú szöveg</i>)	26
Október 23. – A kettős nemzeti ünnep (<i>ismerettartalmú szöveg</i>)	28
Fekete István: Vuk (<i>könyvismertetés</i>)	30
Vuk – 1. regényrészlet (<i>Fekete István</i>)	32
Vuk – a rajzfilm szöveggönyvének részlete (<i>Fekete István – Dargay Attila</i>)	34
A mesefilm születése (<i>ismerettartalmú szöveg</i>)	36
Vuk – 2. regényrészlet (<i>Fekete István</i>)	38

„Az Óperencián túl Megállt a vén idő.”

Mese (<i>Juhász Gyula</i>)	41
Mesekalendárium (<i>ismerettartalmú szöveg</i>)	42
A szamár meg az oroszlán (<i>magyar népmese, Benedek Elek gyűjtése</i>)	46
Házasodik a daru (<i>magyar népmese</i>)	50
A róka és a farkas a lakodalomban (<i>magyar népmese</i>)	54
A medve és a farkas (<i>magyar népmese – Gyulai Pál gyűjtése</i>)	58
A macska és az egér (<i>magyar népmese, Arany László gyűjtése</i>)	62
A megszámlálhatatlan sok juh (<i>magyar népmese – Benedek Elek gyűjtése</i>)	64
Csirketojás (<i>magyar népmese – Sebestyén Ádám gyűjtése</i>)	66
Füllentő mese (<i>magyar népmese</i>)	68
A holló és a róka (<i>Aiszóposz – Sarkady János fordítotása</i>)	69
A holló és a róka (<i>La Fontaine – Kosztolányi Dezső fordítotása</i>)	70
A furfangos királykisasszony és az okos molnárlegény (<i>magyar népmese, Magyar Zoltán gyűjtése</i>)	72

Almát szeméért (<i>kárpátaljai magyar népmese</i>)	76
A molnár, a fia meg a szamár (<i>magyar népmese</i>)	80
A barát és a szamár (<i>Csukás István</i>)	84
Kőleves (<i>bukovinai székely népmese</i>)	88
Gergő juhász kanala (<i>magyar népmese</i>)	93
Mátyás király meg az öregember (<i>magyar népmonda</i>)	96
A só – 1. rész (<i>magyar népmese</i>)	100
A só – 2. rész (<i>magyar népmese</i>)	104
Találd ki a végét! (<i>Kányádi Sándor</i>)	108
Pilleruha (<i>Tordon Ákos</i>)	110
Meselexikon	116

„Holnapután az angyalok Gyémánt-havat hoznak”

Szánkón (<i>Hajnal Anna</i>)	119
Kis karácsonyi ének (<i>Ady Endre</i>)	120
Téli kalendárium (<i>ismerettartalmú szöveg</i>)	122
A babonás fekete macska (<i>Romhányi József</i>)	126
A tekeresdi betlehemesek (<i>Tordon Ákos</i>)	127
Szeleburdi család – 1. részlet (<i>Bálint Ágnes</i>)	130
Szeleburdi család – 2. részlet (<i>Bálint Ágnes</i>)	132
Velem mindig történik valami (<i>Janikovszky Éva, részlet</i>)	134
Újévi jókívánságok (<i>Weöres Sándor</i>)	136
A téli Kis-Balaton (<i>ismerettartalmú szöveg</i>)	138
Egy osztálykirándulás programja (<i>dokumentum típusú szöveg</i>)	140

FORRÁSJEGYZÉK

Rajzi illusztrációk: Takács Viktória

Fotók:

5. o. Könyvborítók: *Rubintos mesekönyv*, Scolar kiadó;
Hetvenhét magyar népmese, Szép magyar népmesék, Kisgyermek nagy mesekönyve, Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó Zrt.
9. o. Könyvbortó: *Süsü a sárkány*, Könyvmolyképző kiadó
9. o. Szüretelik az Alföld két népszerű szőlőfajtáját a kadarkát és az ezerjót a Rákóczi Szakszövetkezet szőlőültetvényén, MTI Fotó: Bereth Ferenc
20. o. A Hortobágyi Nemzeti Park emblémája
26. o. Aradi vértanúk, Magyar Nemzeti Múzeum
28. o. Lyukas nemzetiszínű zászlóval vonul a tömeg a Margit hídon át a Bem-szoborhoz. MTI Fotó: Bojár Sándor
30. o. Könyvborító: Fekete István: *Vuk*, Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó Zrt.
- 34., 35., 36. o. Jelenetek a *Vuk* című rajzfilmből. Rendező: Dargay Attila, 1981.
36. o. Dargay Attila, a *Vuk* című rajzfilm alkotója otthonában a kutyájával. MTI Fotó: Honécsy Barnabás
42. o. Kukoricafosztás a petriventei Aranykalász Termelőszövetkezetben MTI Fotó: Tóth Antal
43. o. Sebestyén István, a Népművészet Mestere díjjal 2014-ben kitüntetett bukovinai székely mesemondó mesél a magyar népmese napja alkalmából rendezett eseményen a fővárosi Magyarság Házában. MTI Fotó: Szigetváry Zsolt
43. o. Benedek Elek portréja, Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest
116. o. Lúdgégetésztá készítés, tisztatesztá.hu
122. o. Két idős kalocsai asszony mesél a régi időről, MTI Fotó/Magyar Fotó: Langer Klára
131. o. Könyvborító: Bálint Ágnes: *Szeleburdi család*, Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó Zrt.
134. o. Könyvborító: Janikovszky Éva: *Velem mindig történik valami*, Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó Zrt.
135. o. Réber László illusztrációja *Janikovszky Éva: Velem mindig történik valami* című könyvből

Shutterstock képügynökség: 8., 18., 19., 22., 117., 123., 138. o.

Irodalomjegyzék

6. o. Kányádi Sándor: *Valami készül*. Magyar Könyvklub, Budapest, 2000.
- 8-9. o. Őszi kalendárium – ismerettartalmú szöveg
12. o. Gyurkovics Tibor: *Iskola-nyitogató* – Kormos István: *Kezdődik az iskola* (antológia), Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, Budapest, 1982. (162. o.)
14. o. Kormos István: *Sírdogálás*. Költögető- Kriterion Könyvkiadó – Bukarest 1983.
- 16-17. o. Zelk Zoltán: *Őszi mese* – Zelk Zoltán: *Erdei multság*, Santos Kiadó, Budapest (55. o.)
18. o. *Látványos természeti csoda a Hortobágyon* – ismerettartalmú szöveg
20. o. *Daruvonulás a Hortobágyon* – hirdetés
22. o. *A daru* – ismerettartalmú szöveg – forrás: europamadara.hu
24. o. *A daru hajtogatása* – Hajtogatott madár készítésének leírása, <https://az-en-vilagom45.webnode.hu/>
26. o. *Október 6. – A nemzet gyásznapja* – ismerettartalmú szöveg
28. o. *Október 23. – A kettős nemzeti ünnep* – ismerettartalmú szöveg
30. o. *Fekete István: Vuk* – könyvismertetés
- 32., 38-39. o. *Fekete István: Vuk* (részletek) – Fekete István: *Vuk/elbeszélések*, Scriptoros Kiadó, Kaposvár
- 34-35. o. *Fekete István – Dargay Attila, Imre István, Tarbay Ede: Vuk* (rajzfilm forgatókönyv – részlet)
36. o. *A mesefilm születése* – ismerettartalmú szöveg
41. o. Juhász Gyula: *Mese* – Juhász Gyula összes versei, Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1979. (600. o.)
- 42-43. o. *Mesekalendárium* – a Néprajzi lexikon felhasználásával
- 46-47. o. *A számár meg az oroszlán* – Benedek Elek: *Magyar mese- és mondavilág*, <https://mek.oszk.hu/04800/04873/04873.htm>
- 50-51. o. *Házasodik a daru*. Benedek Elek: *Magyar mese- és mondavilág*
- 54-56. o. *A róka meg a farkas a lakodalomban*. Illyés Gyula *Hetvenhét magyar népmese* – Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, Budapest, 1974
- 58-59. o. Gyulai Pál: *A medve és a farkas* – *Kisgyermek nagy mesekönyve*, Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, Budapest (357.o.)
62. o. *A macska és az egér* (népmese), Arany László gyűjtése – Arany László: *A macska és az egér*, Anno Kiadó, Budapest
64. o. *A megszámlálhatatlan sok juh* – Benedek Elek: *Magyar mese- és mondavilág*, <https://mek.oszk.hu/04800/04873/04873.htm>
- 66-67. o. *Csirketojás* (Hazugságmese) – Az eltáncolt papucskok Bukovinai székely népmesék, Sebestyén Ádám gyűjtése, Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, Budapest, 1984
68. o. *Füllettő mese* (részlet) (népmese) – forrás: <https://egyszervolt.hu/estimese/fullento-magyar-nepmese-20191016.html>
69. o. *Aiszóposz: A holló és a róka*, fordította Sarkady János – Aiszóposz meséi, Magyar Helikon Kiadó, Budapest, 1969. (63.o)
70. o. *La Fontaine: A holló és a róka*, fordította: Kosztolányi Dezső – Tóth Könyvkereskedés, Budapest, 1996.
- 72-73. o. *A furfangos királykisasszony és az okos molnáregény* (Magyar népmese) Magyar Zoltán gyűjtése – Néprajztudományi Intézet, Budapest, 2015.
- 76-77. o. *Álmát szeméért* – Kárpátaljai magyar népmesék, Tordon Ákos gyűjtése – Egyházforum Alapítvány I-III. kötet, Budapest, 2001.
- 80-81. o. *A molnár, a fia meg a számár*. Minden napra egy mese – Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, Budapest, 1982. (25.o)
- 84-85. o. *Csukás István: A barát és a számár*. Csukás István: *Sün Balázs gyermekversek* – Gesta Könyvkiadó, 1998. (24.o)
- 88-90. o. *A kőleves*. Az eltáncolt papucskok Bukovinai székely népmesék, Sebestyén Ádám gyűjtése – Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, Budapest, 1984
- 93-94. o. Móra Ferenc: *Gergő juhász kanala*. *Kisgyermek nagy mesekönyve* – Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, Budapest, 1984. (71-72.o.)
- 96-99. o. *Mátyás király meg az öregember* (monda) – Illyés Gyula: *Hetvenhét magyar népmese* – Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, Budapest, 2017.
- 100-101, 104-105. o. *A só* (népmese) – Benedek Elek: *Magyar mese és mondavilág*, <https://mek.oszk.hu/04800/04873/04873.htm>
108. o. Kányádi Sándor: *Találd ki a végét!* – <https://konyvtar.dia.hu/>
- 110-115. o. Tordon Ákos: *Pilleruha* – Tordon Ákos: *Az én első tanítóm* – Masszi Kiadó, Budapest, 2003. (9. o.)
- 116-117. o. *Meselexikon* – ismerettartalmú szöveg
119. o. Hajnal Anna: *Szánkón*. <https://meses-mesek.webnode.hu/mese-klub/olvass-te-is-/teli-versek/>
120. o. Ady Endre: *Kis karácsonyi ének* – Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1975. (1/416.o)
- 122-123. o. *Téli kalendárium* – ismerettartalmú szöveg
126. o. Romhányi József: *A babonás fekete macska* – Romhányi József: *Nagy számfűl*, Alexandra Kiadó, 2006.
127. o. Tordon Ákos: *A tekerési betlehemesek* – Az aranyág meséi, Szent István Társulat, Budapest, 1996. (52.o.)
- 130., 132. o. Bálint Ágnes: *Szeleburdi család* (részlet) – Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó Zrt., Budapest, 2019.
134. o. Janikovszky Éva: *Az újév* – Janikovszky Éva *Velem mindig történik valami* című könyvének részlete - Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, Budapest, 2015.
136. o. Weöres Sándor: *Újévi jókívánságok*. Gyárfásné Kincses Edit: *Színes kalendárium*; Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1993.